

Politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere

- En samfundsjuridisk undersøgelse af straffelovens § 236, stk. 8

Antal ord: 22.988
Vejleder, Annick Prieur
Kriminologi, 4. semester 2021

Gruppe 19
Kasper Jørgensen

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at gruppens medlem egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Jeg er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på: <https://www.aau.dk/uddannelser/studievejledning/regler/plagiat>

Jeg er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står jeg inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Abstract

With a new law in the Danish Criminal Code in 2020, convicted sex offenders became the subject to unannounced home visits by the police offender managers. The purpose of this study is to expose this new law and explore the increased monitoring of sex offenders in Denmark.

While sex offender laws are a well-known phenomenon in countries like the U.S. and U.K., they are relatively new in Denmark and the rest of Scandinavia. A study of literature shows that these sex offender laws not only strip convicted sex offenders of their civil rights, but it's also argued that these laws do not provide the community with the safety and security they are designed for. While these previous studies focus on the notification and registration of convicted sex offenders, this study will focus on the monitoring of sex offenders by the police, in the private setting of sex offenders' homes.

This study uses a socio-legal perspective to expose the hidden consequence of this new law and explores how the police offender managers enforce their new role in monitoring convicted sex offenders. Based on judicial decisions and interviews (n=20) with convicted sex offenders (5), police offender managers (5), psychologists and therapists, and probation managers (10), the study shows that this increased control and monitoring has a negative impact on the effectiveness of treatment among convicted sex offenders. Furthermore, the study shows that the police offender managers regular and unannounced home visits inhibit the reintegration of convicted sex offenders into society, and leave them isolated, with unstable housing conditions and increased concern about their own safety. As a result, convicted sex offenders are trapped in a powerless situation without the opportunity to make positive steps forward, which keeps them from investing in themselves and establishing new social relationships. In many ways, the increased monitoring of sex offenders has a negative influence on these citizens' attachment to society and reduces them to 'non-citizens'. The study also finds that the police's new role in monitoring sex offenders is quite atypical in policing terms. The job appears to occupy an inter-space between 'real' policing and something much more akin to the job of a social worker, where the police offender managers are forced into close relationship with convicted sex offenders. In the end, the study shows that the task of gathering risk-related information among convicted sex offenders has now been given to the police - a job that previously had been reserved for other professions. Thus, the study contributes significant knowledge to the political agenda, and raises the question if the increased monitoring of convicted sex offenders does more harm than good.

Forord

En stor tak til den lange række af informanter, der har bidraget med deres erfaringer med og indsigt i politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere. En særlig tak til de dømte seksualforbrydere, som er omfattet af politiets tilsynsordning, og som lod mig følge dem i næsten et halvt år. Tak til min tidligere kollega Palle Christensen, Café Exit, for at have sat mig i kontakt med disse informanter. Tak til de tilsynsførende hos lokalpolitiet for at bidrage med et unik indblik i politiets nye tilsynsopgave. Tak til de forskellige behandlere og psykologer på sexologisk- og retspsykiatrisk klinik, der har delt ud af deres erfaringer med at behandle dømte seksualforbrydere. Tak til de mange socialrådgivere fra Kriminalforsorgen i Friheden, der har delt ud af deres erfaringer med at føre tilsyn med dømte seksualforbrydere. Tak til lektor Karen Munk, Aarhus Universitet, for at have bidraget med sin store viden om samfundets syn på pædofilidømte. Tak til psykolog Marianne Fuglestved, Direktoratet for Kriminalforsorgen, der allerede fra før specialets tilblivelse bistod med sin viden om behandlingsordningen i de danske fængsler. Tak til Mikkel Lindberg Laursen, Institut for Menneskerettigheder, for væsentlige retssikkerhedsmæssige perspektiver på politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere. Tak til folketingspolitiker Karina Lorentzen (SF) for at have videreformidlet en række § 20-spørgsmål til justitsministeren, som jeg efterfølgende har kunnet inddrage i mit speciale. Jeg er jer alle dybt taknemmelig, at I lod dette speciale blive muligt.

Min vejleder, Annick Prieur, Aalborg Universitet, skal særligt fremhæves for sin evige konstruktive kritik, og for at have tæmmet min indre jurist og håndteret mit 'lidt høje' ambitionsniveau. Tak.

Endelig glæder jeg mig over den store opbakning, jeg har fået, fra mine kollegaer ved den juridiske tænketank Justitia. En særlig tak til min chef Birgitte Arent Eiriksson for juridisk sparring og til min gode kollega Søren Staghøj, som har layoutet specialet. Det skal dog bemærkes, at specialet ikke er udarbejdet i samarbejde med Justitia eller et udtryk for Justitias holdninger. Også tak til mine kollegaer fra de mange straffesagsomkostningsprojekter lektor Annette Olesen, Aalborg Universitet, og kriminolog Anders Brinck Rosenholm, som har bistået med moralsk opbakning hele vejen igennem min specialeperiode. Anders har tilmed læst korrektur på specialet.

And last but not least, thanks to my dear husband, Andrew, for everything.

Berlin, August 2021,
Kasper Jørgensen

“

"So strong is the stigma against sex offenders - even among researchers and activists, that the authors of an article appearing in Journal of Prisoners on Prisons felt the need to add the caveat that they are against sexual violence. Would anyone writing about any other criminalized behavior feel the need to spell this out?" (Ilea 2018).

Indhold

1. Indledning	7
2. Problemfelt	8
2.1 Forslag til lov om ændring af straffeloven	8
2.1.1 Kritik af lovforslaget	9
2.2 Problemformulering	11
2.3 Afgræsning	12
2.4 Opbygning	13
3. Baggrund	14
3.1 Straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser	14
3.1.1 Forbud efter STRFL § 236, stk. 1	16
3.1.1.1 Varighed og ophævelse af et forbud	16
3.1.2 Tilsyn efter STRFL § 236, stk. 8	17
3.1.2.1 Gennemførelse af tilsyn	18
3.2 Behandlingsordningen for dømte seksualforbrydere	20
3.2.1 To separate ordninger	21
3.2.2 Behandling som krav for prøveløsladelse	22
4. Litteraturreview	23
4.1 Behandling og behandlingseffekt af dømte seksualforbrydere	23
4.1.1 Recidiv og recidivfremmende faktorer	24
4.2 Monitoreringen af dømte seksualforbrydere	24
4.3 Livet som dømt seksualforbryder	25
Opsummering	27
5. Nyere strafforståelse, straffeteori og andre analytiske redskaber	28
5.1 Nyere strafforståelse	28
5.2 Individuelpræventiv straffeteori	30
5.2.1 Et teoretisk perspektiv på udfordringerne mellem straf og behandling	31
5.3 Retsoptimistiske retsteorier	32
Opsummering	32
6. Den samfundsjuridiske metode og det empiriske materiale	34
6.1 Specialets informanter	34
6.2 Adgang til feltet	38
6.3 Interviewserier og interviewsituationen	39
6.4 Andet data	40
6.5 Ethiske overvejelser	41
7. Analyse	42
7.1 Analysedel I: Tilsyn med dømte seksualforbrydere - en ny type opgave for det danske politi	42
7.1.1 En atypisk opgave for politiet, som kræver særlige hensyn og specifikke kompetencer	42
7.1.2 At gennemføre tilsynet så skånsomt som muligt og politiets metoder hertil	44

7.1.3 En tilsynsopgave uden for politiets normale rettesnor	46
7.1.4 Synlige (og andre) tegn på overtrædelse af et forbud	48
7.1.4.1 Samarbejdet med andre myndigheder	49
7.1.5 En tilsynsrolle som ingen rigtig har lyst til	50
Opsummering	51
7.2 Analysedel II: Politiets tilsyn og det resocialiserende arbejde med dømte seksualforbrydere	53
7.2.1 En splittet følelse hos praktikerne og delte meninger om politiets nye tilsynsordning	53
7.2.1.1 Politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere: En uigennemtænkt tilsynsordning	54
7.2.1.2 Lige netop for dømte seksualforbrydere kan et skærpet tilsyn rent faktisk give god mening	55
7.2.2 Myndighedssamarbejdet med politiet	58
7.2.3 Politiets tilsynsordning: En barriere for det resocialiserende arbejde	60
7.2.3.1 Nyt fokus og nye problemstillinger i tilsynsarbejdet med dømte seksualforbrydere	60
7.2.3.2 Signalværdien i politiets tilsynsordning underminerer den behandlingsmæssige tilgang	63
Opsummering	65
7.3 Analysedel III: Dømte seksualforbrydere og livet med politiets tilsynsordning	66
7.3.1 Politiets tilsyn: En uventet 'tillægsstraf' der kun rammer en helt særlig gruppe af dømte	66
7.3.1.1 Uden samme muligheder for hjælp som andre gruppe af dømte	68
7.3.2 Det uanmeldte tilsynsbesøg: En følelse af stress og oplevelsen af at blive overvåget	69
7.3.2.1 Dømte seksualforbrydere som en slags 'kvasi-frihedsberøvet'	71
7.3.3 Gennemførelse af tilsynet så skånsomt som muligt: Politiets uensartede praksis og dømte seksualforbryderes 'eneste' rettighed	73
7.3.3.1 Politiets tilsynsbesøg: Den ultimative umyndiggørelse	75
Opsummering	76
8. Konklusion	77
Litteraturliste	81
Bilag 1: Specialebeskrivelse	87
Bilag 2: Interviewguides	90
Bilag 3: § 20-spørgsmål til justitsministeren	97

1. Indledning

Det var efter, at flere historier i medierne havde været med til at rejse spørgsmål om myndighedernes håndtering af pædofilidømte, at den forhenværende V-regering og daværende justitsminister Søren Pape Poulsen (KF) d. 12. dec. 2018 lancerede regeringsudspillet *Styrket indsats mod pædofilidømte*, der indeholdt syv nye initiativer i kampen mod seksuelle overgreb på børn (Justitsministeriet 2018).

Det var særligt sagen med den mandlige pædagogmedhjælper, der forgreb sig imod en række børn i en børnehave i Beder, der medførte en massiv mediekritik af myndighederne, da den dømte pædagogmedhjælper efter endt afsoning flyttede til Hedehusene og forgreb sig på yderligere to piger, selvom han var idømt forbud mod at have børn i hjemmet (Tv2 Lorry, 20. feb. 2018). Allerede året efter medførte en ny sag om overgreb mod børn endnu en mediestorm, da endnu en mandlig pædagog og spejderleder gennem en periode på 20 år havde forgrebet sig på 28 børn til spejder og i den børnehave, hvor han arbejdede (DR, 28. jan. 2019). Få dage efter sagen kom frem i medierne, fremhævede justitsministeren i en kronik med henvisning dertil, at regeringens nye initiativer netop skulle være med til at forhindre lignende situationer (Folkebladet Lemvig, 2. feb. 2019).

Med initiativerne ville justitsministeren bl.a. have sænket kravet for, hvornår pædofilidømte kan blive pålagt et forbud mod at opholde sig sammen med og kontakte børn, samt udvide omfanget af et opholdsforbud. Initiativerne indebar yderligere, at politiet fremover skulle udføre uanmeldte tilsynsbesøg hos pædofilidømte, for at sikre at domfældte ikke overtræder et pålagt forbud, ligesom en strafskærpelse for overtrædelse af et forbud også var et af initiativerne. Med yderligere to initiativer, der omhandlede øget behandling af pædofile i fængslerne og en styrket myndighedsindsats i forbindelse med løsladelse af pædofilidømte, så udgjorde de syv nye initiativer, ifølge justitsministeren, en helhedsorienteret indsats overfor pædofilidømte (Justitsministeriet 2018).

Justitsministeren fremsatte d. 27. feb. 2019 lovforslaget L173 *Forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud til dømte seksualforbrydere)* til den daværende folketingsgruppe med det formål at udvide straffelovens § 236, der omhandler forbud til dømte seksualforbrydere (Folketinget 2018-19a). Lovforslaget bortfaldt midlertidigt, da der blev udskrevet folketingsvalg til afholdelse i sommeren 2019, men den nuværende justitsminister, Nick Hækkerup (S), valgte d. 2. okt. 2019 at genfremsætte den tidligere regerings lovforslag, og på trods af en massiv kritik blev lovforslaget vedtaget og en revideret udgave af straffelovens § 236 trådte i kraft d. 1. jan. 2020.

2. Problemfelt

Dette speciale har til formål at undersøge den reviderede udgave af straffelovens¹ § 236 om forbud til dømte seksualforbrydere. Nærmere afgrænset vil specialet belyse politiets tilsyn med at dømte seksualforbrydere overholder deres opholds-, bolig-, besøgs- og kontaktforbud og behandle nogle af de utilsigtede følgevirkninger, der medfølger politiets tilsynsordning. Dette fokus udspringer af de seneste politiske initiativer, som skal forebygge, at dømte seksualforbrydere begår nye overgreb på børn ved bl.a. at øge brugen og omfanget af opholds- og kontaktforbud samt indføre uanmeldte tilsynsbesøg udført af politiet på ubestemt tid og uden retskendelse. For at tydeliggøre specialets problemstilling bliver *Lovforslag til lov om ændring af straffeloven* - herunder *kritik af lovforslaget* - belyst indledningsvis, hvorefter specialets problemformulering præsenteres og afgrænses og specialets opbygning illustreres.

2.1 Forslag til lov om ændring af straffeloven

Det var blot med enkelte justeringer, at den nuværende justitsminister, Nick Hækkerup (S), med lovforsalg L9 valgte at genfremsætte lovforslaget *Forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud til dømte seksualforbrydere)* med det formål at få den tidligere regerings initiativer gennemført (Folketinget 2019-20). Det genfremsatte lovforslag indebar en omfattende ændring af STRFL § 236, hvor det fremgår af stk. 1, at retten i forbindelse med en dom for visse seksuelle overgreb på børn kan pålægge domfældte et opholds-, bolig-, besøgs- og/eller kontaktforbud (LBK nr. 1007/2012).

Med lovforslaget blev det bl.a. foreslået, at rækkevidden af et opholdsforbud udvides, således forbuddet omfatter flere nærmere afgrænsede områder, hvor der er fare for, at domfældte begår ny og ligeartet kriminalitet i stedet for blot et nærmere afgrænset område i nærheden af gerningsstedet. Det blev ligeledes foreslået, at kriterierne for at pålægge et forbud blev sænket fra, at være et krav om at der skal være *nærliggende fare for*, at domfældte vil begå ny og ligeartet kriminalitet, til blot at være et krav om *fare for* ny og ligeartet kriminalitet (Folketinget 2019-20:7). Lovforslaget indebar yderligere, at et forbud som udgangspunkt gives *indtil videre*, dvs. uden tidsbegrænsning frem for

¹ Herefter: STRFL.

en tidsbegrænset periode på 1-5 år, og at strafferammen for overtrædelse af et forbud hæves fra fængsel indtil 4 måneder til fængsel indtil 2 år (Folketinget 2019-20:7-8). Herudover blev det foreslået, at politiet fremover udfører uanmeldt tilsyn med, at dømte seksualforbrydere overholder et pålagt forbud i hele forbuddets gyldighedsperiode. Tilsynet vil indbefatte, at politiet som led i tilsynets gennemførelse kan skaffe sig adgang til domfældtes bolig uden retskendelse, ligesom politiet også uden retskendelse kan foretage undersøgelser af domfældtes private genstande og om nødvendigt medtage disse med henblik på undersøgelse af deres indhold (Folketinget 2019-20:8). Det blev også foreslået, at dømte seksualforbrydere, der er pålagt et forbud før lovens ikrafttrædelse, ligeledes vil blive omfattet af politiets tilsynsordning, og endelig blev det foreslået, at politiet uden videre kan videregive oplysninger til virksomheder, institutioner mv. om hvilke personer, der i nærområdet er pålagt et opholdsforbud.

2.1.1 Kritik af lovforslaget

Til trods for vedtagelsen af lovforslaget og en bred enighed om at lovændringerne har et anerkendelsesværdigt formål, så havde flere partier og organisationer store betænkeligheder ved forslaget. Allerede under den forhenværende regering udtalte daværende retsordfører for Socialdemokratiet, Trine Bramsen:

”Vi skal passe på med at give folk et stempel, et brændemærke. Sådan fungerer det danske retssystem altså ikke (...) Det må altså ikke være sådan, at man, når man kommer og har fået sin dom, så kan følges resten af livet. Der er retssikkerhed, også for seksualforbrydere (...) vi bliver nødt til at holde fast i, at vi er et retssamfund i Danmark” (Folketinget 2018-19b).

Det var dog Justitsministeriets egen vurdering, at lovforslaget godt kunne gennemføres inden for rammerne af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention² (Folketinget 2019-20:10), men denne vurdering delte Justitsministeriet umiddelbart ikke med de organisationer, som havde afgivet høringssvar til lovforslaget. Her var det særligt politiets tilsyn på ubestemt tid og uden retskendelse, der medførte en lang række retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, og det blev påpeget, at tilsynet både var *”(...) et væsentligt indgreb i den dømtes ret til respekt for sit privatliv, hjem og*

² Herefter: EMRK.

korrespondance, jf. EMRK, art. 8" (Justitia 2019:3) og *"(...) i strid med princippet i grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed"* (Advokatsamfundet 2019:2). I forlængelse heraf vurderede flere organisationer, at politiets adgang til domfældtes bolig uden en retskendelse *"(...) forekommer for vidtgående"* (Landsforeningen af Forsvarsadvokater 2019) og *"(...) de uklare rammer for politiets tilsyn øger risikoen for vilkårlighed og uproportionalitet i gennemførelse af tilsynet"* (Justitia 2019:4). Heraf blev det konkluderet, at indførelsen af politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere udenom retsplejelovens bestemmelser *"(...) åbner op for en uforudsigelig og usikker retstilstand med risiko for en vilkårligt udført tilsynsvirksomhed"* (Institut for Menneskerettigheder 2019:12).

Helt overordnet blev Justitsministeriet opfordret til at overveje, hvorvidt andre eller mindre indgribende kontrolforanstaltninger kunne anses for tilstrækkelige, og det blev bemærket, at sådanne overvejelser burde fremgå af lovforarbejdet i overensstemmelse med lov kvalitetsvejledningen, ligesom det også burde fremgå *"(...) hvorfor indgrebet er nødvendigt (...) eller om tidligere erfaringer tilsiger, at sådan et indgreb er nødvendigt"* (Advokatsamfundet 2019:3). Det blev desuden problematiseret, at lovforslaget potentielt *"(...) forhindrer/vanskeliggør muligheden for resocialisering af dømte seksualforbrydere"* (Landsforeningen af forsvarsadvokater 2019), og medfører *"alvorlige konsekvenser for den dømte, f.eks. i form af stigmatisering i lokalsamfundet"* (Justitia 2019:5). Det blev også fremhævet, at lovforslaget heller ikke udviste hensyn til *"(...) den pågældendes eventuelle samlever og familie"* (Joan-Søstrene 2019). Endelig blev det påpeget, at lovforslaget ligefrem vil kunne forekomme *"(...) kontraproduktivt for den dømte i henseende til resocialisering"* (Retspolitisk Forening 2019:1), da *"(...) forskning viser, at risikoen for recidiv øges i perioder, hvor personen oplever psykisk stress og pres, hvilket skærpet kontrol og opsyn vil kunne medvirke til"* (Red Barnet 2019:1).

2.2 Problemformulering

På baggrund af den brede kritik af politiets tilsynsordning søges følgende problemformulering belyst:

Hvordan håndhæver politiet tilsyn med dømte seksualforbrydere?
Og hvilke utilsigtede virkninger følger af politiets tilsynsordning?

For at besvare specialets problemformulering tager specialet afsæt i den samfundsjuridiske metode, hvis styrke er at forklare og forstå, hvordan retten påvirker samfundet bl.a. ud fra andre datakilder end blot retskilder (Hammerslev & Nielsen 2020:308, se også Christoffersen 2019). Således bygger dette speciale på et kvalitativt datasæt bestående af 20 interviews med bl.a. dømte seksualforbrydere (5), de tilsynsførende hos politiet (5), samt andre relevante aktører (10) såsom socialrådgivere hos Kriminalforsorgen i Friheden³ og behandlere og psykologer hos retspsykiatrisk- og sexologisk klinik m.fl. Interviews med dømte seksualforbrydere består af både formelle og uformelle flergangsinterviews over en periode på ca. 6 måneder.

Hertil er der inddraget relevante retskilder og politiets interne vejledning for gennemførelse af tilsyn med personer, der har et forbud efter STRFL § 236, som dermed udgør specialets retlige ramme og er med til at belyse tilsynsordningens underliggende logikker (Hammerslev & Nielsen 2020:311). Herudover er der indhentet en række data fra Justitsministeriet, der giver et aktuelt indblik i politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere. Specialet teoretiske ramme består bl.a. af den engelske kriminolog David Hayes' (2018) model for *Nyere Strafforståelse*, hvis formål er at gøre op med det dualistiske forhold mellem den klassiske objektive og subjektive strafforståelse. Denne model anvendes til at indfange både de tilsigtede og utilsigtede følgevirkninger af politiets tilsynsordning.

³ Herefter: KiF.

Ganske vist er politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere ikke defineret som en straf, da tilsynet bliver betegnet som en forebyggende indsats (Folketinget 2019-20), men da tilsynet er en retsfølge, der bliver udløst som følge af statens straffende reaktion, kan det argumenteres, at tilsynet er strafrelateret (se fx Retspolitisk Forening 2019).

Dette speciale er således inspireret af retssociologiske studier, der belyser utilsigtet/uformel straf (se også Olesen 2013, Olesen et al. 2020), men med afsæt i Hayes' forståelse af straf skriver specialet sig ind i genren af *Nyere Strafforståelse* (se fx Jørgensen & Olesen 2021). Det er således ikke specialets ærinde at vurdere, om den reviderede udgave af straffelovens § 236 forebygger nye overgreb på børn, men derimod ved at kombinere 'law-in-the-books', 'law-in-action' og 'penal consciousness' at generere en nuanceret forståelse af sammenspillet mellem det sociale liv og strafferetten og bidrage med nyttig viden til den retspolitiske dagsorden.

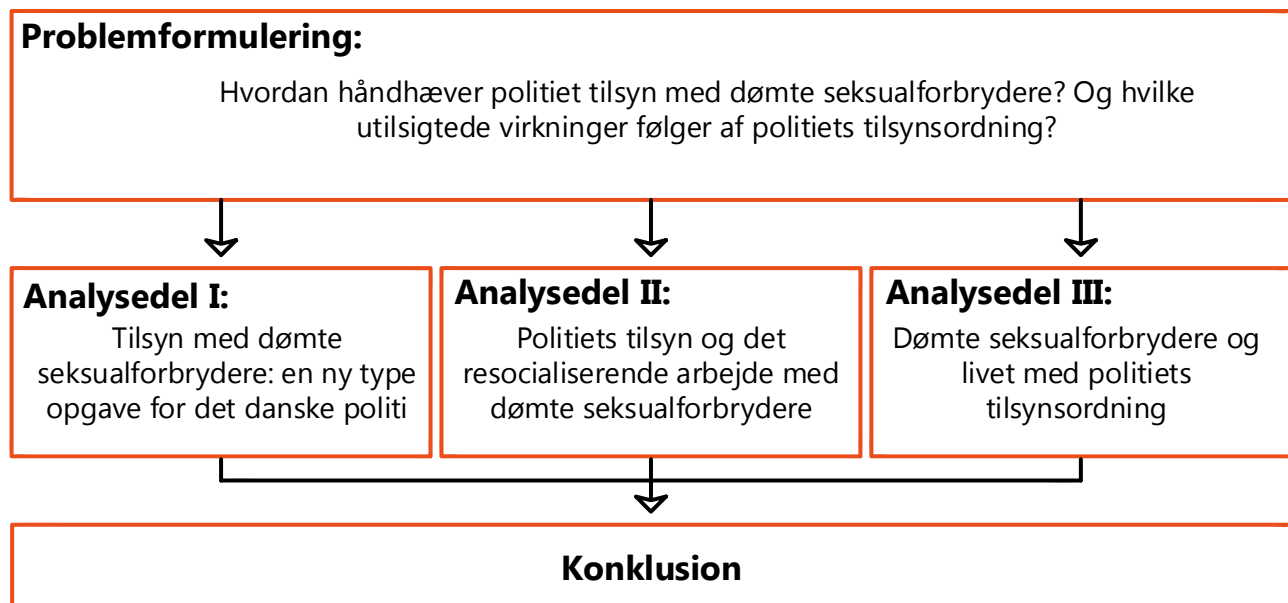
2.3 Afgræsning

Som det fremgår af lovforslagets kritik, så er det særligt indførelsen af politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere, herunder politiets adgang til dømtes bolig uden retskendelse, der er en indskrænkelse af dømte seksualforbryderes borgerlige rettigheder. Hertil fremgår det af ti afviklede baggrundsinterviews med bl.a. dømte seksualforbrydere, de tilsynsførende hos politiet, samt andre relevante aktører, at det netop er politiets uanmeldte tilsynsbesøg og adgang til domfældtes bolig uden en retskendelse, der er indgribende i dømte seksualforbryderes liv, og som medfører en lang række utilsigtede følgevirkninger både for domfældte, dennes partner og for de aktører, der arbejder resocialiserende med dømte seksualforbrydere. Samtidig er det også en tilsynsopgave, der er forbundet med en lang række udfordringer for politiet. Det er altså ud fra disse betragtninger, at specialet er afgrænset til at omhandle den del af den reviderede udgave af STRFL § 236, der giver politiet adgang til at føre tilsyn med seksualforbrydere, jf. stk. 8, som er idømt et bolig- besøgs- og/eller kontaktforbud, jf. stk. 1, nr. 2-4, da disse tilsyn som udgangspunkt gennemføres i den dømtes bolig. Politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere, der er idømt et opholdsforbud, bliver dermed ikke behandlet i dette speciale.

2.4 Opbygning

Specialet er struktureret som et multiple casestudie (Yin 2013), hvor politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere og tilsynsordningens utilsigtede følgevirkninger bliver belyst vha. tre forskellige cases (Yin 2013:15). Specialets opbygning kan illustreres på følgende måde:

Figur 1: Specialets opbygning illustreret.

Figuren illustrerer, hvordan specialets problemformuleringen bliver behandlet analytisk og diskuteret ud fra disse forskellige cases, hvor politiets tilsynsordning forsat er det overordnede fokus. Jeg søger dermed i et kreativt samspil mellem teori og empiri (Layder 1998) at generere et mere nuanceret indblik i politiets tilsynsordning og bidrage med en bred forståelse af tilsynsordningens utilsigtede følgevirkninger (Yin 2013:16).

3. Baggrund

Seksualforbrydere, der har begået seksuelle overgreb på børn, bliver straffet efter bestemmelser i straffelovens kapitel 24. Det fremgår desuden af STRFL § 236, at dømte seksualforbrydere i forlængelse af deres straf kan blive pålagt bl.a. et opholds-, bolig-, besøgs- og kontaktforbud. Herved bliver domfældte samtidig underlagt politiets tilsynsordning. I det følgende afsnit vil de bestemmelser af straffeloven, der kan medføre et forbud, blive præsenteret, og strafferammen herfor præciseret. Herunder vil der også blive redegjort for politiets tilsynsbekendtgørelse. Herefter inddrages den behandlingsordning, der helt eller delvist kan indgå som en del af straffen for visse seksualforbrydelser. Der vil løbende blive inddraget seneste tal fra Justitsministeriet, som bl.a. har til formål at give et aktuelt indblik i hvem og hvor mange, der er underlagt politiets tilsynsordning, samt længden af deres domme. Dette afsnit vil således udgøre specialets retlige ramme og indeholde relevant baggrundsviden om politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere.

3.1 Straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser

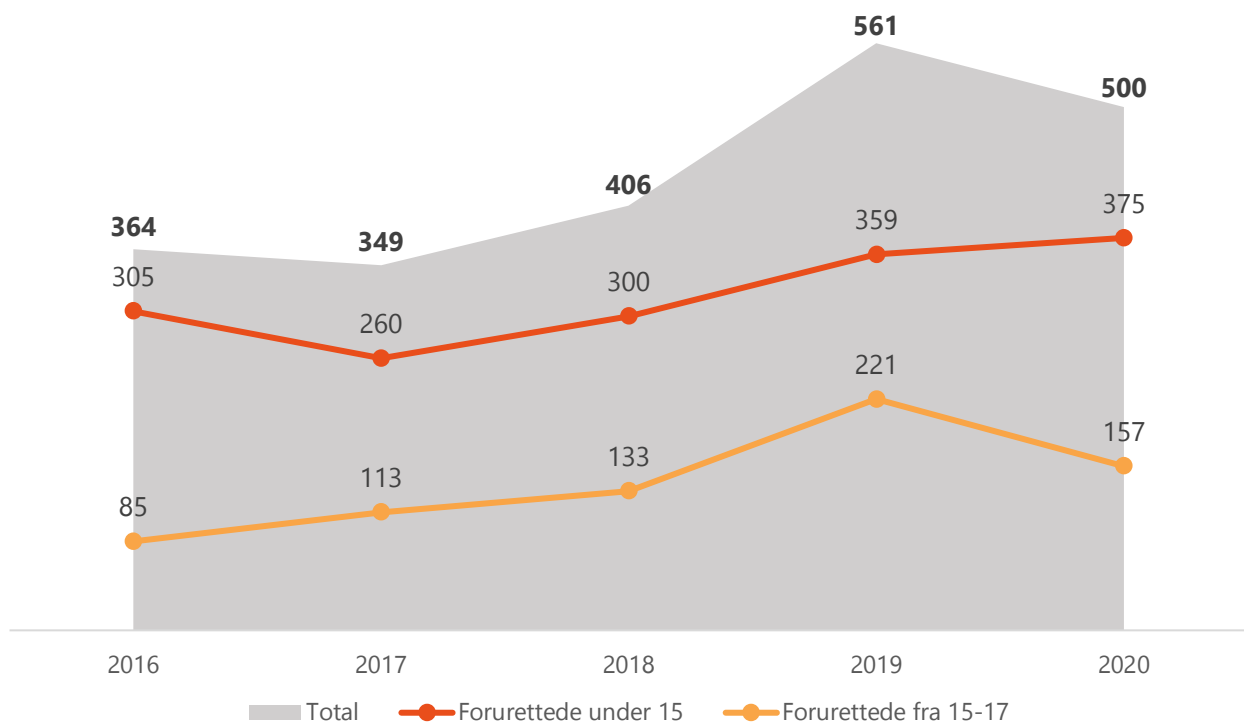
Seksualforbrydelser bliver af straffelovens kap. 24 karakteriseret som forbrydelser begået mod kønssædeligheden. Dette er forbrydelser, der både kan ramme mænd, kvinder og børn. Af de bestemmelser, der nærmere regulerer seksualforbrydelser begået mod børn, kan følgende bestemmelser udløse et forbud:

STRFL § 216, samleje med et barn under 12 år, § 222, samleje med et barn under 15 år, § 223, stk. 2 under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje, § 224, stk. 1, medvirken til en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, § 225, bestemmelserne §§ 216-224 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje, § 228, overtrædelse af §§ 222-224, der som følge af gerningsmandens ukendskab til forurettedes tilstand eller alder ikke kan tilegnes gerningsmanden som forsætlig, straffes med en forholdsmæssig mindre straf, hvis gerningsmanden dog har handlet

uagtsomt, § 232, krænkelser af blufærdigheden, samt § 262 a, stk. 2, for menneskehandel af en person under 18 år.⁴ Strafferammen for nævnte bestemmelser spænder fra bøde til fængsel indtil 12 år.

I en opgørelse fra Justitsministeriet fremgår det, at der indenfor de seneste fem år er sket en markant stigning i antal personer med fældende afgørelser for overtrædelser af straffelovens §§ 216-225, § 228 og § 232, hvor den forurettedes alder er under 15 eller 18 år (Justitsministeriet 2021a).⁵

Figur 2: Udviklingen i antal personer med fældende afgørelser efter STRFL §§ 216-225, § 228 og § 232 fordelt efter forurettedes alder.⁶

Ud af de i alt 2.121 afgørelser i perioden 2016-2020, var de 275 domfældte tidligere dømt for sædelighedskriminalitet i perioden 2001-2020 (Justitsministeriet 2021a). Det svarer til, at ca. 13% af disse dømte seksualforbrydere tidligere er dømt for sædelighedskriminalitet.

⁴ Når der i specialet anvendes begrebet 'dømte seksualforbrydere', er det afgrænset til personer, der er dømt efter en eller flere af nævnte bestemmelser.

⁵ Det skal bemærkes, at afgørelser efter STRFL § 262 a, stk. 2 om menneskehandel ikke indgår.

⁶ Når totaltallet i figur 1 er forskelligt fra summen, skyldes det, at personen kun tælles én gang i opgørelsen af totaltallet, mens personen tælles med flere gange i summen, hvis personen har domme i flere årstal og/eller ofre i begge alderskategorier.

3.1.1 Forbud efter STRFL § 236, stk. 1

Det fremgår af STRFL § 236, stk. 1, at ved seksuelle overgreb på børn kan domfældte ved dom blive pålagt bl.a. et bolig-, besøgs- og kontaktforbud.⁷

Hvor et boligforbud udgør et forbud mod, at domfældte, uden politiets tilladelse, lader børn under 18 år tage ophold i sin bolig, eller selv tager ophold hos personer, hvor der opholder sig børn under 18 år, jf. stk. 1, nr. 2, så udgør et besøgsforbud et forbud mod, at domfældte modtager besøg af børn under 18 år, der ikke er ledsaget af en voksen, jf. stk. 1, nr. 3. Et kontaktforbud udgør derimod et forbud mod, at domfældte gennem internettet eller lignende søger kontakt til børn under 18 år, der ikke kender den dømte i forvejen, jf. stk. 1, nr. 4. Besøgs- og boligforbud omfatter dog ikke dømtes egne børn eller adoptivbørn, jf. § 236, stk. 2, 2. pkt. Overtrædelse af et forbud straffes med fængsel indtil 2 år, jf. § 236, stk. 7.

Det er dog langt fra alle seksualforbrydere, som er dømt for seksuelle overgreb på børn, der bliver pålagt et forbud. Det fremgår af STRFL § 236, stk. 3, at det kun skal ske, når dommeren vurderer ud fra sagens karakter og dømtes personlige forhold, at der er fare for ny og ligesartet kriminalitet, og at et forbud kan være egnet til at forebygge denne fare, at domfældte skal pålægges et forbud.

Justitsministeriet oplyser, at der ud fra de seneste fem års afgørelser, jf. figur 2, er identificeret 99 personer med et forbud (Justitsministeriet 2021b)⁸, og der i gennemsnit bliver pålagt 10-15 forbud om året (Folketinget 2019-20:12).

3.1.1.1 Varighed og ophævelse af et forbud

Det fremgår af STRFL § 236, stk. 4, at et forbud som hovedregel skal gives indtil videre, hvilket vil sige tidsubestemt, men kan dog også i lettere tilfælde gives tidsbestemt fra 1 til 5 år fra endelig dom. Når et forbud gives indtil videre, kan domfældte efter 5 år fra endelig dom forlange, at anklagemyndigheden indbringer spørgsmålet om forbuddets opretholdelse for retten, jf. stk. 6.

⁷ Jf. afgrænsning af specialet redegøres der ikke for opholdsforbud, jf. STRFL § 236, stk. 1, nr. 1.

⁸ Justitsministeriet gør opmærksom på, at det ikke har været muligt at afgøre om forbuddet er pålagt i forbindelse med den fældende afgørelse fra perioden 2016-2021, eller om forbuddet fx var pålagt ved en tidligere afgørelse.

Det har ikke været muligt for Justitsministeriet at oplyse, hvor mange af de 99 identificerede personer, der er pålagt et tidsubestemt eller tidsbestemt forbud (Justitsministeriet 2021b).

Justitsministeriet oplyser dog, at siden 1. jan. 2020 har Rigspolitiet sendt 60 sager til Rigsadvokaten, hvor domfældte anmoder om at få ophævet et bolig-, besøgs- og kontaktforbud. Forbuddet er ophævet i 15 af sagerne, i 5 af sagerne er forbuddet opretholdt, og de resterende 40 sager er endnu ikke afgjort (Justitsministeriet 2021c).

Det fremgår af Højesteretskendelse 13. maj 2020 (TfK 2020.730), at det er ud fra en samlet vurdering af bl.a. alderen på det pålagte forbud, den dømtes personlige forhold, og om der er begået ny og ligeartet kriminalitet, at retten vurderer, om et forbud kan blive ophævet.

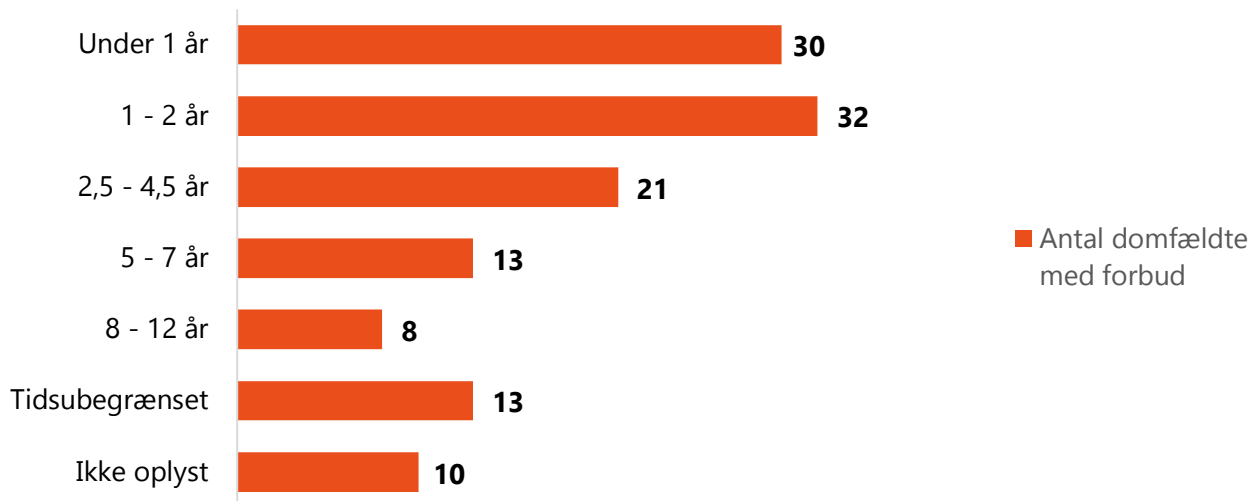
3.1.2 Tilsyn efter STRFL § 236, stk. 8

Efter STRFL § 236, stk. 8, skal politiet føre tilsyn med, at dømte seksualforbrydere overholder et pålagt forbud. Tilsynet er gældende i hele forbuddets gyldighedsperiode. Tilsynet er således af kontrollerende karakter, og de indgreb, der foretages som led i tilsynets gennemførelse, har dermed ikke karakter af straffeprocessuelle indgreb, der skal følge retsplejelovens bestemmelser, men er derimod omfattet af retssikkerhedslovens bestemmelser om gennemførelse af tvangsindgreb, som foretages af den offentlige forvaltning uden for strafferetsplejen (Folketinget 2019-20:8).

Det fremgår af ændringslovens § 2, stk. 2, at politiet også skal føre tilsyn med dømte seksualforbrydere, som er pålagt et forbud før tilsynsordningens ikrafttrædelse.

Rigspolitiet oplyser⁹, at de medio februar 2020 havde 131 personer i tilsyn, hvor gennemsnitslængden på deres domme er 2 år og 9 måneder, fordelt således:

Figur 3: Længden på domme der har medført et forbud efter STRFL § 236, stk. 1.

Rigspolitiet oplyser yderligere, at selvom de ikke har mulighed for at gennemgå alle dommene manuelt, så fører politiet tilsyn med mindst én person, der er pålagt et forbud ved dom tilbage i 2007. Rigspolitiet vil dog ikke udelukke, at politiet også fører tilsyn med personer, der er pålagt et forbud ved dom før 2007.

Justitsministeriet oplyser, at politiet aktuelt fører tilsyn med 141 personer (Justitsministeriet 2021d).

3.1.2.1 Gennemførelse af tilsyn

Efter STRFL § 236, stk. 8, kan politiet uden retskendelse som led i tilsynets gennemførelse skaffe sig adgang til bl.a. dømtes bolig og andre lokaliteter, som dømte råder over. Politiet kan ligeledes uden retskendelse foretage undersøgelse af breve og andre papirer og andre genstande, som den dømte måtte råde over, og om nødvendigt medtage disse med henblik på undersøgelse af deres indhold. Politiet er dog forpligtet til at gennemføre tilsynet, så skånsomt som omstændighederne tillader det, jf. stk. 9.

⁹ Jf. Rigspolitiets aktindsigtsanmodning journal.nr. 2020-037966.

Politiets gennemførelse af tilsyn er nærmere reguleret ved bekendtgørelse *Om politiets tilsyn med dømte seksualforbryderes overholdelse af forbud* (BEK nr. 1500/2019)¹⁰, hvor det bl.a. fremgår, at politiets tilsyn gennemføres som led i politiets almindelige opgavevaretagelse jf. § 2 og føres i den politikreds, hvor dømte bor, jf. § 6. Det fremgår ligeledes, at politiets tilsyn gennemføres uanmeldt og på vilkårlige tidspunkter, jf. § 8, og hvis nødvendigt, kan politiet ved tvang skaffe sig adgang til dømtes bolig, jf. § 9. Politiets tilsyn skal gennemføres 2 gange om måneden ved boligforbud og besøgsforbud, hvis den dømte ikke er eller har været i sexologisk behandling, og 1 gang om måneden hvis den dømte har været i behandling, jf. § 13. Ved kontaktforbud skal politiet gennemføre tilsyn *mindst* 3 gange om året uafhængigt af den dømtes behandlingssituation, jf. § 13, stk. 2.

Politiet har mulighed for at op- og nedtrappe tilsynet. Hvor optrapning kan ske, hvis den dømte afbryder igangværende sexologisk behandling, så kan nedtrapning ske efter 1 års tilsyn, og såfremt der ikke er konstateret overtrædelser af et forbud, og den dømte har gennemført sexologisk behandling, jf. § 13, stk. 3. Det er politiets egen vurdering, om et tilsyn kan op- eller nedtrappes.

Retningslinjerne for politiets gennemførelse af tilsyn er yderligere præciseret i Rigspolitiets midlertidige vejledning om politiets tilsyn med personer meddelt et § 236-forbud.¹¹ Politiets interne vejledning vil løbende blive inddraget i specialet, og herunder blive redegjort for.

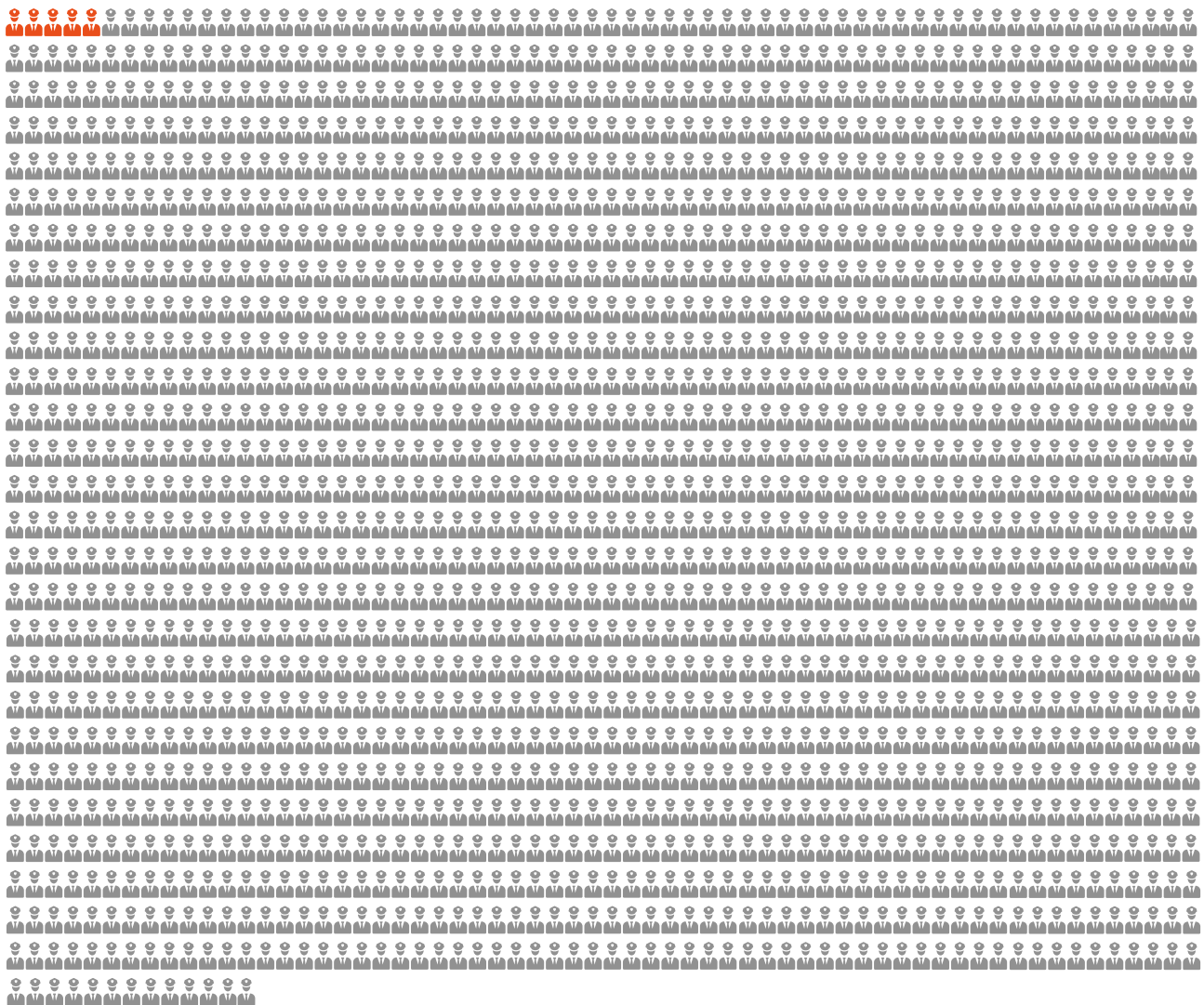
Domfældte har mulighed for at klage over politiets dispositioner til politidirektøren i den pågældende politikreds, jf. tilsynsbekendtgørelsen § 20. Politidirektørens afgørelser i klagesager kan yderligere påklages til rigspolitichefen, jf. § 20, stk. 2. Rigspolitichefens afgørelser kan endelig påklages til justitsministeren, jf. § 20, stk. 3.

Justitsministeriet oplyser, at politiet i 2020 gennemførte 1.687 tilsyn og har rejst seks sigtelser mod i alt fem personer som følge af overtrædelser, der er konstateret som led i politiets tilsyn (Justitsministeriet 2021d).

¹⁰ Herefter: Tilsynsbekendtgørelsen.

¹¹ Rigspolitiet har ved aktindsigtsanmodning journal.nr. 2020-037966 givet delvis aktindsigt i politiets interne vejledning for gennemførelse af tilsyn.

Figur 4: Antal personer der er sigtede som følge af overtrædelser, der er konstateret som led i politiets tilsyn i 2020 ud af samlede antal tilsyn.

3.2 Behandlingsordningen for dømte seksualforbrydere

Siden 1997 har det med *behandlingsordning vedrørende en forstærket behandlingsindsats over for personer, der er dømt for seksualforbrydelser*¹² (vejl.nr. 8/2007) været muligt ved de ikke mest omfattende former for seksualforbrydelser at tilbyde dømte seksualforbrydere behandling som et helt eller delvist alternativ til fængselstraf.

¹² Herefter: Behandlingsordningen.

Behandlingsordningen bliver varetaget af Anstalten ved Herstedvester og de tre ambulante behandlingsinstitutioner: Sexologisk Klinik, Rigshospitalet, Retspsykiatrisk Afsnit på Middelfart Sygehus og Retspsykiatrisk Afdeling, Psykiatrisk Hospital i Aarhus. Behandlingsordningen er baseret på en terapeutisk behandlingstanke med et både udvendigt og indvendigt formål. Hvor dømte seksualforbrydere gennem en terapeutisk tilgang erkender og tager ansvar for deres handlinger, tilgodeser det udvendige formål den samfundsmæssige interesse i, at dømte seksualforbrydere ikke begår ny og ligeartet kriminalitet. Den indvendige formål er i højere grad rettet mod den dømtes lidelse, hvor symptomlettelse er det overordnede mål (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2015:29-30).

3.2.1 To separate ordninger

Behandlingsordningen består af to separate ordninger: *Den ambulante behandlingsordning* omfatter personer, der er sigtet for en seksualforbrydelse, som ikke omfatter vold eller ulovlig tvang, og som forventes at straffes med en ubetinget fængselsstraf fra 3 måneder op til omkring 1½ år. Den sigtede bliver herved informeret om ordningen, der indebærer, at den sigtede som alternativ til den ubetingede fængselsstraf idømmes en betinget dom bl.a. med vilkår om sexologisk behandling i typisk to år. Er den sigtede motiveret for ordningen, bliver sagen behandlet af et visitationsudvalg, der indstiller til retten, hvorvidt den sigtede er motiveret og egnet til behandling (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2015:9). *Visitationsordningen* indebærer derimod, at seksualforbrydere, der er idømt en ubetinget straf fra tre måneder til fire år (fem år for voldtægt), indleder afsoningen på den særlige visitationsafdeling på Anstalten ved Herstedvester, med henblik på at vurdere om domfældte er motiveret - eller kan motiveres - for behandling og er egnet hertil. Er det tilfældet, bliver domfældte overført til afsoning på en specialafdeling for seksualforbrydere ved et åbent fængsel, og den sexologiske behandling varetages af en af de tre behandlingsinstitutioner (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2015:9).

For begge ordninger er det altså en forudsætning, at der kan identificeres et behandlingsbehov, og den dømte er motiveret for behandling. Der vil således være nogle dømte seksualforbrydere, som enten ikke er motiverede for behandling eller ikke er egnet, f.eks. pga. manglende erkendelse (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2015:31).

Justitsministeriet oplyser, at i perioden 2019 til 2021 nægtede mere end hver sjette dømte seksualforbryder at tage imod behandling, selvom visitationsordningen i Anstalten ved Herstedvester havde vurderet behov for psykiatrisk/sexologisk behandling (Justitsministeriet 2021e).

3.2.2 Behandling som krav for prøveløsladelse

Ved prøveløsladelse af personer, der har begået seksualforbrydelser, fremgår det af vejledningen om løsladelse af dømte, der udstår fængselstraf (vejl.nr. 9766/2018), at der særligt for seksualforbrydere vil være behov for at fastsætte vilkår om forsat behandling under prøvetiden. Hvis den dømte ikke accepterer et relevant vilkår om i prøvetiden at forsætte et fx under visitationsordningen påbegyndt psykiatrisk behandlingsforløb, vil dette i højere grad end sædvanligt medføre, at der gives afslag på prøveløsladelsen, jf. pkt. 44. Dømte seksualforbrydere, der nægter at modtage behandling, afsoner som hovedregel deres fulde fængselsstraf.

Det er KiF, der under prøveløsladelsen eller ved en betinget dom fører tilsyn med, at dømte seksualforbrydere overholder vilkår om sexologisk behandling, jf. behandlingsordningens pkt. 3. Dømte seksualforbrydere kan i samme periode være underlagt andre nærmere fastsatte vilkår, hvilket KiF ligeledes fører tilsyn med.

4. Litteraturreview

For at skabe en større klarhed over og dybere forståelse for politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere, herunder tilsynsordningens utilsigtede følgevirkninger, er der udarbejdet et systematisk litteraturstudie, som præsenteres i dette afsnit. Litteratursøgningen er gennemført ved brug af *Criminal Justice Database*, *SAGE journals* og *Google Scholar*, og med bidrag fra forlaget *Routledge*. De overordnede anvendte søgeord er: *Sex Offenders*, *Child Molester* og *Pedophile*, der til sammen omfavner det i specialet anvendte begreb 'seksualforbryder'. Herefter er der søgt på: *Recidivism and Treatment*, *Social Responses Toward (...)*, *Policies* (primært om *Registration and Notification Law*), *The Management of (...)*, *(...) in Probation*, *Reintegration and Resocialization* samt *Stigmatization*. Litteraturstudiet bygger heraf på 33 internationale og 7 nationale studier og metastudier, der efterfølgende er inddelt efter følgende tre temaer: *Behandling og behandlingseffekt af dømte seksualforbrydere*, herunder *recidiv og recidivfremmende faktorer*, *Monitorering af dømte seksualforbrydere* samt *Livet som dømt seksualforbryder*.

4.1 Behandling og behandlingseffekt af dømte seksualforbrydere

Den begrænsede danske litteratur, der findes på området, omhandler primært behandling og behandlingseffekten for seksualforbrydere (Madvig et al. 2021, Lund 2020, Bengtson et al. 2019). Dette er på trods af, at behandlingseffekten har været drøftet i mere end fire årtier uden en klar konklusion (Madvig et. al. 2021:6). Effekten af den danske behandlingsordning har også været forsøgt evalueret flere gange, ligeledes uden at resultaterne har været entydige (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2015, Lund 2020). Et igangværende forskningsprojekt har derfor til formål bl.a. at evaluere, om behandlingen på lang sigt mindsker forekomsten, grovheden og frekvensen af ny og ligeartet kriminalitet, herunder om behandlingen udsætter tidspunktet for recidiv (Madvig et. al. 2021). Der er således ikke mig bekendt nogen eksisterende viden om behandlingseffekten for danske seksualforbrydere på nuværende tidspunkt.

I en foreløbig statusartikel, fra bl.a. to af forskerne bag dette projekt, viser et systematisk review, der har til formål, på baggrund af 15 internationale reviews og metareviews, at systematisere evidensen for behandlingseffekten for seksualforbrydere, at der også internationalt er stor uenighed på området (Madvig et. al. 2021:1, se også Bitna et al. 2016). Et kort uddrag viser bl.a., at der fx i tre

reviews bliver rapporteret om en signifikant lavere forekomst af nye seksualforbrydelser blandt behandlede (se Hanson et al. 2009, Mpofu et al. 2018, Harrison et al. 2020), hvilket to yderligere reviews ligeledes rapporterede om, dog uden at angive om forskellen er signifikant (se Dennis 2012, Walton 2015). To andre reviews rapporterede derimod om en helt manglende effekt (se Furby 1989, Grønnerød 2015). Overordnet set bliver behandlingseffekten beskrevet som lav til moderat (Madvig et al. 2021:4).

4.1.1 Recidiv og recidivfremmende faktorer

Modsat andre grupper af kriminelle (se fx Direktoratet for Kriminalforsorgen 2016) viser studier, at seksualforbryderes recidivrisiko korrelerer positivt med observationstiden (Bengtson et al. 2019:4, se også Bitna et al. 2016). I en 6-8 års follow-up undersøgelse bliver 12% af dem, der dømmes for seksualforbrydelser mod børn, dømt for ny og ligeartet kriminalitet (Rabinowitz-Greenberg et al. 2002). I en 20-30 års follow-up undersøgelse er det ca. 30%, der bliver dømt for ny og ligeartet kriminalitet (Seto 2011), hvilket også er fundet blandt danske seksualforbrydere (Bengtson 2008). I en tysk 25 års follow-up undersøgelse recidiverede 50-80% af dem med hel/delvis præference for børn til ligeartet kriminalitet, hvor dem, der ikke var diagnosticeret med pædofili, recidiverede blot 10-30% (Beier 2009). Studier viser, at risikofaktorer for recidiv blandt seksualforbrydere er relateret til pædofile præferencer, dyssociale træk og livsstil, misbrug og ensomhed (Bengtson et al. 2019), samt stress, problemer i hjemmet, på arbejde eller i skolen, samt ingen eller kun få fritidsaktiviteter (Looman & Abracen 2013). Bengtson et al. (2019) påpeger, at risikovurderingen for recidiv blandt seksualforbrydere bør foretages vha. strukturerede redskaber, som er udviklet særskilt til formålet.

4.2 Monitoreringen af dømte seksualforbrydere

Særligt i USA (men også UK og Canada) er dømte seksualforbrydere gennem de seneste årtier blevet underlagt vidtgående 'Sex Offender Laws', der bl.a. omhandler registrering (Megans Law 1996) og underretning af offentligheden (Walsh Child Protection Act 2006) (Terry 2016, Klein et al. 2020). Herudover er dømte seksualforbrydere også blevet omfattet af en lang række andre kontroversielle lovtiltag som fx kemisk kastration, GPS-monitoring og restriktioner for sociale medier (Zilney 2021:10). Flere af disse love er en væsentlig indskrænkelse af dømte seksualforbryderes

menneskerettigheder (Power 2011), men ikke desto mindre er lignende love blevet indført i en række europæiske lande såsom Frankrig, Østrig og Tjekkiet (Terry & Marshall 2021).

Selvom Sex Offender Laws ganske vist varierer på tværs af stater (USA) og landegrænser, så er det hensigten at beskytte samfundet mod nye seksuelle overgreb på børn gennem bl.a. en systematisk monitorering af seksualforbryderes gøren og væren (Terry & Marshall 2021). Flere studier betvivler dog, at Sex Offender Laws giver den samfundsmæssige beskyttelse, som er hensigten (Tewksbury & Jennings 2010, Weinberger 2019), da disse love ofte er svære at håndhæve i praksis (Nash 2016, se også Grange 2003) og har en negativ indvirkning på seksualforbryderes resocialisering (Elbogen et al. 2003, Ryberg et al. 2014, Meloy et al. 2013)

Hertil påpeger Ryberg et al. (2014), at Sex Offender Laws har medført stor hjemløshed blandt seksualforbrydere i USA, og Meloy et al. (2013) tilføjer, at det generelt er blevet vanskeligere for 'sponsors of sex offenders' at få seksualforbrydere veletableret og reintegreret i samfundet. I stedet etablerer seksualforbrydere sig ofte sammen i usunde og ustabile parallelsamfund (se også Brown et al. 2016). Allerede inden vedtagelsen af Megan's Law problematiserede Ruess (1994), at denne form for systematisk monitorering ville kunne modvirke det resocialiserende og terapeutiske arbejde, da dømte seksualforbryderes privatliv ville blive forstyrret og potentielt medføre stress, hvilket er en udtalt risikofaktor. Winick (1996) tilføjer, at stemplingen af dømte seksualforbrydere som 'mentally abnormal' der er farlige for samfundet, ligefrem kan forstærke deres afvigende karaktertræk. Hertil finder Phelan & Link (1998), at seksualforbrydere, der netop bliver stemplet som 'mentally abnormal' føler lav selvkontrol, selvværd og selvbestemmelse, hvilket kan modvirke et udbytningsrigt behandlingsforløb. Desuden finder Winick (1998), at seksualforbrydere, der bl.a. føler sig forfulgt og uretfærdig behandlet af samfundet, er mindre motiverede til at deltage i et behandlingsforløb. Elbogen et al. (2003) finder dog omvendt, at Megan's Law rent faktisk blandt nogle seksualforbrydere *"(...) had a positive impact on their willingness to be treated for their sexual behavior, their motivation to be treated, and their family's interest in their treatment"* (Elbogen et al. 2003:214).

4.3 Livet som dømt seksualforbryder

Udover hjemløshed finder flere studier, at Sex Offender Laws også påvirker en række andre aspekter af seksualforbryderes liv (Lasher et al. 2012, Levenson et al. 2007, Levenson & Cotter 2005). Lasher

et al. (2012) finder fx i et metastudie, der har til formål, på baggrund af 8 kvantitative studier (n=1,503), at systematisere viden om Sex Offender Laws' utilsigtede følgevirkninger, at 8% havde oplevet fysisk vold og overfald, 14% rapporterede om hærværk på bolig, 20% var blevet truet eller chikaneret, 30% havde mistet arbejde, 19% havde mistet bolig, 16% havde oplevet et familiemedlem blive truet eller chikaneret og 40-60% rapporterede, at de var påvirket psykisk.

Levenson et al. (2007) finder i et kvantitativt studie (n=239), at det primært er stress, isolation, bekymringer om sociale og familieære forhold, bekymringer om egen sikkerhed, skam og ydmygelse, samt fortvivlelse og håbløshed, der præger seksualforbrydere psykisk (se også Levenson & Cotter 2005). Netop håbløshed får én af respondenterne i Levenson & Cotter (2005) til at komme med følgende beretning: *"No one believes I can change, so why even try?"* (Levenson & Cotter 2005:13). Af positive følgevirkninger bliver der i samme studie blandt en mindre gruppe respondenter berettet om, at: *"Megan's Law has helped me to be more honest with people"* (Levenson & Cotter 2005:62). Både Levenson et al. (2007) og Levenson & Cotter (2005) konkluderer dog, at Sex Offender Laws sætter seksualforbrydere i en stigmatiseret og marginaliseret livssituation. Hertil finder Zilney (2021), at denne livssituation ikke kun rammer den dømte selv, men også dennes partner, børn og andre nære relationer, og tilføjer, at Sex Offender Laws er så vidtrækkende, at partneren til en seksualforbryder aldrig er *"free of collateral consequences"* (Zilney 2021:1).

Uggen et al. (2004) finder, at den stigmatisering og marginalisering, der rammer dømte seksualforbrydere, modarbejder deres tilknytning til samfundet, og påpeger, at en stærk tilknytning til samfundet kan modvirke ny kriminalitet. I forlængelse heraf beskriver Uggen et al., at statsborgerskab, 'citizenship', ikke kun er en juridisk status, men også en symbolsk status, der understreger en persons adgang til de rettigheder og ressourcer, som et samfund tilbyder, og stigmatisering og marginalisering af dømte seksualforbrydere indskrænker deres adgang til disse rettigheder og øger deres vrede over for samfundet. Spencer (2009) finder netop, at Sex Offender Laws reducerer dømte seksualforbrydere til en 'non-citizen', en slags *"Homo Sacer - a man without form and value, stripped of political and legal rights (...) living in a lawless space, where he is subject to GPS electronic monitoring, surgical/chemical castration and various other forms of sovereign at the hands of professionals (...) without any protection from the community"* (Spencer 2009:221, se også Agamben 1995).

Opsummering

Der eksisterer altså allerede en mængde international litteratur, der behandler de utilsigtede følgevirkninger af Sex Offender Laws, men hvor langt de fleste af disse studier har fokus på registrering og offentliggørelse af dømte seksualforbryderes personlige oplysninger i lande som UK, USA og Canada, så har dette speciale fokus på tilsynsbesøget hjemme hos dømte seksualforbrydere. Selvom 'Home Visits' er en væsentlig del af Sex Offender Laws (Terry & Marshall 2021), så er det mig bekendt ikke noget, der har fået et særligt fokus i den internationale forskning. Dette speciale bidrager således til den internationale forskning med væsentlig viden om de utilsigtede følgevirkninger ved politiets tilsynsbesøg i hjemmet hos dømte seksualforbrydere, samt hvordan politiet håndhæver dette tilsyn. Ligeledes bidrager specialet til den begrænsede mængde danske forskning, der er på området, gennem konkret viden om dømte seksualforbrydere i Danmark, samt hvordan politiets tilsynsordning indvirker på deres reintegration i samfundet. Viden der umiddelbart er efterspørgsel efter (se fx Bengtson et al. 2019).

5. Nyere strafforståelse, straffeteori og andre analytiske redskaber

I det følgende afsnit udfoldes specialets teoretiske ramme og analytiske redskaber. Indledningsvis introduceres *Nyere strafforståelse* (Hayes 2018), der udgør specialets teoretiske afsæt, og hvis analytiske redskaber jeg anvender til at belyse og behandle straf som ét samlet empirisk begreb. Herefter præsenteres *Individuelpræventiv straffeteori* (Hauge 1996), hvis begrebsapparat bliver benyttet til at analysere de forskellige forbud og vilkår, som indgår i straffen for seksuelle overgreb mod børn. Til at belyse nogle af de udfordringer der opstår, når man både ønsker at behandle og straffe dømte seksualforbrydere for deres lovovertrædelser, inddrages i forlængelse heraf nogle teoretiske betragtninger af de konflikter, der udspilles mellem 'lovens' og 'medicinens' særegne logikker (Aubert 1958). Endelig bliver der gjort rede for nogle få retsoptimistiske betragtninger (Dahblerg-Larsen 2005), der udgør specialets overordnede og sammenfattende perspektiv på regeringsudspillet *Styrket indsats mod pædofilidømte*.

5.1 Nyere strafforståelse

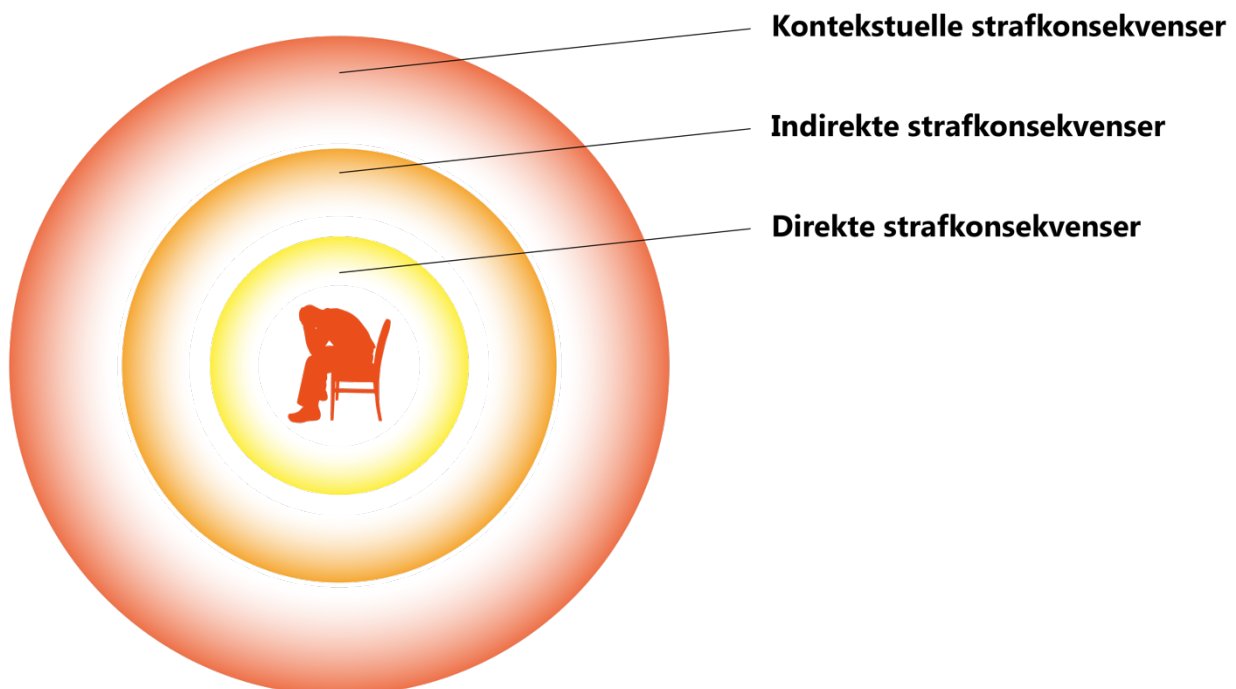
Selvom politiets tilsynsordning bliver udløst ved en straf, så bliver det objektivt set ikke betegnet som en straf (Folketinget 2019-20:8). Dette er på trods af, at samtlige af de dømte seksualforbrydere, som jeg har interviewet, oplever politiets tilsynsordning som en staf. For at skabe en sammenhæng mellem den objektive forståelse af politiets tilsynsordning (ikke straf) og dømte seksualforbryderes subjektive oplevelse af politiets tilsyn (straf) inddrages den engelske kriminolog David Hayes' cirkelmodel, der inden for genren af nyere strafforståelse argumenterer for, at straf skal behandles og belyses som ét samlet fænomen bestående af både den objektive og subjektive straf (Hayes 2018, se også Jørgensen & Olesen 2021).

Ifølge Hayes skjuler den objektive forståelse af straf, 'penal objectivism', en betydelig virkning af straffen "(...) by focussing entirely upon what the State wants to do, rather than what it does." (Hayes 2018:237, se også Christie 1981), og har således fokus på statens normative forpligtelser. Den subjektive oplevelse af straf, 'penal subjectivism', fokuserer modsatrettet på, at straf "(...) is something that is done to people and experienced by people" (Hayes 2018:237, se også Sexton 2015), og har således fokus på konsekvenserne for domfældte. Inden for den traditionelle strafforståelse er der,

ifølge Hayes, en tendens til, at man er enten helt objektiv eller helt subjektiv i sin forståelse af straf, og for at gøre op med denne dualistiske tænkning argumenterer Hayes for en samlet forståelsesramme, hvor den subjektive oplevelse af straf behandles og belyses ud fra dens relation til den objektive forståelse af straf. Hayes argumenter nemlig samtidig for, at den subjektive straf heller ikke må stå alene, da kompleksiteten i domfældtes liv vil have betydning for dennes strafbevidsthed (Hayes 2018:238).

For at indfange straf som ét samlet fænomen præsenterer Hayes en cirkelmodel for smerte, 'pains', hvor han illustrerer, hvordan statens pålagte straf medfører både tilsigtet og utilsigtet smerte. Hvor Hayes anvender begrebet 'pains', så har jeg valgt at bruge begrebet strafkonsekvenser for at tydeliggøre formålet med at inddrage Hayes cirkelmodel; at statens straffende reaktion afføder en række tilsigtede og utilsigtede strafkonsekvenser, der spredes som 'ringe i vandet'.

Model 1: Cirkelmodel over strafkonsekvenser der er inspireret af Hayes model for 'pains' (Hayes 2018:240).

Hertil har Hayes identificeret fire former for strafkonsekvenser ('pains'). I specialet er det kun de tre, der inddrages, som kan sættes i direkte relation til statens tilsigtede straf eller den såkaldte *direkte strafkonsekvens*, og som udgør den inderste kerne af Hayes' model. Den direkte strafkonsekvens udgør i specialet politiets tilsynsordning. Herefter kommer de mere utilsigtede strafkonsekvenser,

som bl.a. består af den *indirekte strafkonsekvens*, som er en indirekte konsekvens af statens straffende reaktion, men hvor det er ikke staten, som er direkte skyld i denne. Endelig - men stadig i tæt relation til den strafferetlige reaktion - kommer de *kontekstuelle strafkonsekvenser*, der udgør en lang række uforudsigelige handlinger og reaktioner fra forskellige grupper som fx andre offentlige myndigheder, private virksomheder, men også familie, venner - og endda domfældte selv (Hayes 2018:240-41).

5.2 Individuelpræventiv straffeteori

Dømte seksualforbrydere kan i forlængelse af deres straf for seksuelle overgreb på børn bl.a. blive pålagt et besøgs-, bolig- og kontaktforbud, hvormed de bliver omfattet af politiets tilsynsordning. De kan samtidig også bliver underlagt vilkår om sexologisk eller terapeutisk behandling. Disse 'straffølger' har bl.a. det formål at forbygge, at dømte seksualforbrydere begår nye seksuelle overgreb på børn. For at skabe en teoretisk forståelse for denne strafferetlige reaktion inddrages den individuelpræventive straffeteori (Hauge 1996).

Inden for individuelpræventiv tænkning anvender man straf til at forbygge, at den dømte begår ny og ligeartet kriminalitet. Den individuelpræventive straf er dermed rettet mod den dømte og har således et fremadrettet sigte. Herved er det målet med de strafferetlige foranstaltninger, der sættes ind i forbindelse med straffen, at mindske risikoen for recidiv (Hauge 1996:232).

Der er overordnet fire formål med individuelpræventiv straf: Det første formål er, at straffen skal virke afskrækkende, således den dømte ikke ønsker at risikere konsekvensen af yderligere lovovertrædelser. Det andet formål er, at straffen skal virke resocialiserende, således den dømte kan reintegreres i samfundet som en lovlydig borger efter fx endt fængselsstraf. Det tredje formål er, at straffen skal virke helbredende, og bygger på den tanke, at den dømte er syg eller afvigende og det kan behandles væk. Det fjerde og sidste formål er, at straffen skal virke uskadeliggørende, således den dømtes mulighed for at begå nye lovovertrædelser mindskes mest muligt (Hauge 1996:238-41).

Den individuelpræventive straf består således af fire dele med hver deres delmål.

5.2.1 Et teoretisk perspektiv på udfordringerne mellem straf og behandling

Til at belyse nogle af de udfordringer der opstår, når man både ønsker at straffe og behandle dømte seksualforbrydere, supplerer jeg den individuelpræventive straffeteori med nogle teoretiske betragtninger på de konflikter, der kan opstå på grund af lovens, 'legal justice', og medicinens, 'mental health', konkurrerende og modstridende logikker (Aubert 1958, se også Henriksen & Prieur 2019).

Den norske professor i retssociologi Vilhelm Aubert sammenligner loven og medicinens særegne logikker for at forstå de konflikter, der opstår, når de begge inddrages til at løse 'menneskelige problemer'. Ifølge Aubert er loven og medicinen baseret på to forskellige verdensanskuelser, hvor loven betragter menneskelige problemer ud fra normative termer, så betragter medicinen dem som en sygdom (Aubert 1958:1029). Denne grundlæggende forskel i måden at anskue menneskelige problemer betyder, at hvor loven fokuserer på handlingen fremfor mennesket, så fokuserer medicinen på mennesket bag handlingen. Hvor lovens svar på menneskelige problemer er en tidsbegrænset straffende reaktion, da lovens logik i udgangspunktet ikke er formålsorienteret, men tilbageskuende med en ide om retfærdighed, så er medicinens svar på menneskelige problemer en tidsubegrænset behandling, til sygdommen er helbredt, og dermed er medicinens logik mere fremadskuende og netop formålsorienteret. Hvor alle er lige for loven, så er behandlingen tilpasset den enkelte, og hvor loven er baseret på magt, så er behandlingen baseret på samtykke (Aubert 1958:102-4).

Aubert argumenterer for, at disse forskellige verdensanskuelser kan resultere i væsentlige og ganske skadelige konflikter, når fx tilliden og samarbejdet mellem gerningsmand/patient og de straffende/behandlende er baseret på tvang og ikke frivillighed. Disse konflikter bliver, ifølge Aubert, ikke mindre af, at loven og medicinen også anskuer spørgsmålet om skyld forskelligt, for hvor medicinen ikke holder mennesket ansvarlig for sin sygdom, så er loven baseret på, at mennesket skal holdes ansvarlig for sine handlinger (Aubert 1958:105; Henriksen & Prieur 2019:1166).

5.3 Retsoptimistiske retsteorier

Som et sammenfattende og ordnet perspektiv på regeringsudspillet *Styrket indsats mod pædofilidømte* inddrager jeg nogle ganske få retsoptimistiske betragtninger af forholdet mellem ret og samfund (Dalberg-Larsen 2005).

Den retsoptimistiske tænkning udspringer af nogle generelle betragtninger af forskellige former for 'optimistiske' samfundsteorier; "(...) *der alle tillægger retten en afgørende rolle for samfundets indretning, og som ikke ser de store problemer i forholdet mellem retten og dens omgivelser*" (Dalberg-Larsen 2005:80).

Selvom man ganske vist skelner mellem tre former for rendyrket retsoptimisme, så er det blot spørgsmålet om rettens virkning som et 'rent teknisk problem', jeg finder anvendelig. Ud fra denne variant af retsoptimisme anerkender man, at retten ikke altid virker rent automatisk, og at der ganske vist eksisterer nogle forskellige typer af forhindringer, for at reglerne bliver efterlevet, men at disse forhindringer altid kan overvindes, når man tager de rigtige midler i anvendelse, og at man ved hjælp af retten kan gennemføre næsten alt. Det handler blot om evt. at reformere reglerne eller sanktionerne (Dalberg-Larsen 2005:81). De to andre former for retsoptimisme, som jeg har valgt ikke at inddrage, omhandler i korte træk den overdrevne tro på, at virkeligheden er normstyret, hvor specielt retsreglerne styrer folks adfærd, samt troen, at man kan beskrive et samfunds faktiske karakter gennem en beskrivelse af dets retsregler (Dalberg-Larsen 2005:81).

Opsummering

Det er altså med inspiration fra Hayes' (2018) model for nyere strafforståelse, at jeg søger at belyse politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere som et samlet straffende fænomen, hvor den subjektive straf, de såkaldte utilsigtede strafkonsekvenser, bliver behandlet og belyst ud fra deres relation til den objektive straf, de såkaldte tilsigtede strafkonsekvenser. Dette kommer ligeledes til udtryk i specialets todelte problemformulering, hvor første del: *'Hvordan håndhæver politiet tilsyn med dømte seksualforbrydere?'* sigter mod at belyse den objektive straf, og problemformulerings anden del: *'Og hvilke utilsigtede virkninger følger af politiets tilsynsordning?'* sigter mod at belyse den subjektive straf. Den individuelpræventive straffeteori (Hauge 1996) bidrager derimod med et

overordnet perspektiv på politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere, der sammen med en begrebsliggørelse af de forskellige andre dele, der også indgår i dømte seksualforbryderes straf, er med til at belyse bevæggrunden bag straffen for seksuelle overgreb på børn. Den individuelpræventive straffeteori suppleres med et par af Auberts (1958) teoretiske betragtninger, der er med til at belyse, hvordan disse forskellige dele kan være svære at indfri i praksis, da de på nogle måder modarbejder hinanden. Endelig inddrages nogle få retsoptimistiske betragtninger af forholdet mellem ret og stat (Dalberg-Larsen 2005), der udgør det overordnede perspektiv på regeringsudspillet *Styrket indsats mod pædofilidømte* og rettens virkning som et rent teknisk problem.

6. Den samfundsjuridiske metode og det empiriske materiale

Da specialet søger at belyse politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere og tilsynsordningens utilsigtede følgevirkninger, tager jeg afsæt i den samfundsjuridiske metode¹³ (Hammerslev & Nielsen 2020, Christoffersen 2019). Hensigten med at inddrage den samfundsjuridiske metode er at indsamle og behandle data, der via analyser kan belyse, hvordan retten påvirker samfundet¹⁴ (Hammerslev & Nielsen 2020:307-8). Det særegne ved denne metode er, at den anvender andet data end blot data fra retskilder til at belyse retlige fænomener. Således bygger dette speciale på et empirisk datamateriale bestående af en række kvalitative interviews med 20 informanter inddelt i tre forskellige informantgrupper. Disse informanter, informantgrupper og adgang til feltet bliver præsenteret i det følgende afsnit, ligesom afsnittet også indeholder nogle refleksioner over de afviklede interviews. Specialets kvalitative datasæt underbygges af kvantitative data indhentet fra Justitsministeriet og Rigspolitiet, der har til formål at bidrage med et aktuelt indblik i politiets tilsynsordning. Dette data vil ligeledes blive præsenteret i dette afsnit.

6.1 Specialets informanter

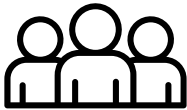
Det empiriske materiale består af såvel formelle og uformelle¹⁵ samt enkelt- og flergangsinterviews med 20 informanter. Det er primært informantgruppen med dømte seksualforbrydere, der er afviklet flergangsinterviews med. Da specialet, som beskrevet i afsnit 2.4, er struktureret som et multiple casestudie bestående af tre forskellige cases, er specialets informanter opdelt i tilsvarende tre forskellige informantgrupper. Hermed vil hver case blive belyst ud fra førstehåndsberetninger, hvilket er med til sikre, at specialet har en høj validitet (Kvale & Brinkmann 2015:320). Specialets tre informantgrupper består af følgende informanter:

¹³ Også kendt som den retssociologiske metode.

¹⁴ Også kendt som den operationelle retssociologi (Dalberg-Larsen & Kristiansen 2014).

¹⁵ De formelle interviews fremgår i specialet som direkte citater skrevet i kursiv og anført med " ", hvorimod uformelle interviews fremgår i specialet som feltnoter, der er anført med ' '.

Figur 5: Specialets informanter opdelt i informantgrupper.

		
Politiet 2 betjente der koordinerer politiets tilsynsordning 3 tilsynsførende betjente	Dømte seksualforbrydere 5 dømte seksualforbrydere der alle har været omfattet af politiets tilsynsordning mellem 0 - 8 mdr. ved første interview.	Andre aktører 5 socialrådgivere fra KiF 3 psykologer/behandlere fra sexologisk og retspsykiatrisk klinik 1 jurist 1 repræsentant fra visitationsudvalget

Der er forholdsvis stor forskel på informanternes erfaringer med og dermed indsigt i politiets tilsynsordning. De tilsynsførende betjente og de betjente, der koordinerer politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere, har en bred erfaring med tilsynsordningen, da de har haft til opgave at håndhæve tilsynet, siden ordningen blev indført. De tilsynsførende betjente fortæller, at de i gennemsnit bruger 2-3 arbejdsdage om måneden på at føre tilsyn med dømte seksualforbrydere. De tilsynsførende betjente repræsenterer 3 ud af de i alt 14 danske politikredse, og da det er op til hver politikreds selv at tilrettelægge tilsynet med dømte seksualforbrydere, kan det diskuteres, om denne del af specialet er generaliserbar. Selvom det ofte ikke er hensigten at kvalitativ forskning skal føre til generaliserbare resultater, så anses resultaterne i dette speciale alligevel for at være af høj analytisk generaliserbarhed og dermed genkendelig på tværs af politikredsene (Neergaard 2007:51), da politiets håndhævelse af tilsynet med dømte seksualforbrydere også bliver belyst ud fra dømte seksualforbryderes egne førstehåndsberetninger om politiets gennemførelse af tilsyn, hvilket bliver underbygget af andre aktørers andenhåndsberetninger om selvsamme.

Det bør dog fremhæves, at informanterne fra politiet er præget af den institutionelle setting, de befinder sig i, hvilket bl.a. kommer til udtryk i mit interview med den tilsynsførende Henrik "(...) *politiet har ingen officielle holdninger, til de opgaver som politiet bliver pålagt eller de forskellige*

*borgere, men ...*¹⁶ Dermed er disse udsagn ikke et udtryk for politiets generelle holdning til politiets nye tilsynsopgave, men derimod et udtryk for disse informanternes subjektive holdninger og erfaringer, hvilket tilsvarende er gældende for informantgruppen *Andre Aktører*. Deri ligger samtidig en erkendelse af, at deres udsagn er konstrueret ud fra selv samme institutionelle setting, hvor fx de tilsynsførende anser dømte seksualforbrydere som tidligere kriminelle, så anser psykologerne og behandlerne dømte seksualforbrydere som patienter med afvigende seksualitet, hvilket præger disse udsagn.

Hvor de tilsynsførende generelt har en bred erfaring med politiets nye tilsynsopgave, så har de forskellige socialrådgivere fra KiF, behandlere og psykologer fra sexologisk- og retspsykiatrisk klinik en knap så bred erfaring med politiets nye tilsynsordning. Særligt fortæller socialrådgiverne, at de kun har få klienter, som er underlagt politiets tilsyn, og dermed er deres viden baseret på et forholdsvis smalt erfaringsgrundlag. Det er dog en meget ensartet fortælling, der kendetegner disse informanter. Behandlere og psykologer fra sexologisk- og retspsykiatrisk klinik har en lidt bredere erfaring med politiets tilsynsordning, da flere af deres klienter er underlagt politiets tilsyn. Hertil bør det nævnes, at politiet formentligt blot havde ført aktivt tilsyn med dømte seksualforbrydere i 6-8 måneder, da jeg påbegyndte specialet, hvilket selvsagt har betydning for informanternes erfaring.

De dømte seksualforbrydere, som jeg har interviewet, har alle været omfattet af politiets tilsynsordning imellem 0 og 8 måneder, da jeg interviewede dem første gang, men med den 6 måneders periode, hvor jeg har fulgt dem, har de fået væsentlig mere erfaring med politiets tilsyn. Disse informanternes udsagn er baseret på deres egne subjektive oplevelser med politiets tilsyn, hvor den systemfjendtlighed, der ofte kendetegner kriminelle, gennemsyrrer deres verdensopfattelse og præger deres udsagn (Jacques & Wright 2008).

Det har været væsentlig - tilnærmelsesvis nødvendigt - for specialets tilblivelse, at jeg har haft mulighed for at få en dyb indsigt i dømte seksualforbryderes liv, hvilket den længere periode, hvor jeg har haft mulighed for at følge disse informanter, har bidraget til. En indsigt hvis nødvendighed kriminologen James Waldram netop beskriver i sit arbejde med dømte seksualforbrydere:

¹⁶ Transskriberingsnote, s. 2.

"Why should we hear the stories of convicted sexual offenders? Why should we bear witness to their lives? The answer is as straightforward as it is complex. If we do not make an attempt to understand those who violate our social norms by perpetrating violence, and yet are unwilling to provide life sentences or support capital punishment, then we are most certainly likely to fall victim again. Sometimes it is in our best interest to listen, however difficult that may be" (Waldram 2007).

Udover de informanter, som er inddraget i specialet, er der også en række informanter, som er rekrutteret og tilmed interviewet til specialet, men som ikke er inddraget, ligesom der også er en særlig gruppe af informanter, der slet ikke er repræsenteret i specialet. Dette er bl.a. flere af de politikere, som har stemt om politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere, samt en række informanter fra de retshjælpskontorer, hvor dømte seksualforbrydere har henvendt sig med spørgsmål til politiets tilsynsordning. Disse informanternes beretninger har jeg ud fra ressource- og tidsmæssige begrænsninger ikke haft mulighed for at inddrage i specialet (Harrits et al. 2012:165). Samtidig var det min vurdering, at empirien havde nået sit mætningspunkt. Der er i alt rekrutteret og interviewet 28 informanter til specialet, hvoraf de 20 er inddraget. De informanter, der ikke er inddraget i specialet, har forsat biddraget til væsentlig baggrundsviden om politiets tilsynsordning. Endelig bør det særligt fremhæves, at de dømte seksualforbrydere, som jeg har interviewet, alle har været underlagt den danske behandlingsordning, hvormed de i et vist omfang har erkendt deres kriminalitet. Det betyder samtidig, at der er en hel gruppe af dømte seksualforbrydere, som ikke er repræsenteret i dette speciale, dem som benægter deres kriminalitet, og derfor bør denne gruppe af dømte seksualforbrydere undersøges nærmere i et andet studie.

Alle informanter har afgivet informeret samtykke til, at jeg må inddrage deres interview i specialet, og der er indhentet en særlig godkendelse hos Direktoratet for Kriminalforsorgen. Ligeledes er alle informanter efter aftale pseudonymiseret¹⁷ i specialet. Tilmed har informanter fra politiet og KiF haft inddragede citater i specialet til godkendelse (Kvale & Brinkman 2015:116). Empiriindsamling og

¹⁷ Jeg har endnu ikke haft mulighed for at anonymisere datamaterialet, da jeg forsat ligger inde med de forskellige interviews til mit videre arbejde. Interviews opbevares separat og er underlagt tekniske og organisatoriske foranstaltninger for at sikre, at personoplysninger ikke kan henføres til en identificeret eller identificerbar fysisk person.

datahåndtering efterlever de gældende GDPR-regler, og specialet følger forskningsrådets etiske retningslinjer.

6.2 Adgang til feltet

Det var ikke uden bekymringer, at jeg valgte dette emne til mit speciale. Jeg var ganske opmærksom på, at det kunne blive en udfordring at rekruttere informanter. Jeg påbegyndte derfor mit speciale med at lave en specialebeskrivelse, der kort beskrev politiets nye tilsynsordning og formålet med specialet.¹⁸ Beskrivelsen blev sendt til samtlige politikredse i Danmark og Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og de forskellige retspsykiatriske- og sexologiske klinikker. Endvidere blev specialebeskrivelsen lagt op på facebook siden *Yngre Kriminologer*, og jeg henvendte mig til min gamle arbejdsplads, Café Exit, som har en bred berøring med tidligere indsatte.¹⁹ Bekymringerne blev gjort til skamme, og der har været en lang række positive tilbagemeldinger, hvilket bredden på det empiriske materiale netop vidner om. Samtidig anser jeg det også som et udtryk for, at viden om politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere er efterspurgt, og informanterne er derfor blevet lovet at få en kopi af specialet tilsendt.

At rekruttere dømte seksualforbrydere, som er omfattet af politiets tilsynsordning, har dog været en kende mere udfordrende. Min tidligere kollega Palle Christensen, Café Exit, har ageret gatekeeper til dette helt særlige og lukkede felt. Palle er socialkoordinator og har derfor kontakt til bl.a. løsladte seksualforbrydere. Som det fremgår af afsnit 3.1.2, så er det ikke alle dømte seksualforbrydere, som bliver underlagt politiets tilsyn, ligesom det heller ikke var alle af de informanter, som Palle rekrutterede, der havde begået seksuelle overgreb på børn. To af specialets informanter fra denne informantgruppe er rekrutteret gennem Café Exit. De resterende tre er rekrutteret ved brug af snowball-metoden, hvor jeg har adspurgt informanterne, om de har bekendte, der ligeledes er omfattet af politiets tilsynsordning, og således blev de resterende tre informanter rekrutteret.

¹⁸ Se bilag 1: Specialebeskrivelse

¹⁹ Café Exit er en NGO, der på hjælper løsladte tilbage i samfundet (se <https://cafeexit.dk>).

6.3 Interviewserier og interviewsituationen

Specialets empiri er indsamlet på baggrund af flere interviewserier. Specialet er anlagt en eksplorativ tilgang, hvor jeg indledningsvis afviklede 10 baggrundsinterviews med de rekrutterede informanter, hvorudfra jeg udarbejdede og afgrænsede specialets problemstilling, hvilket yderligere er beskrevet i afsnit 2.3. Det er også på baggrund af disse interviews, at jeg udarbejdede tre forskellige semistrukturerede interviewguides (Harrits et. al., 2012:150), der er tilrettet hver informantgruppe.²⁰ Efterfølgende afviklede jeg en række interviewserier af både enkelt- og flergangsinterviews, hvor interviewguides blev tilpasset undervejs, efterhånden som der blev dannet nogle overordnede temaer. Interviewene er efterfølgende tematisk kodet i et kreativt sammenspil mellem empiri og teori (Layder 1998).

Alle interviews er afviklet som telefoninterviews eller online over Microsoft Teams grundet Covid-19, som har besværliggjort fysik afholdelse af interviews. Denne online afvikling oplever jeg som ganske positiv for specialet, da jeg har haft mulighed for at indsamle en større mængde data samtidig med, at de dømte seksualforbrydere, som jeg har interviewet, ikke har været tvunget til at afsløre deres sande identitet (Noak & Wincup 2009). Samtidig må det erkendes, at nogle nuancer i interviewene kan være gået tabt, da jeg ikke har haft mulighed for at aflæse informanternes 'usagte ord'.

Flergangsinterviews med dømte seksualforbrydere har bestået af både formelle og uformelle interviews. De formelle interviews har været aftalt på forhånd, hvorimod de uformelle interviews oftest har været udløst af en konkret hændelse, som informanterne havde brug for at dele med nogen. Disse uformelle interviews samt den længere periode, jeg har fulgt disse informanter, har samtidig betydet, at min rolle som forsker i visse tilfælde blev en anelse udvisket, da informanterne både anså mig som en ven og et 'talerør' for deres sag (Olesen 2013:73). Jeg blev således udfordret af det, som kan betegnes som *"(...) the balance between being a 'good friend' and a 'snooping stranger' "* (Junker 1960).

²⁰ Se bilag 2: Interviewguides

Endnu en udfordring ved mine interviews med de dømte seksualforbrydere var, at de søgte viden om, hvordan de kan få ophævet politiets tilsyn. Viden som de umiddelbart troede, jeg var i besiddelse af, og i tråd med hvad andre forskere har erfaret, så opfattede informanterne mig som en ekspert, der har svarene på deres problemstillinger (se også Ugelvik 2011, Olesen 2013). Dette er dog ikke viden, jeg har været i besiddelse af, og har i disse henseender henvist til Café Exit og Krims Retshjælp.

Under mine interviews med de dømte seksualforbrydere anvendte jeg min sociale stedsans inden for 'feltet' samt en relationel tænkning. Jeg har tidligere som studenterforskningsassistent²¹ interviewet en indsat i Norge, som var dømt for seksuelle overgreb på børn. Det var på baggrund af denne erfaring, at mine interviews med dømte seksualforbrydere tog form af et terapeutisk interview (Kvale & Brinkman 2015), hvor jeg udviste forståelse og en form for sympati for den marginaliserede livssituation, som disse informanter oftest befandt sig i. Dette var en bevidst metodisk tilgang.

6.4 Andet data

Som nævnt indledningsvis i dette afsnit, så er specialets kvalitative datasæt underbygget af kvantitative data. Jeg fandt det væsentligt, for at læseren af dette speciale kunne vurdere forholdsmæssigheden i politiets tilsyn og de subjektive oplevelser hermed, at bidrage med viden om grovheden af de dømte seksualforbryderes kriminalitet, som bliver omfattet af politiets tilsynsordning. Hertil havde jeg til hensigt at anmode Rigs politiet om aktindsigt i længden på de domme, som dømte seksualforbrydere, der er omfattet af politiets tilsynsordning, bliver idømt. En jurastuderende fra Københavns Universitet havde kontaktet mig via mit opslag på Yngre Kriminologer, og hun havde allerede fået aktindsigt i disse domme, hvormed hun delte dem med mig. Tilmed havde hun også fået delvis aktindsigt i politiets interne vejledning for gennemførelse af tilsyn med personer, der er omfattet af STRFL. § 236, hvilket hun ligeledes delte med mig.²² Herudover har jeg udarbejdet fire § 20-spørgsmål til justitsministeren, som har haft til formål at generere et faktuel indblik i politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere, herunder tilsynsordningens nytteværdi. Disse spørgsmål er videreformidlet til folketingspolitiker og medlem af folketingets

²¹ <https://vbn.aau.dk/da/projects/barriers-to-justice>

²² Jf. Rigs politiets aktindsigtsanmodning journal.nr. 2020-037966.

retsudvalg Karina Lorentzen (SF), som har anmodet justitsministeren om at besvare disse spørgsmål.²³ Det rekvirerede data er præsenteret i specialets baggrundsafsnit, afsnit 2.

6.5 Etiske overvejelser

Under udarbejdelsen af dette speciale har jeg flere gange reflekteret over, hvordan specialets problemstilling kan virke stødende på nogle, særligt at belyse de utilsigtede følgevirkninger af politiets tilsynsordning kan tolkes som, at specialet advokerer for mindre kontrol med dømte seksualforbrydere og dermed indirekte bagatelliserer disse alvorlige forbrydelser. Det har derfor været væsentligt at belyse både grovheden af disse dømte seksualforbryderes kriminalitet, den generelle behandlingseffekt blandt dømte seksualforbrydere, sandsynligheden for recidiv blandt dømte seksualforbrydere, samt de mange udfordringer der er med at behandle og føre tilsyn med dømte seksualforbrydere. Uden denne nuancering er det forståeligt, at specialets problemstilling kan virke stødende på nogle, særligt for de ofre, som har været udsat for seksuelle overgreb, samt deres pårørende. Samtidig synes jeg, det bør bemærkes, at menneskerettigheder ikke alene frafalder, fordi en person er dømt for seksuelle overgreb på børn. Det er således ud fra den overbevisning, at man gennem valid viden bedst forebygger seksuelle overgreb på børn, at dette speciale er blev udarbejdet.

²³ Se bilag 3: § 20-spørgsmål til justitsministeren.

7. Analyse

I det følgende afsnit udfoldes specialets analyse, som er opdelt i tre analysedele, der alle ud fra forskellige perspektiver belyser politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere samt hvilke utilsigtede virkninger, der følger af politiets tilsynsordning. Analysen er dermed inddelt efter de tre forskellige perspektiver, der er tillagt specialets problemstilling, og indledes således med at belyse politiets håndhævelse af tilsynet med dømte seksualforbrydere ud fra interviews med de tilsynsførende hos politiet, hvorefter politiets tilsynsordnings indvirkning på det resocialiserende arbejde med dømte seksualforbrydere bliver belyst ud fra interviews med en række aktører, der arbejder resocialiserende med bl.a. denne specifikke gruppe af dømte, og endeligt bliver politiets tilsyns indvirkning på dømte seksualforbryderes liv belyst ud fra interviews med dømte seksualforbrydere, der alle er omfattet af politiets tilsynsordning. Herefter diskuteres de tre analysedele i en sammenfattende konklusion.

7.1 Analysedel I: Tilsyn med dømte seksualforbrydere - en ny type opgave for det danske politi

Inden den reviderede udgave af STRFL § 236 blev vedtaget, udtalte Rigspolitiet, at den tilsynsopgave, der er tiltænkt politiet, er en ny type opgave for dansk politi, der adskiller sig fra politiets sædvanlige opgaver (Rigspolitiet 2019). Denne første analysedel vil ud fra interviews med politi fra tre politikredse (n=5), heriblandt de betjente, der udfører tilsyn med dømte seksualforbrydere (3) og de betjente, der koordinerer politiets tilsynsopgave (2), behandle nogle af politiets praktiske og politifaglige udfordringer ved deres nye tilsynsopgave. Herefter vil det blive belyst, hvordan politiet udfører tilsyn med dømte seksualforbrydere, samt hvilke strategier og tilgange politiet anvender til at gennemføre tilsyn så skånsomt som muligt, og endelig vil politiets nye tilsynsrolle blive problematiseret.

7.1.1 En atypisk opgave for politiet, som kræver særlige hensyn og specifikke kompetencer

Da politiets tilsynsordning trådte i kraft 1. jan. 2020, var det blot få uger efter, at loven var blevet vedtaget i folketinget. Derfor var hverken Rigspolitiet eller de politikredse, der skal gennemføre tilsyn med dømte seksualforbrydere, forberedt på deres nye tilsynsopgave. Det er ikke fordi, politiet ikke tidligere har fået nye arbejdsopgaver uden megen forberedelsestid, fortæller Henrik, der hos en af

lokalpolitiets afdelinger har til opgave at koordinere tilsynet med dømte seksualforbrydere, men politiets nye tilsynsopgave adskilte sig alligevel fra andre typer opgaver, som Henrik tidligere har haft det koordinerende ansvar for:

*"Det er en atypisk sag, fordi vi skal ud at besøge de her dømte, det er ikke noget, som vi nogensinde har gjort før (...) og vi så med det samme, at det kunne blive en udfordring, at politiet pludselig kom hjemme hos dem her (...) så hvis de bare havde været dømt for vold, tyveri eller så mange andre ting, så havde vi nok taget det lidt mere oppe fra og ned."*²⁴

Henrik uddyber, at selve gennemførelsen af tilsynet, er det, han har tænkt mindst over, da det på mange måder giver sig selv, men konsekvenserne for de mennesker, politiet skal gennemføre tilsyn hos, er noget, som han har været ganske bekymret for. Hertil påpeger Henrik endnu en udfordring:

*"Nogle af de her har gamle domme (...) helt tilbage til 2002, og dét bliver vi nødt til at have med i vores betragtninger, for hvad betyder det? Er de kommet videre? (...) og hvad betyder det for dem, at få ribbet op i noget, som de har begået for mange år siden, og hvad kan det betyde for hele dit livsgrundlag i forhold til din familie, vi kan kun gætte på, hvis en kvinde, du har fået børn med, pludselig får at vide, du er dømt for pædofili."*²⁵

Christian, som ligeledes koordinerer politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere dog i en anden afdeling hos lokalpolitiet end Henrik, supplerer disse betragtninger ved at påpege: *"Det er ikke en gruppe, vi i nærpolitiet normalt ligger og bokser allermest med."*²⁶

Christian og Henrik bidrager til en fælles fortælling om, at politiets nye tilsynsopgave har været en udfordring for lokalpolitiet, hvilket ikke kun skyldes, at dømte seksualforbrydere er en af de mest stigmatiserede grupper i samfundet (se fx Tewksbury 2012), hvor regelmæssige besøg fra politiet reelt vil kunne udgøre en sikkerhedsrisiko (se fx Cubellis et al. 2018), men også fordi det er en gruppe af borgere, som lokalpolitiet ikke har den store erfaring med. Hertil er det en opgave, der

²⁴ Transskriberingsnote, s. 2.

²⁵ Transskriberingsnote, s. 3.

²⁶ Transskriberingsnote, s. 14.

gennemføres hjemme hos dømte seksualforbrydere, uden de er under konkret mistanke, og hvor det for fleres vedkommende er adskillige år siden, de har været dømt.

Disse særlige hensyn stiller, ifølge Christian, nogle helt særlige krav til de betjente, som skal varetage politiets nye tilsynsopgave: *“Vi har skulle føle os lidt frem og virkelig fare lidt med lempe (...) og så må man tage dialoghatten på (...) og jeg tror, det er derfor, nærpolitiet tager sig af den her opgave (...) vi er vant til at arbejde sådan her, vi er vant til dialogen og det relationsnære arbejde.”*²⁷ Christian fortæller, at da han fik til opgave at koordinere politiets nye tilsynsopgave, så var det afgørende for ham at finde nogle betjente med de rigtige personlige kompetencer og gode evner til det relationsnære arbejde. Dette er ikke mindst fordi, at tilsynsopgaven er en opgave, hvor den tilsynsførende vil være i regelmæssig kontakt med den pågældende adskillige år ud i fremtiden. Dermed vil det, ifølge Christian, være uundgåeligt, at der ikke skabes en eller anden form for relation.

Politiets nye tilsynsopgave er således en type opgave for politiet, hvor det mere er de tilsynsførendes personlige kompetencer end deres politimæssige færdigheder, der har betydning (se fx Nash 2016).

7.1.2 At gennemføre tilsynet så skånsomt som muligt og politiets metoder hertil

At politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere kræver nogle helt særlige hensyn, kommer ligeledes til udtryk i STRFL § 236, stk. 9, hvor det bl.a. fremgår, at politiets tilsyn skal udføres så skånsomt, som omstændighederne tillader det. Bestemmelsen er nærmere præciseret i tilsynsbekendtgørelsen § 11, hvor det yderligere fremgår, at tilsynet skal udføres uden det på grund af tidspunktet for foretagelsen eller den måde, hvorunder det foretages, giver anledning til unødigt opsigt.

Ud fra mine interviews hos politiet er det en bestemmelse, som de tilsynsførende prioriterer ganske højt. Henrik fortæller: *“Det er noget, som vi har brugt rigtig meget tid på at overveje, hvordan skal vi fortolke den her [bestemmelse] (...) hvordan udfører vi det så anonymt og skånsomt som muligt, for det var vi nok nervøse for ville være den største udfordring.”*²⁸ Henrik gør mig samtidig opmærksom på, at det er op til hver enkelt politikreds selv at tilrettelægge politiets tilsyn med dømte

²⁷ Transskriberingsnote, s. 16.

²⁸ Transskriberingsnote, s. 3.

seksualforbrydere, og dermed er det også op til den enkelte politikreds selv at fortolke denne bestemmelse. Politikredsens forskellige praksis for gennemførelse af tilsynet bliver yderligere belyst i afsnit 7.3.3, hvor dømte seksualforbryderes egne erfaringer med politiets tilsyn behandles.

For at gennemføre tilsynet så skånsomt som muligt så bevidner interviewene om, at selvom det er op til den enkelte politikreds selv at tilrettelægge tilsynsopgaven, så anvender politiet alligevel meget de samme arbejdsmetoder. En af de mest anvendte metoder er, at de tilsynsførende udfører tilsynet i civilt. Hertil fortæller flere af de tilsynsførende, at de udover civil beklædning også bærer skulderhylster, således de kan bære politiets sædvanlige føringsmidler inde under deres jakke i stedet for, at de sidder nede omkring hofterne. En anden anvendt metode er, at det er mindre teams på 6-8 udvalgte betjente, der fører tilsynet med dømte seksualforbrydere. Den tilsynsførende Peter fortæller, at dette er der flere forskellige grunde til bl.a. af hensyn til den dømte selv, således det ikke er nye og fremmede betjente, der kommer hver gang, samtidig med at de tilsynsførende også har mulighed for at skiftes, så det netop heller ikke er de samme to betjente, der udfører tilsynet hver gang, da dette ellers vil kunne medføre unødigt opsigt i det nærområde, hvor den dømte bor. Herudover er det også helt gennemgående, at tilsynet med dømte seksualforbrydere heller ikke gennemføres i de sene aftentimer eller tidlige morgentimer, hvilket, ifølge Peter, også vil kunne resultere i unødigt opsigt i det område, hvor den dømte bor.

Udover disse mere generelle arbejdsmetoder, der går på tværs af interviewene, så har de forskellige tilsynsførende også nogle mere individuelle tilgange til at gennemføre tilsynet så skånsomt som muligt, hvis den dømte fx ikke er hjemme. Det fremgår ligeledes af tilsynsbekendtgørelsen § 8, at politiets tilsyn skal gennemføres uanmeldt og på vilkårlige tidspunkter, og af § 9 fremgår det, at politiet som led i tilsynets gennemførelse kan skaffe sig adgang til dømtes bolig ved tvang. Der er blandt de tilsynsførende dog en bred enighed om, at det ikke er særlig skånsomt at skaffe sig adgang til dømtes bolig med fx en låsesmed, hvis denne ikke er hjemme, men da det samtidig blev vedtaget, at politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere skulle indgå i politiets daglige arbejdsopgaver, uden der blev tilføjet betydelige ressourcer til opgaven specifikt (Folketinget 2019-20), så er der også politikredsens ressourcer at tage hensyn til i denne situation, fortæller Henrik:

"I starten brugte vi låsesmed (...) når vi sender vores folk ud for at udføre et tilsyn, så gør vi det på dagen, vi har ikke geografien eller en bemanning til, at vi kan komme igen en 3-4 gange, før vi kan

*udføre tilsynet (...) og så spurgte flere af dem, som vi fører tilsyn med, om vi ikke kunne få en nøgle til døren (...) og det blev vi enige om, at den service vil vi gerne gøre for ligesom at udføre tilsynet så skånsomt som muligt.*²⁹

Ifølge Henrik var det ikke uden betænkeligheder, at politiet skulle til at lægge inde med nøgler til borgernes bolig, men både ud fra hensyn til den dømte selv og politiets ressourcer blev det kompromiseret. Dømte seksualforbryderes egne oplevelser af at skulle udlevere nøglen til deres bolig bliver belyst i afsnit 7.3.3.1. I andre situationer, hvor den dømte ikke er hjemme, ringer de tilsynsførende til den pågældende, som enten selv har mulighed for at komme inden for kort tid, eller har mulighed for at sende et familiemedlem eller en ven inden for kort tid, uddyber Henrik. De tilsynsførende, hvis lokalpoliti omfavner et mindre geografisk område, fortæller, at de blot vender tilbage en anden dag, hvis den pågældende ikke er hjemme.

Ingen af de tilsynsførende, som jeg interviewede, havde den store erfaring med at gennemføre tilsynet så skånsomt som muligt i situationer, hvor den dømte fx har gæster. Peter fortæller ganske vist, at den ene han fører tilsyn hos, bor sammen med sin familie, men de vidste alle på forhånd, hvad tilsynet omhandlede. Per, som også er en af de tilsynsførende betjente, fortæller, at han med nogle ganske få har indgået den aftale, at hvis han kan se, at der fx er gæster, så kommer han igen en anden dag. Der er således en lang række praktiske udfordringer forbundet med politiets nye tilsynsopgave, hvor de tilsynsførende bliver tvunget ud i mere eller mindre kontroversielle kompromisser og uofficielle aftaler for at gennemføre tilsynet med dømte seksualforbrydere så skånsomt som muligt (se fx Terry & Marshall 2021).

7.1.3 En tilsynsopgave uden for politiets normale rettesnor

Udover disse mere praktiske udfordringer med tilsynsordningen så er der også helt særlige politifaglige udfordringer ved politiets nye tilsynsopgave. Henrik beskriver det således: *"Vi arbejder med noget, som ikke er hjemlet i den lovgivning, vi normalt arbejder med (...) det vil næsten svare til, hvis jeg skulle begynde at arbejde med serviceloven, fordi jeg arbejder med unge mennesker, og*

²⁹ Transskriberingsnote, s. 6.

*det vil også være noget specielt.*³⁰ Henriks uddyber, at politiets nye tilsynsopgave ikke følger de bestemmelser, som ellers er en fast rettesnor for politiets sædvanlige arbejde.

Da politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere er et såkaldt administrativt tilsyn, der er af forebyggende og kontrollerende karakter, så er de indgreb, som politiet foretager som led i tilsynets gennemførelse ikke betragtet som straffeprocessuelle indgreb, der er reguleret efter retsplejelovens bestemmelser. I stedet er tilsynet omfattet af retssikkerhedslovens bestemmelser om tvangsindgreb, der foretages af den offentlige forvaltning uden for strafferetsplejen (Folketinget 2019-20a:8).

Arbejdet uden for retsplejelovens bestemmelser bliver af den tilsynsførende Per oplevet på følgende måde: *"Vi er vant til at følge retsplejeloven, så det har været lidt grænseoverskridende, at man skal (...) sætte den til side og udføre det arbejde, som man er blevet bedt om, uden om den [lov], som egentlig altid har været en rettesnor for ens arbejde, og noget som jeg altid har fulgt og gået meget op i."*³¹ For Leif, som også fører tilsyn med dømte seksualforbrydere, er det en nærmest identisk oplevelse: 'At stå der og ringe på og skal ind i folks stuer uden en retskendelse at læne sig op ad eller nogen helt konkret idé om, hvad jeg skal se efter, det, synes jeg, altså godt kan være lidt grænseoverskridende. Det strider lidt imod, hvordan politiet normalt arbejder.'³² At tilsynet med dømte seksualforbrydere bliver gennemført uden om retsplejelovens bestemmelser, handler ikke kun om, at man tilsidesætter den ramme, der normalt danner en helt fast ramme for politiets arbejde, det underminerer samtidig de tilsynsførendes faglige værdier og principper.

Peter fortæller yderligere i sit interview, da politiets verden ofte er sort/hvid, så er arbejdet uden for retsplejelovens bestemmelser lidt af en gråzone for de tilsynsførende. En gråzone der godt kan blive svær at navigere i, uddyber Peter:

"Det er en meget hårfin balance (...) når vi laver et tilsyn, hvorfor er det vi gør, som vi gør (...) fordi det øjeblik vi oplever et eller andet, hvor vi tænker, der er sgu noget galt (...) og hvad gør man så? For så er det vi praktisk talt 'slutter' tilsynet, for så stopper lovgivningen med at fungere for tilsynet,

³⁰ Transskriberingsnote, s. 8.

³¹ Transskriberingsnote, s. 13.

³² Feltnote, s. 37-8.

og så er vi faktisk ovre i retsplejeloven og starter en reel efterforskning, hvor den dømte også har nogle andre rettigheder.”³³

Selvom Peter ikke har nogen praktisk erfaring med at skulle sondre mellem retssikkerhedslovens bestemmelser og retsplejelovens bestemmelser under gennemførelsen af et tilsyn, så fortæller Peter, at han ganske ofte diskuterer med de andre tilsynsførende: *“(...) hvornår der er en rimelig grund til mistanke i forhold til at skulle gå over i retsplejelovens bestemmelser?”³⁴*

Politiets nye tilsynsopgave er således ikke kun en praktisk udfordring for de tilsynsførende, det er også en teoretisk udfordring. Tilsynet med dømte seksualforbrydere gennemføres i lidt af en gråzone for de tilsynsførende (se fx Kewely 2017), og selvom det er en gråzone, de tilsynsførende er ganske bevidste om, så er det samtidig en gråzone, som de umiddelbart ikke er trygge ved. Fælles for flere af de tilsynsførende er dog, at de endnu ikke har den store praktiske erfaring med at navigere i denne gråzone under gennemførelse af et tilsyn, hvilket samtidig indikerer, at det ikke er ofte, at de tilsynsførende får mistanke om, at dømte seksualforbrydere har overtrådt et forbud.

7.1.4 Synlige (og andre) tegn på overtrædelse af et forbud

Som det allerede er nævnt, så er politiets tilsyn et såkaldt administrativt tilsyn, der har til formål at kontrollere, om dømte seksualforbrydere overholder et pålagt forbud, og ud fra mine interviews med de tilsynsførende hos politiet, så handler tilsynet i praksis om at kontrollere, om der er synlige tegn på, at et forbud er blevet overtrådt i hjemmet hos dømte seksualforbrydere. Dette kan både være synlige tegn på, at der fx har været børn i huset, men det kan også være mindre synlige tegn på, at den dømte fx har ændret adfærd. Hertil nævner flere af de tilsynsførende, at dette fx kan være, hvis det lige pludselig flyder med tomme vinflasker hos den pågældende, da misbrug er en af risikofaktorerne for recidiv (se Bengtson et al. 2019). Flere af de tilsynsførende erkender dog, at det er ganske begrænset, hvad de hidtil har registeret, som kan indikere, at et forbud er blevet overtrådt.

³³ Transskriberingsnote, s. 8.

³⁴ Transskriberingsnote, s. 9.

Rent faktisk er det kun én af de tilsynsførende, som jeg har interviewet, der har kunnet konstatere, at et forbud er blevet overtrådt som led i gennemførelsen af et tilsyn.

Den tilsynsførende Leif fortæller derfor, at han er begyndt at notere sig, hvis den dømte har ændret adfærd, da disse mindre synlige tegn som sagt kan indikere, at et forbud er blevet overtrådt, eller er i risiko derfor: 'Vi kender efterhånden de her borgere så godt, at vi langt hen ad vejen kan mærke på dem, hvis de ikke har det godt (...) og så er vi begyndt at skrive ned, hvad deres mentale tilstand er, og hvordan de egentligt har det (...) for så kan vi gå tilbage i vores rapport, hvis der sker noget.'³⁵ Det fremgår ligeledes af Rigspolitiets interne vejledning om politiets tilsyn, at andre forhold som politiet kan få øje på under et tilsyn, og som kan være en risikofaktor for recidiv, fx er familiære og arbejdsmæssige problemer, samt psykiske problemer og belastninger (Rigspolitiet 2020:7, se også Bengtson et al. 2019). Dette er dog umiddelbart ikke forhold, som er særligt synlige for den tilsynsførende, medmindre han har et mere indgående kendskab til den dømte (se fx Nash 2016).

7.1.4.1 Samarbejdet med andre myndigheder

Det fremgår yderligere af interviewet med Leif, at de notater han gør sig om ændringer i den dømtes adfærd, primært er til politiets interne brug. Denne beretning er faktisk ganske sigende for mine interviews med de tilsynsførende, når interviewene omhandler myndighedssamarbejdet omkring dømte seksualforbrydere. Det fremgår ellers både af regeringsudspillet og lovforarbejderne, at regeringen sammen med de syv initiativer lægger op til et styrket myndighedssamarbejde om dømte seksualforbrydere (Justitsministeriet 2018, Folketinget 2019-20a:3). Der er dog ingen af de tilsynsførende, som jeg interviewede, der kunne berette om et sådant samarbejde. De tilsynsførende kunne dog godt se fordelene i at samarbejde med fx sexologisk klinik, da den dømtes behandlingshistorik bl.a. har betydning for tilsynets hyppighed, men samtidig påpeger de tilsynsførende, at myndighedernes særegne tavshedspligt ville blive en udfordring i et sådant samarbejde. Det var dog de tilsynsførendes generelle opfattelse, at det måtte være fx sexologisk klinik, som kontaktede de tilsynsførende, hvis de ønskede et myndighedssamarbejde, da de hos lokalpolitiet ikke havde de fornødne ressourcer til at være tovholder på sådanne samarbejder.

³⁵ Feltnote, s. 37-8.

7.1.5 En tilsynsrolle som ingen rigtig har lyst til

Selvom det er helt gennemgående for mine interviews med de tilsynsførende, at politiet officielt ikke har nogen holdninger til de arbejdsopgaver, som politiet bliver pålagt, så erkender Henrik, at dette formentlig er en opgave, som de færreste rigtig har lyst til: *"Det er ikke en opgave, som nogen har super meget lyst til, for det er de færreste, som står med hænderne over hovedet og synes, det er superspændende, at de skal føre tilsyn med pædofilidømte."*³⁶

For udover de allerede nævnte praktiske og teoretiske udfordringer så er det i sagens natur også en arbejdsopgave, der kan vække mange følelser blandt de tilsynsførende, fortæller Henrik (se også Johnson et al. 2007). For de tilsynsførende, som Henrik har ansvaret for, er det dog selve relationen til den dømte, som er en udfordring, da det reelt er en relation, som de tilsynsførende ikke ønsker, men som samtidig er en del af politiets tilsynsrolle.

Det kan forekomme en smule paradoksalt, at dømte seksualforbrydere ønsker en relation til dem, som skal kontrollere og føre tilsyn med dem, med dette er ifølge Henrik mest et udtryk for, at dømte seksualforbrydere er en ekskluderet gruppe i samfundet (se fx Tewksbury 2012). Henrik fortæller:

*"Vi er deres eneste link til omverdenen, vi er deres eneste relation, og det ved jeg fra nogle af betjentene kan være svært, fordi de får en relation, som de absolut ikke ønsker. (...) ham de fører tilsyn hos, skaber en relation til betjentene, fordi de er måske de eneste, han overhovedet kender. Så de oplever, at de faktisk er velkomne, ligesom man byder et familiemedlem velkommen, og det kan være lidt svært for de betjente, for det er slet ikke en relation, som de har lyst til at have med de her mennesker."*³⁷

De tilsynsførende får således en ganske ufrivillig rolle i dømte seksualforbryderes liv, hvor de både skal udfylde rollen som politibetjent og en slags socialarbejder. Tilsynsrollen bliver således en sammensmeltning af faglige identiteter, hvor selve relationen til dømte seksualforbrydere kan være svær for den tilsynsførende at rumme. Dette fortæller en af Henriks betjente om:

³⁶ Transskriberingsnote, s. 4.

³⁷ Transskriberingsnote, s. 4.

‘Jeg sympatiserer på nogle punkter med nogle af de personer, vi har kørt tilsyn på. Nogle har domme, der går mange år tilbage. Nogle af disse har mistet alt og vil aldrig få det liv tilbage. De har forsøgt at skabe et nyt liv, som stort set hos alle må betegnes, som meget lavmælt og neutralt. At disse (...) skal genopleve og mindes de fejl, de gjorde dengang for mange år siden, er hårdt og nedbrydende for de dømte. Disse, indrømmer jeg, at jeg har sympati for (...) omvendt er der også de dømte, som man via tilsynene og relationerne har fået et negativt og dårligt billede af. Karakteristisk for disse er, at de er ”glatte som en ål” og er rigtig dygtige til at manipulere med andre. De sætter sig i en offer-rolle, hvor de ihærdigt forsøger at få din sympati. (...) Andre forsøger at ”please” dig og ”sweet-talke”, sådan at de nemmere kan slippe afsted med tilsynene. Det er denne facade, de sætter op, som jeg finder kvalmende (...) Det frustrerer mig.’³⁸

Denne beretning illustrerer kompleksiteten i de tilsynsførendes relation til dømte seksualforbrydere, hvor de netop på grund af relationen til den pågældende begynder at nære sympati for dennes livssituation samtidig med, at dømte seksualforbrydere udnytter relationen og udsætter de tilsynsførende for en form for ’grooming’ (se Craven et al. 2006). Dette er en psykisk belastning for de tilsynsførende, fortæller Henrik, og han er derfor ved at etablere gruppeterapi for de tilsynsførende.

Relationen mellem den tilsynsførende hos politiet og dømte seksualforbrydere bliver altså en relation, som begge parter forsøger at udnytte, hvor de tilsynsførende udnytter relationen til at indsamle væsentlig viden om dømte seksualforbrydere, så udnytter dømte seksualforbrydere relationen til at opnå et nemmere liv under politiets tilsyn.

Opsummering

Politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere er en atypisk opgave for lokalpolitiet, der ikke kun stiller specifikke krav til de tilsynsførendes personlige egenskaber, men også er en opgave, der kræver en lang række særlige hensyn. Dertil anvender de tilsynsførende både nogle mere generelle strategier samt individuelle tilgange til at gennemføre tilsynet så skånsomt som muligt, samtidig med at de er

³⁸ Feltnote, s. 35.

nødsaget til at indgå nogle mere eller mindre kontroversielle kompromiser og uofficielle aftaler med dømte seksualforbrydere. Derudover gennemføres tilsynsopgaven udenfor den ramme, der normalt danner en fast ramme for politiets arbejde, og de tilsynsførende tvinges ud i en gråzone, hvilket på mange måder underminerer deres politifaglige værdier og principper. Hertil er politiets nye tilsynsopgave en sammensmeltning mellem 'rigtigt' politiarbejde og et mere socialfagligt arbejde, hvor relationen til dømte seksualforbrydere er en væsentlig del af opgaven. Denne relation er psykisk belastende for de tilsynsførende, da nogle dømte seksualforbrydere forsøger at udnytte relationen til at gøre deres liv nemmere under politiets tilsyn, og samtidig med, at de selv forsøger at udnytte relationen til at indsamle væsentligt viden om dømte seksualforbrydere.

7.2 Analysedel II: Politiets tilsyn og det resocialiserende arbejde med dømte seksualforbrydere

Af tilsynsbekendtgørelsens § 14 fremgår det, at politiet skal føre tilsyn med et pålagt forbud under hele forbuddets gyldighedsperiode. Det betyder bl.a., at politiet skal føre tilsyn med dømte seksualforbrydere under deres prøveløsladelse og i forbindelse med en betinget dom. I denne periode er de som hovedregel også underlagt tilsyn hos Kriminalforsorgen i Friheden (KiF) og modtager sexologisk behandling som en del af den behandlingsordning, der helt eller delvist kan indgå som en del af deres straf. Denne anden analysedel vil ud fra interviews med praktikere (n=10), heriblandt psykologer og behandlere (3), socialrådgivere hos KiF (5), en repræsentant fra visitationsudvalget (1), samt en af de jurister (1), der indstiller dømte seksualforbrydere til prøveløsladelse, belyse, hvordan politiets nye tilsynsordning indvirker på det resocialiserende arbejde med dømte seksualforbrydere, og hvordan disse praktikere oplever politiets nye tilsynsrolle. Indledningsvis belyses nogle af praktikernes helt generelle overvejelser om politiets nye tilsynsordning.

7.2.1 En splittet følelse hos praktikerne og delte meninger om politiets nye tilsynsordning

Under mine interviews med de forskellige praktikere er der flere, som fortæller, at de føler sig splittet i forhold til politiets nye tilsyn med dømte seksualforbrydere. Selvom de fleste er enige om, at tilsynet er en indskrænkelse af dømte seksualforbryderes retssikkerhed, så anerkender de samtidig, at tilsynsordningen har et anerkendelsesværdigt formål. Det fortæller socialrådgiveren Charlotte om:

"Der, hvor det er så svært med dét her, og hvor jeg ikke tror, man bare kan sætte det op sådan sort/hvidt (...) jeg ser fx en stigning i det her med børneporno, og det skal forebygges! Og hvordan gør vi så lige det? (...) og det har man så valgt at gøre på bekostning af det andet [deres retssikkerhed]. Og der kommer det lidt op på en vægt! Og hvad vægtes så tungest? Det, synes jeg godt, kan være svært!"³⁹

³⁹ Transskriberingsnote, s. 91.

Charlotte tilføjer, at selvom seksuelle overgreb på børn ganske vist ikke er dét, der fylder mest i kriminalitetsbilledet, så er det en kriminalitetsform, der ofte har livslange konsekvenser for ofret (se fx Rinke & Dennison 2017). Det er helt gennemgående, at praktikerne føler sig splittet i forhold til politiets nye tilsynsordning, fordi dømte seksualforbryderes retssikkerhed og forebyggelsen af nye seksuelle overgreb på børn indgår i et modsætningsforhold (se også Birgden & Cucolo 2011, Power 2011), og selvom alle er enige om, at seksuelle overgreb på børn skal forebygges, så har praktikerne alligevel en del forskellige meninger om politiets nye tilsynsordning.

7.2.1.1 Politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere: En uigennemtænkt tilsynsordning

Jacob, som er psykolog og har dømte seksualforbrydere i sexologisk/terapeutisk behandling, fortæller, at han er ganske skeptisk overfor politiets nye tilsyn. Særligt finder Jacob det problematisk, at tilsynsordningen ikke er baseret på praktiske erfaringer eller faglig viden (se også Tewksbury & Levenson 2007, Terry & Ackerman 2009, Terry 2016), for ud fra hans erfaring, er der flere dele af tilsynsordningen, som ikke virker gennemtænkt. Jacob fortæller: *"(...) man er godt naiv, hvis man tror, at der står børnegummistøvler eller legetøj eller sådan noget, for det kommer ikke til at ske (...) og dem, der er snedige, har bare en ekstra computer til at stå et andet sted."*⁴⁰ Jacob uddyber, at dømte seksualforbrydere ofte er ganske gode til at skjule deres kriminalitet, så for ham virker det naivt, at formålet med tilsynsordningen er, at politiet skal se efter synlige tegn på ny og ligeartet kriminalitet. Politiets tilsyn vil formentligt blot medføre, at dømte seksualforbrydere forskyder deres kriminalitet og begår den andetsteds, vurderer Jacob (se Reppetto 1976).

Det er derimod Jacobs opfattelse, at hvis tilsynsordningen skal have en forebyggende virkning, så er det ikke tilstrækkeligt, at de tilsynsførende kun fører tilsyn med dømte seksualforbrydere, de skal også være i stand til at foretage en konkret risikovurdering under hvert tilsynsbesøg:

"De skal være i stand til at lave en kort risikovurdering, hvor man vurderer, om der fx stod flasker over alt (...) flyder det hele med pornoblade (...) er han lige blevet skilt eller udsat for voldsom stress (...) og de ting, går de slet ikke ind i! De går rundt i hjemmet, og ser om der er noget, som ikke må være der (...) de fører ikke samtaler med den pågældende om den aktuelle situation (...) hvis det her

⁴⁰ Transskriberingsnote, s. 41.

*på nogen som helst måde skal give mening, så burde man gå ud og tale med folk og lave en eller anden vurdering af, om folk var recidivtruede.*⁴¹

På baggrund af Jacobs erfaring og ud fra et mere behandlingsmæssigt perspektiv kan det altså forekomme ulogisk, at politiets tilsynsordning, der er en forebyggende indsats, har et bagudrettet sigte, hvor formålet med politiets tilsyn er at kontrollere, om dømte seksualforbrydere har recidiveret, i stedet for et mere fremadrettet sigte, hvor formålet med politiets tilsyn burde være at vurdere om dømte seksualforbrydere er recidivtruet. Jacob vil dog ikke benægte, at politiets tilsyn i visse tilfælde kan virke forebyggende, men han påpeger samtidig, at tilsynet lige så godt kan have den modsatte virkning, da politiets uanmeldte tilsynsbesøg kan være en voldsom psykisk belastning for den dømte, hvilket kan medføre recidiv (se også Looman & Abracen 2013, Bengtson et al. 2019). Hvordan politiets uanmeldte tilsynsbesøg påvirker dømte seksualforbrydere psykisk, bliver belyst i afsnit 7.3.2.

7.2.1.2 Lige netop for dømte seksualforbrydere kan et skærpet tilsyn rent faktisk give god mening

Selvom flere af praktikerne, ligesom Jacob, er i tvivl om, hvad det helt nøjagtig er, man regner med, at politiet vil kunne finde hjemme hos dømte seksualforbrydere, så fortæller de samtidig, at det lige netop for denne specifikke gruppe kan give god mening at skærpe tilsynet. Socialrådgiveren hos KiF, Charlotte, kommer med følgende forklaring:

*"Vi kører den her LS/RNR-screening, og det, som er interessant ved det her screeningsværktøj, er, at lige netop for de sædelighedskriminelle er det et enormt dårligt værktøj, (...) Det, vi ser i mange af de her sager, er, at de faktisk scorer rigtig lavt i den her screening, så på papiret er de velfungerende (...) mange af dem har arbejde, nogle har familier, og de fleste har ikke misbrugsproblemer (...) problemet med screeningen er bare, at den ikke rigtig giver noget præj om deres reelle sandsynlighed for tilbagefald (...) vi kan altså godt have nogle, som på papiret er enormt velfungerende, men når vi kigger i deres kriminalitetshistorik, så har de gjort det her mange gange."*⁴²

⁴¹ Transskriberingsnote, s. 45.

⁴² Transskriberingsnote, s. 83-4.

Blandt socialrådgiverne hos KiF er det en generel oplevelse, at det screeningsværktøj, de anvender til at vurdere risikoen for recidiv blandt andre grupper af dømte, ikke er lige så anvendeligt, når det kommer til dømte seksualforbrydere. Derimod er det socialrådgivernes erfaring, at risikovurderingen for recidiv blandt dømte seksualforbrydere ganske ofte forekommer vilkårlig. En vilkårlighed som psykologen Jacob beskriver på følgende måde: *"(...) det [screeningsværktøj] kriminalforsorgen har, fanger slet ikke alle nuancerne (...) men de har det bedste, som findes i øjeblikket (...) og det er ganske vist lidt bedre end at slå plat og krone".*⁴³ Jacob uddyber, at det selv for klinikere kan være en udfordring at foretage en retvisende risikovurdering for recidiv i denne gruppe, og selvom Jacob supplerer sine kliniske vurderinger med bl.a. forskellige former for afkrydsningsskemaer, så er det forsat nærmest umuligt at vurdere den reelle risiko for recidiv blandt seksualforbrydere, er hans erfaring: *"(...) man kan bilde sig ind, man kan, men det kan man grundlæggende ikke."*⁴⁴

Der er dog flere områder, hvor risikoen for recidiv blandt dømte seksualforbrydere adskiller sig fra andre grupper af kriminelle. Psykologen fra retspsykiatrisk klinik Diana fortæller:

*"Forskningen viser, at sædelighedskriminelle recidiverer oftere på den lange bane, hvor andre kriminelle oftest recidiverer på den korte bane (...) og vi har patienter, der vender tilbage, hvor det er 3,4,5,6 dom, og som vi ved, når vi afslutter dem, at det formentligt ikke er sidste gang vi ser dem, men når de har afsluttet deres straf og underkastet sig deres vilkår, så er der ligesom ikke mere, vi kan gøre her."*⁴⁵

Diana uddyber i interviewet, at det er hendes generelle oplevelse, at behandlingen har en positiv effekt på dømte seksualforbrydere, men erkender samtidig, at effekten formentligt er størst under et aktivt behandlingsforløb (se fx Bitna et al. 2016). Derfor giver det netop god mening med et længerevarende tilsyn efterfølgende, ikke mindst fordi recidiv blandt dømte seksualforbrydere korrelerer positivt med observationsperioden, fortæller Diana (se også Madvig et al. 2021, Bitna et al. 2016). Ud fra praktikernes erfaringer med at arbejde med dømte seksualforbrydere kan et skærpet tilsyn rent faktisk give god mening, da recidiv hos den specifikke gruppe adskiller sig fra andre

⁴³ Transskriberingsnote, s. 45.

⁴⁴ Transskriberingsnote, s. 45.

⁴⁵ Transskriberingsnote, s. 78.

grupper af dømte, og fordi praktikerne har svært ved at vurdere den reelle risiko for recidiv blandt dømte seksualforbrydere (se fx Vess & Skelton 2010).

Det tilsyn, som socialrådgiverne fra KiF fører, er både af støttende og kontrollerende karakter, hvor en del af deres tilsyn er at kontrollere, om dømte seksualforbrydere overholder vilkårene for en prøveløsladelse eller betinget dom. Hertil er det hjemmebesøg, som tidligere var en del af deres tilsynsarbejde, mere eller mindre blevet afskaffet efter en intern omstrukturering, og derfor fortæller flere af socialrådgiverne fra KiF, at de ligefrem finder det nødvendigt at skærpe tilsynet med dømte seksualforbrydere. Socialrådgiveren Charlotte fortæller:

"(...) der er helt sikkert flere udfordringer i forhold til de her vilkår, men den største er at håndhæve dem, fordi jeg kan ikke rende og føre tilsyn 24/7 (...) og vi kommer ikke som sådan på besøg længere og slet ikke uanmeldt (...) så det bliver lidt nogle vilkår, som er ufattelige svære at håndhæve i praksis (...) det bliver meget et tillidsspørgsmål."⁴⁶

Selv da hjemmebesøget var en del af Charlottes tilsynsarbejde, så erfarede hun, at hendes beføjelser alligevel ikke altid var nok til at føre kontrol med, at dømte seksualforbrydere overholdt deres vilkår:

"Jeg har selv prøvet at blive snydt efter at have haft en i tilsyn i to år, for hver gang jeg besøgte ham, så havde han lukket dørene rundt om i huset, og der kan gemme sig mange ting derinde (...) og der kan politiet tillade sig at gøre noget mere, end vi kan."⁴⁷

Ud fra mine interviews med de forskellige praktikere, er der således flere ting, der kan tale for og imod politiets nye tilsynsordning. Særligt politiets særegne beføjelser og adgang til dømte seksualforbryderes hjem, samt at det er et længerevarende tilsyn, er ifølge praktikerne en fordel. Samtidig kan politiets adgang til dømte seksualforbryderes hjem også være en ulempe, da dette vil påvirke dømte seksualforbrydere psykisk, hvortil flere af praktikerne endda er i tvivl om, hvad man helt nøjagtigt regner med, at politiet vil kunne finde i hjemmet hos dømte seksualforbrydere. Praktikernes forskellige holdninger til politiets nye tilsynsordning ser dog umiddelbart ud til at afhænge af, om deres arbejde består af at behandle eller føre tilsyn med dømte seksualforbrydere,

⁴⁶ Transskriberingsnote, s. 84.

⁴⁷ Transskriberingsnote, s. 71.

men på trods af disse delte holdninger, så er de alle enige om, at hvis tilsynet skal give mening, så skal det være baseret på et tæt myndighedssamarbejde imellem de involverede myndigheder.

7.2.2 Myndighedssamarbejdet med politiet

Flere af praktikerne fortæller, at de ligesom politiet heller ikke var forberedt på politiets nye tilsynsordning. Marianne, der er en af socialrådgiverne fra KiF, fortæller, at hun endda først fik kendskab til politiets tilsyn, længe efter tilsynsordningen var trådt i kraft:

"Jeg hørte første gang om det [tilsynet] fra vores leder, da vi bliver kontaktet af en klient, som er blevet underlagt det her tilsyn, og fik så at vide, at der var kommet den her nye lov (...) Det var ikke noget, som vi var på forkant med (...) min oplevelse var også, at politiet heller ikke var særlig godt klædt på, for da jeg så kontaktede dem, skulle de også først til at finde ud af, hvad det [tilsynet] gik ud på!"⁴⁸

Flere af Mariannes kollegaer fortæller, at de også først fik kendskab til politiets nye tilsynsordning, da de ligeledes bliver kontaktet af klienter med spørgsmål til politiets tilsyn. Ligesom Marianne forsøger hendes kollega Charlotte at kontakte lokalpolitiet både for at høre mere om politiets tilsyn, men også for at høre mere om det myndighedssamarbejde, der bl.a. fremgår af lovforarbejderne. Charlotte fortæller: *"(...) da jeg så kontakter politiet for at få det her samarbejde op at køre, og spørger 'Hvad gør I?' jamen, der bliver jeg bare mødt med et stort spørgsmålstegn. Og det undrede mig altså meget!"⁴⁹* Charlottes beretning er ganske vist fra starten af politiets tilsynsordning, men Charlotte fortæller yderligere, at hun forsat intet samarbejde har med lokalpolitiet, udover et orienterende telefonmøde når de tilsynsførende opstarter et nyt tilsyn hos en af hendes klienter.

Selvom praktikerne har stor forståelse for, at politiet først skulle oparbejde noget erfaring med deres nye tilsynsopgave, så er der umiddelbart stor forskel på, hvordan praktikerne efterfølgende oplever, at myndighedssamarbejdet med lokalpolitiet er blevet etableret. Hvor Marianne og flere af hendes kollegaer forsat intet myndighedssamarbejde har med lokalpolitiet, så forholder det sig ganske

⁴⁸ Transskriberingsnote, s. 71.

⁴⁹ Transskriberingsnote, s. 74

anderledes for socialrådgiveren Helle: *"(...) de sager jeg har haft, har været med den samme politistation, og der begynder man lidt at kende hinanden, og det gør selvfølgelig tingene lidt nemmere (...) de har været flinke til at ringe og informere mig om, at nu gør de det og det - hvad tænker du om det?"*⁵⁰ Helle fortæller, at samarbejdet med den tilsynsførende fra lokalpolitiet har betydning for, hvordan hun selv tilrettelægger sit eget tilsynsarbejde: *"Når politiet er der hver 14. dag, så behøver jeg ikke have så meget fokus på den kontrollerende del".*⁵¹

Ved et tæt myndighedssamarbejde med lokalpolitiet har socialrådgiverne fra KiF altså bedre mulighed for at fokusere på at støtte dømte seksualforbrydere i deres reetablering i samfundet, da de tilsynsførende fra lokalpolitiet netop fokuserer på at kontrollere, om dømte seksualforbrydere overholder deres vilkår og pålagte forbud. På den måde er det Helles erfaring, at det giver rigtig god mening, at tilsynet med dømte seksualforbrydere bliver delt op.

For de praktikere som endnu ikke har etableret et samarbejde med politiet, der efterspørger de generelt mere viden om politiets tilsyn, da deres eksisterende viden om tilsynsordningen enten er baseret på klienternes egne erfaringer med politiets tilsyn eller selve tilsynsbekendtgørelsen. Flere af praktikerne fortæller, at de har svært ved at vejlede og rådgive deres klienter om politiets tilsyn, da de reelt ikke har megen konkret viden om tilsynsordningen. Hvilke problemer, der opstår, når dømte seksualforbrydere ikke kan få hjælp af bl.a. KiF, bliver belyst i afsnit 7.3.1.1.

Ud fra mine interviews med de forskellige praktikere tyder det altså på, at det myndighedssamarbejde som regeringsudspillet og lovforarbejdet lægger op til, består af personbåret samarbejde. Det eneste formaliserede myndighedssamarbejde, der bliver berettet om blandt praktikerne, er, når dømte seksualforbrydere bliver løsladt. Her fortæller juristen Annette, at det er hendes ansvar at informere Rigspolitiet og den politikreds, som den pågældende bliver løsladt til. Annette uddyber, at: *"(...) dette er dog mere kun en orientering, end et reelt samarbejde."*⁵²

⁵⁰ Transskriberingsnote, s. 68.

⁵¹ Transskriberingsnote, s. 69.

⁵² Transskriberingsnote, s. 111.

7.2.3 Politiets tilsynsordning: En barriere for det resocialiserende arbejde

Hvor praktikerne både anerkender en række fordele ved politiets nye tilsynsordning, og et tæt myndighedssamarbejde med lokalpolitiet ligefrem kan styrke praktikernes eget arbejde med dømte seksualforbrydere, så erkender de samtidig, at politiets nye tilsyn er en reel udfordring for det resocialiserende arbejde. Et arbejde der i forvejen er svært udfordret af, at dømte seksualforbrydere har sværere end andre grupper af dømte ved at finde job og bolig, få etableret ny familie og omgangskreds eller genskabt kontakten til den eksisterende familie (se også Uggen 2005, Levensson & Cotter 2005, Tewksbury & Less 2006, Tewksbury 2012). Dette er derfor også nogle af de problemstillinger, som normalt er en del af tilsynet hos KiF, men efter indførelsen af politiets nye tilsynsordning, så oplever socialrådgiverne fra KiF et helt nyt fokus og nye problemstillinger blandt dømte seksualforbrydere.

7.2.3.1 Nyt fokus og nye problemstillinger i tilsynsarbejdet med dømte seksualforbrydere

Flere af socialrådgiverne fra KiF fortæller, at særligt under opstarten af politiets tilsyn fylder det rigtig meget for deres klienter. Socialrådgiveren Helle fortæller:

*"Jeg kan ikke forstå, at man ikke indkalder de her borgere til et møde (...) ligesom når vi fx opstarter et nyt tilsyn, så fortæller vi dem, at deres vilkår er de her, og vores tilsyn forløber på denne her måde (...) jeg synes, det er problematisk, at man bare sender dem et brev, og så står de der helt alene og er selvfølgelig dybt frustrerede og har en masse spørgsmål, som de så kommer med til os (...) og vi ved nærmest endnu mindre om politiets tilsyn (...) det har været frustrerende, for det bliver meget en tilbagevendende problemstilling, der fylder meget i samtalerne, og som vi ikke kan stille noget op med."*⁵³

Det fremgår både af Helles og flere af hendes kollegaers beretninger, at deres klienter ofte føler sig dårligt informeret om politiets tilsynsordningen, og derfor bliver de kontaktet af klienterne med forskellige spørgsmål til tilsynsordningen. Særligt spørgsmål om hvordan tilsynet kan blive ophævet, hvordan politiet gennemfører tilsynet, om politiet udfører tilsynet uniformeret, og hvilke hensyn

⁵³ Transskriberingsnote, s. 71.

politiet udviser, er spørgsmål som socialrådgiverne fra KiF ofte bliver stillet. Endnu engang bliver det mangelfulde myndighedssamarbejde problematiseret, da Helle fortæller, at hun ikke kan svare sine klienter på disse spørgsmål, da hun reelt ikke kender politiets praksis for gennemførelse af tilsyn, ligesom hun heller ikke kender praksis for, hvornår et tilsyn kan blive ophævet.

Udover disse mere konkrete spørgsmål til politiets tilsynsordning så er det også generelle frustrationer over politiets uensartede praksis for gennemførelse af tilsynet, som fylder meget i tilsynssamtalerne med dømte seksualforbrydere. Dette fortæller socialrådgiveren Charlotte om: *"Jeg har en klient, som har oplevet, at politiet kommer i helt civilt og så gangen efter i uniform (...) og det gør ham selvfølgelig ekstra utryk, at han aldrig ved, hvordan politiet dukker op (...) det er han virkelig frustreret over, og det er meget en tilbagevendende frustration."*⁵⁴ Ifølge Charlotte, er det ganske frustrerende for hendes klient, at han aldrig ved, hvordan politiet møder op for at gennemføre et tilsyn hos ham, hvilket er en frustration, som fylder meget i deres tilsynssamtaler. For selvom Charlotte ikke kan afhjælpe hendes klients problemer med politiets tilsyn, så er det forsat en problemstilling, som Charlotte er nødt til at hjælpe klienten med at bearbejde, fortæller hun: *"(...) for det, du skal tænke på, er, at mange af dem her ikke har andre end os at snakke med omkring det her tilsyn (...) og så er det klart, det kommer til at fylde meget i vores samtaler."*⁵⁵

Det er altså både konkrete spørgsmål til og generelle frustrationer over politiets nye tilsynsordning, som er blevet fokuset i tilsynet med dømte seksualforbrydere. Spørgsmål som socialrådgiverne har svært ved at svare på, og frustrationer som de har svært ved at gøre noget ved. Faktisk fortæller flere af socialrådgiverne fra KiF, at de selv er frustrerede over ikke at have bedre muligheder for at hjælpe deres klienter i denne specifikke situation, hvilket normalt er en væsentlig del af deres tilsynsrolle. Derimod bliver frustrationerne over politiets tilsyn en tilbagevendende problemstilling i tilsynssamtalerne, der fjerner fokuset i samtalerne fra mange af de prosoziale forhold, som også for dømte seksualforbrydere er væsentlige at få reetableret (se også Levenson & Cotter 2005, Levenson et al. 2007).

⁵⁴ Transskriberingsnote, s. 76.

⁵⁵ Transskriberingsnote, s. 76.

Hertil fortæller flere af socialrådgiverne, at politiets tilsynsordning yderligere har medført nogle helt nye og komplekse problemstillinger for deres klienter. Dette har socialrådgiveren Pernille et eksempel på:

"Jeg har en klient, der lige var blevet løsladt, hvor hans samlever ikke kendte noget til dommen (...) altså at det var sædelighedskriminalitet, for hun havde i stedet fået at vide, at det var sådan noget økonomisk kriminalitet. Der belastede det her tilsyn ham altså meget, fordi han var bange for, hvornår det blev afsløret, hvorfor politiet kom på besøg, for på en eller anden måde så havde han fået bildt hende noget andet ind (...) og der havde både jeg og psykologerne på retspsykiatrisk klinik oppe og vende med ham hver eneste gang, at det ikke var holdbart at bo med sin kæreste under så falske præmisser (...) og slet ikke da hun senere blev gravid." ⁵⁶

Selvom klienten ender med at fortælle kæresten, hvorfor politiet rent faktisk kommer på tilsynsbesøg, så fortæller Pernille, at denne problemstilling har fyldt det hele i hans tilsynssamtaler i mere end et halvt år både hos hende og på retspsykiatrisk klinik. At politiets tilsyn er særligt problematisk for de dømte seksualforbrydere, der enten har en partner eller ønsker en partner, bliver yderligere uddybet i afsnit 7.3.2.

Det er en generel oplevelse blandt socialrådgiverne fra KiF, at politiets nye tilsynsordning har affødt en lang række frustrationer hos dømte seksualforbrydere, der både har ændret fokusset i deres tilsyn og fjernet fokus fra mange af de udfordringer, som dømte seksualforbrydere også står overfor, når de skal reintegreres i samfundet. Hertil har politiets tilsyn endda medført nogle helt nye og ganske komplekse problemstillinger for disse klienter, og politiets tilsynsordning er dermed blot endnu en barriere for dømte seksualforbryderes reintegration i samfundet. Helt overordnet oplever socialrådgiverne fra KiF, at det er blevet sværere for dem at stabilisere og genetablere dømte seksualforbrydere i samfundet (se også Levenson & Cotter 2005, Meloy et al. 2013). At politiets nye tilsynsordning har ændret fokusset blandt dømte seksualforbrydere er også erfaret blandt behandlere på sexologisk- og retspsykiatrisk klinik.

⁵⁶ Transskriberingsnote, s. 97.

7.2.3.2 Signalværdien i politiets tilsynsordning underminerer den behandlingsmæssige tilgang

Ligesom socialrådgiverne hos KiF har berettet, så fortæller behandlerne på sexologisk- og retspsykiatrisk klinik også, at politiets nye tilsynsordning har medført helt nyt fokus blandt deres klienter. Endnu en gang er det politiets uensartede praksis for gennemførelse af tilsyn, der er til stor frustration for klienterne. Psykologen Jacob fortæller:

*"(...) nogle har oplevet, at politiet kommer i uniform og med pistoler, mens andre har oplevet, at de kom diskret, andre har oplevet, at de gik ind med låsesmed, hvis man ikke er hjemme, uden de havde forsøgt at få fat i en (...) de er meget nervøse for, hvordan politiet dukker op (...) og i den behandlingsgruppe jeg har sammen med en kollega, der fylder det her enormt meget (...) der er mange gange, der går med at snakke om 236 og mulighederne for at komme ud af det."*⁵⁷

Ifølge Jacob fylder politiets tilsyn så meget blandt dømte seksualforbrydere, at det ofte også bliver omdrejningspunktet for gruppesamtalerne, hvor klienterne deler frustrationer om og udveksler erfaringer med politiets tilsyn, samt rådgiver hinanden om mulighederne for at få tilsynet ophævet. Hertil er det Jacobs erfaring, at det særligt er de klienter, hvor politiet har gennemført tilsynet i uniform, som har behov for at få talt om og bearbejdet denne oplevelse. Jacob fortæller, at det er problematisk, at politiet ikke har en ensartet praksis for gennemførelse af tilsyn, da dette spreder en generel usikkerhed blandt dømte seksualforbrydere, også blandt dem, hvor politiet hidtil har gennemført tilsynene i civilt. Hertil fortæller Jacob yderligere, at blandt de klienter, hvor politiet netop har gennemført tilsynet i uniform, der har flere været ganske traumatiserede efterfølgende, hvilket selvsagt problematiserer den terapeutiske behandling af disse klienter (se fx Elbogen et al. 2003). Helt overodnet synes Jacob, at det er problematisk, at signalværdien i politiets nye tilsynsordning underminerer den behandlingsmæssige tilgang. Jacob fortæller:

"(...) en del af vores behandling er også forebyggende, så det bliver blandet sammen med alle de her recidivhæmmende tiltag, fordi man er underlagt politiets tilsyn, samtidig med man er i behandling hos os (...) og det kan altså godt lyde noget omsonst, at vi her opfordrer folk til at få kontrol over sig

⁵⁷ Transskriberingsnote, s. 41.

selv, samtidig med at samfundet siger, at det har vi ikke tiltro til, vi bliver ved med at kontrollere dig (...) jeg har svært ved at tro, at det har en positiv effekt på vores behandling.”⁵⁸

Jacob uddyber, at der er flere dele af behandlingsordningen og politiets nye tilsynsordning, der virker modstridende: *“(...) ideen med den her behandlingsordning og den mere terapeutiske tilgang er, at man skal behandle folk, og det skal de så selv deltage i, men til gengæld kommer de så ud og er ‘frie’ (...) og det er slet ikke, den oplevelse folk har, når de bliver underkastet et vilkår, som er så uhåndterbart”⁵⁹* Jacob fortæller, at en del af hans arbejde bl.a. handler om at motivere dømte seksualforbrydere til at arbejde med sig selv i en positiv retning, hvor de tager kontrol over egne handlinger, og til gengæld har de så bedre muligheder for at blive prøveløsladt. Politiets tilsynsordning kan hæmme denne motivation, da de tilsynsvilkår, som dømte seksualforbrydere bliver underlagt ved en prøveløsladelse, både virker uhåndgribelige og uretfærdige for klienterne, fortæller Jacob. Dette er problematisk for Jacobs arbejde:

“Det kan få den betydning, at der i forvejen går enormt meget tid med at tale om, at man er blevet uretfærdigt behandlet (...) og hvis man forsat føler, man bliver uretfærdig behandlet, så forholder man sig ikke konstruktivt til sin situation, og hvad man kan gøre for at forbedre den (...) man bliver sådan lidt mere klagende, end hvad godt er i forhold til at være i stand til at tage hånd om og forbedre sit liv, og det er i forvejen vanskeligt for os, fordi der er ikke ret mange, som kommer her frivilligt (...) det er tydeligt, at de kommer her for at blive prøveløsladt, og mange oplever at være her under tvang, da det er meget svært for sexkriminelle at blive prøveløsladt, medmindre de siger ja til behandling.”⁶⁰

Jacob erkender, at der formentligt ikke er mange af hans klienter, som ville modtage sexologisk behandling frivilligt, hvis de ikke vidste, at det havde betydning for deres prøveløsladelse. Dette gør behandlingen af dømte seksualforbrydere i sig selv til en udfordring. Samtidig bliver behandlingen også udfordret af, at dømte seksualforbrydere føler sig uretfærdig behandlet af retssystemet og misforstået i samfundet. Denne følelse forstærker politiets tilsynsordning blot, da dømte

⁵⁸ Transskriberingsnote, s. 42.

⁵⁹ Transskriberingsnote, s. 47.

⁶⁰ Transskriberingsnote, s. 47.

seksualforbrydere nu også føler sig konstant overvåget af samfundet (se fx Ruess 1994). Dette fører til den selvfortælling blandt dømte seksualforbrydere, at de tilhører en helt særlig og forfulgt gruppe i samfundet, hvilket ikke kun er problematisk i forhold til at motivere dem til at tage hånd om deres eget liv og forbedre deres livssituation, det kan også helt fjerne deres incitament til at leve et kriminalitetsfrit liv. At politiets tilsynsordning foranlediger en selvfortælling blandt dømte seksualforbrydere, om at de er forfulgt af samfundet, bliver bekræftet i afsnit 7.3.1, hvor dømte seksualforbryderes egne oplevelser med politiets tilsynsordning bliver belyst.

Opsummering

De forskellige praktikere føler sig ganske splittede over for politiets nye tilsynsordning, da dømte seksualforbryderes retssikkerhed og forebyggelse af nye overgreb på børn optræder i et nærmest dualistisk modsætningsforhold. Hertil erkender flere af praktikerne, at skærpet tilsyn med denne specifikke gruppe rent faktisk kan give rigtig god mening, da bl.a. mulighederne for at kontrollere om dømte seksualforbrydere overholder deres vilkår og pålagte forbud med tiden er blevet begrænset, samtidig er flere dog i tvivl om, hvad man helt nøjagtig regner med, at politiet vil kunne finde hjemme hos dømte seksualforbrydere. Fælles for praktikerne er det dog, at det er deres overbevisning, at hvis politiets nye tilsynsordning overhovedet skal virke forbyggende, så skal den være baseret på et tæt myndighedssamarbejde. Et samarbejde der hidtil blot består af personbårne samarbejder. Det er samtidig praktikernes erfaring, at politiets nye tilsynsordning har affødt et helt nyt fokus blandt dømte seksualforbrydere samt medført nye og komplekse problemstillinger. Dette har fjernet fokus fra mange af de andre problemstillinger, som dømte seksualforbryderes også står overfor, når de bliver løsladt, og samtidig har det gjort det vanskeligere for praktikerne at få dømte seksualforbrydere stabiliseret og etableret i samfundet. Hertil er der flere dele af tilsynsordningen, der virker modstridende i forhold til den behandlingsordning, der kan indgå som en del af dømte seksualforbryderes straf, og det er behandlernes erfaring, at politiets tilsynsordning har en negativ påvirkning på dømte seksualforbryderes motivation og engagement i den sexologiske behandling.

7.3 Analysedel III: Dømte seksualforbrydere og livet med politiets tilsynsordning

Samtlige af de dømte seksualforbrydere, som jeg har interviewet, er både dømt og løsladt, inden den reviderede udgave af STRFL § 236 trådte i kraft, men da alle er pålagt et eller flere forbud i forbindelse med deres dom, så er de forsat omfattet af politiets nye tilsynsordning. Denne tredje og sidste analysedel vil ud fra en række flergangsinterviews med dømte seksualforbrydere (n=5), hvoraf (3) har et tidsubestemt og (2) et tidsbestemt tilsynsvilkår, belyse, hvordan politiets tilsyn indvirker på deres liv, samt hvilken betydning politiets tilsynsordning får for dømte seksualforbryderes reetablering i samfundet. Herudover bliver det belyst, hvordan dømte seksualforbrydere oplever, at politiet uanmeldt og uden retskendelse har adgang til deres bolig, og hvilken betydning det får for dømte seksualforbryderes tilknytning til samfundet, at de bliver underlagt politiets tilsyn uden at have kendskab til politiets tilsynsordning.

7.3.1 Politiets tilsyn: En uventet 'tillægsstraf' der kun rammer en helt særlig gruppe af dømte

Flere af de interviewede har været løsladt eller prøveløsladt imellem få måneder og indtil lidt over to år før, at de bliver omfattet af politiets tilsynsordning. Det betyder samtidig, at de forsat er underlagt tilsyn hos KiF og modtager behandling hos retspsykiatrisk- eller sexologisk klinik som et vilkår for deres prøveløsladelse. Selvom flere af de interviewede således er i kontakt med 'systemet', så er ingen af dem bekendte med politiets tilsynsordning før den dag, de modtager et brev fra politiet i deres E-boks. Tommy fortæller: *"(...) hvad er nu dét her for noget, tænkte jeg (...) der var aldrig nogen, som havde fortalt mig, at politiet skulle komme (...) men så fik jeg det her brev (...) jeg blev noget rystet, for hvorfor skulle politiet lige pludselig til at føre tilsyn med mig?"*⁶¹ Tommy uddyber i interviewet, at han godt var bekendt med, at han var pålagt to forskellige forbud i forbindelse med sin dom, hvilket han bl.a. var blevet informeret om ved sin prøveløsladelse, men der var ingen, som havde fortalt Tommy, at politiet også skulle føre tilsyn med, at han overholdt disse forbud.

⁶¹ Transskriberingsnote, s. 57.

At blive underlagt politiets tilsyn uden at kende til politiets tilsynsordning oplever Tommy på følgende måde: *"Jeg fatter ikke, hvordan man kan gøre det? Jeg har altså afsonet min straf og passet alle mine aftaler både hos KiF og sexologisk (...) og så dumper der et brev ind med sådan en ... en tillægsstraf! (...) det kan man sgu da bare ikke! (...) kan der så også lige pludselig dumpe to års ekstra fængsel ind?"*⁶² Ligesom Tommy fortæller flere af de andre interviewede, at de heller ikke kan gennemskue, hvordan de lige pludselig er blevet omfattet af politiets tilsynsordning uden nogensinde at have hørt om politiets tilsyn eller overtrådt vilkårene for deres prøveløsladelse.

Dette medvirker til, at de interviewede oplever politiets tilsyn som en uventet og ubegrundet straf, en slags 'tillægsstraf' til den straf som retten allerede har idømt dem én gang. Dette bekræfter blot dømte seksualforbrydere i deres mistillid til retssystemet, hvilket bl.a. kommer til udtryk i Lasses beretning: *"(...) sådan var det også med retssagen, jeg var dømt på forhånd (...) man kan intet gøre! intet! (...) det viser det her også (...) jeg har været løsladt i snart to år, og så lige pludselig skal politiet til at komme rendende (...) hvad kan jeg gøre ved det? intet!"*⁶³ Også for Troels er det uigennemskueligt, hvordan han er blevet omfattet af politiets tilsynsordning, og udover at det ligeledes bekræfter hans mistillid til retssystemet, så frembringer det yderligere en oplevelse af, at Troels tilhører en særlig gruppe af dømte: *"Jeg tænker, der har siddet en dommer og set på mine papirer og tænkt, at han skal da lige have en ekstra straf (...) jeg kender altså ingen andre dømte, hvor politiet skal til at opsøge dem i deres hjem! Det gør jeg bare ikke!"*⁶⁴

Disse beretninger bidrager til en fælles oplevelse blandt de interviewede af, at politiets tilsyn er en uigennemskuelig tillægsstraf, der både er uventet og ubegrundet. Dette bekræfter ikke blot deres mistillid til det danske retssystem, det fremkalder også, ligesom psykologen Jacob problematiserede i afsnit 7.2.3.2, en selvfortælling om, at dømte seksualforbrydere er en helt særlig og forfulgt gruppe i samfundet (se fx Winick 1996). En selvfortælling der blot bliver yderligere udbredt, når dømte seksualforbrydere søger om hjælp hos de myndigheder, der hjælper andre grupper af dømte.

⁶² Transskriberingsnote, s. 59.

⁶³ Transskriberingsnote, s. 135.

⁶⁴ Transskriberingsnote, s. 53.

7.3.1.1 Uden samme muligheder for hjælp som andre gruppe af dømte

Flere af de interviewede fortæller, at de efter at have modtaget brevet om politiets tilsyn forsøger at få noget mere information om politiets tilsynsordning. Det fremgår ganske vist af selve brevet, at de kan kontakte den lokale politikreds, hvis de har spørgsmål til tilsynsordningen, men baseret på de interviewedes tidligere erfaringer med politiet, så er politiet umiddelbart ikke nogen, de kontakter frivilligt. Derimod kontakter de interviewede deres socialrådgiver hos KiF eller behandler på sexologisk- eller retspsykiatrisk klinik. Her gennemsyrrer praktikernes begrænsede viden om politiets tilsyn og det mangelfulde myndighedssamarbejde, der er beskrevet i afsnit 7.2.2, de interviewedes beretninger:

*"Kriminalforsorgen blev i hvert fald taget med buskerne nede, de anede ikke noget, hende min socialrådgiver vidste knap nok, at tilsynet eksisterede, og hvis de ikke skulle vide det, hvem skulle så? (...) det er sgu da dem, der sidder som repræsentanter for Kriminalforsorgen (...) altså vi får at vide, at de er der til at hjælpe og støtte os, og vi bare skal kontakte dem, men de er jo de mest uduelige."*⁶⁵

Tommy fortæller, at han mister troen på, at socialrådgiveren fra KiF alligevel vil hjælpe sådan én som 'ham', siden hun hverken har informeret ham om politiets tilsynsordning eller kan vejlede ham om politiets tilsyn. At KiF ikke kan hjælpe Tommy i hans aktuelle situation, fører til en oplevelse af, at dømte seksualforbrydere heller ikke kan få samme hjælp som andre grupper af dømte.

Hvor Tommy kontakter KiF for at få vejledning om politiets tilsyn, så kontakter Jannick, som på daværende tidspunkt endnu ikke har haft det første tilsynsbesøg, sin behandler på retspsykiatrisk klinik. Jannick fortæller:

J: *"Jeg synes, det er op ad bakke, for de har ikke sat sig ind i, hvad vi gennemgår (...) jeg tror ikke, at der er en eneste af dem, som har læst den her lovgivning og ved, hvad vi reelt kæmper med (...).*

K: *Hvad fortæller de dig?*

⁶⁵ Transskriberingsnote, s. 63-4.

J: De siger, at politiet er til for at hjælpe mig, hvis jeg har nogle problemer, men det kan jeg ikke tro, at politiet er til for! De er til for at efterforske og straffe folk (...) men så siger de bare, at jeg er fejlinformeret (...) men jeg kan høre på min kammerat, som altså har haft besøg af politiet, at det i hvert fald er løgn, hvad de siger (...)"⁶⁶

Jannick uddyber i interviewet, at hans mister tilliden til sin behandler, da han både virker upålidelig og uden anerkendelse af Jannicks situation. Jannick møder stadig op til sine aftaler med behandleren, da han forsat er underlagt vilkår om sexologisk behandling, men han fortæller samtidig, at han ikke længere deltager aktivt i behandlingen.

Praktikernes begrænsede viden om politiets tilsynsordning får altså på forskellig vis konsekvenser for relationen til deres klienter (se fx Brown et al. 2016) og medfører, at dømte seksualforbrydere oplever, at de heller ikke har mulighed for samme hjælp eller møder samme forståelse for deres situation som andre dømte. Dette bekræfter blot dømte seksualforbrydere i, at de er en særlig og forfulgt gruppe i samfundet, der vitterligt ikke har samme muligheder for at få hjælp som andre grupper af dømte.

7.3.2 Det uanmeldte tilsynsbesøg: En følelse af stress og oplevelsen af at blive overvåget

En væsentlig del af politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere er, at tilsynet skal gennemføres uanmeldt og på vilkårlige tidspunkter. Det betyder i praksis, at de interviewede aldrig ved, hvornår politiet ringer på deres dør, selvom flere fortæller, at de, udover de hensyn de tilsynsførende selv beretter om i afsnit 7.1.2, endnu ikke har haft flere tilsynsbesøg inden for samme uge eller i weekenderne. På trods af at de interviewede således har fundet et slags mønster i politiets tilsynsbesøg, så er uvisheden ved det uanmeldte tilsynsbesøg forsat en tung psykisk belastning for de interviewede. Dette erfarer Jannick, der på dette tidspunkt er begyndt at få tilsynsbesøg af politiet: *"Du ved aldrig, hvornår de kommer, og det er stressende (...) når de så lige har været her, så har jeg det okay, for så ved jeg, at der går lidt tid, inden de kommer igen, men ugen efter er jeg stresset igen (...) du slapper aldrig rigtig af derhjemme."*⁶⁷

⁶⁶ Transskriberingsnote, s. 129.

⁶⁷ Transskriberingsnote, s. 132.

Det er en helt gennemgående fortælling blandt de interviewede, at politiets uanmeldte tilsynsbesøg har medført en form for stress, hvor det for nogle vedkommende er en vedvarende tilstand, mens det for andres vedkommende er en mere tilbagevendende tilstand (se fx Levenson et al. 2007). Denne mere eller mindre konstante følelse af stress har for en af de interviewede resulteret i en behandlingskrævende depression, imens en anden har været indlagt med stress på psykiatrisk klinik.

Tommy fortæller i sit interview, at udover at politiets uanmeldte tilsynsbesøg også hos ham har medført en form for stress, så føler han sig samtidig konstant overvåget: *"Jamen det har virkelig præget mig psykisk, man slapper ikke ordentligt af i sit hjem (...) Det er ligesom at bo i et glashus, hvor alle kan se ind, men jeg kan ikke se ud (...) det er som om, du hele tiden er overvåget!"*⁶⁸

Tommys fortælling om at bo i et glashus er ganske signende for de interviewedes oplevelser af at være underlagt politiets tilsyn. Politiets uanmeldte tilsynsbesøg indskrænker på forskellig vis de dømte seksualforbryderes privatliv, hvorved de føler sig under konstant overvågning (se Foucault 2002).

Politiets uanmeldte tilsynsbesøg og de dømte seksualforbryderes indskrænkede privatliv afholder samtidig de interviewede fra at etablere nye sociale relationer. Dette fortæller bl.a. Nicklas om: *"(...) før jeg fik besøg af politiet, var jeg rigtig glad for min lejlighed. (...) men jeg føler mig ikke glad længere (...) jeg kan ikke have gæster og sådan noget, for hvad nu hvis politiet lige pludselig ringede på døren, og jeg sagde, jeg havde gæster! Hvad ville politiet så gøre? Jeg aner det jo ikke!"*⁶⁹ Nicklas uddyber, at han ingen venner har tilbage fra tiden før sin dom og ingen kontakt med sin familie, og politiets uanmeldte tilsynsbesøg afholder ham fra at etablere nye venskaber. Nicklas har derfor kun kontakt med nogle få, som han har afsonet med, og som derfor kender til Nicklas' dom. Hvor politiets uanmeldte tilsynsbesøg afholder Nicklas fra at etablere nye venskaber, så afholder det Jannick fra at etablere et nyt parforhold: *"(...) min kammerats kæreste har en veninde, som er lidt interesseret i mig (...) men du kan ikke byde nogen, at politiet render i tide og utide i dit hjem (...) så det kan alligevel aldrig blive til noget (...) det er også lige meget!"*⁷⁰

⁶⁸ Transskriberingsnote, s. 61-2.

⁶⁹ Transskriberingsnote, s. 133.

⁷⁰ Transskriberingsnote, s. 125.

At politiets tilsynsordning afholder dømte seksualforbrydere fra at etablere nye parforhold, er der flere eksempler på blandt de interviewede, og selv for Lasse, der har en partner, fra tiden før han blev omfattet af politiets tilsynsordning, får politiets uanmeldte tilsynsbesøg alligevel konsekvenser for hans parforhold:

"Vi havde snakket om at skulle flytte sammen, for hun har en lille lejlighed, og det har jeg også (...) så vi ville gerne have noget større sammen (...) men så fik jeg besked om det her tilsyn, og vi talte meget om det (...) men det vil blive for hårdt for hende, hvis hun skulle bo sammen med mig og aldrig vide, hvornår politiet dukker op (...) det vil jeg heller ikke byde hende!"⁷¹

Lasse fortæller, at selvom kæresten godt kender til hans dom, da de blev kærester imens han afsonede, så var hun ikke bekendt med politiets tilsynsordning. Selvom de stadig er sammen, så har politiets uanmeldte tilsynsbesøg alligevel sat deres parforhold på en slags standby, fortæller Lasse. De vil gerne flytte sammen og med tiden få børn, men så længe Lasse er underlagt politiets tilsyn, så er disse fremtidsplaner sat på pause. Da Lasse er underlagt et tidsubestemt tilsynsvilkår, så er han bekymret for, om hans kæreste vil vente så længe.

Politiets uanmeldte tilsynsbesøg medfører altså både en følelse af stress og en oplevelse af at være konstant overvåget, hvoraf dømte seksualforbryderes privatliv er blevet indskrænket på en sådan måde, at det helt afholder dem fra at etablere nye sociale forhold (se fx Uggen et al. 2004). Dette fører til en følelse af ensomhed og af at være isoleret, fortæller de interviewede, hvilket minder dem om deres tid som frihedsberøvet.

7.3.2.1 Dømte seksualforbrydere som en slags 'kvasi-frihedsberøvet'

Tommy fortæller i sit interview, at følelsen af ensomhed og oplevelsen af at være isoleret fra resten af samfundet minder ham om tiden i fængslet: *"Jeg sad i isolation i over et år (...) og det kan da godt være, at jeg har mulighed for at gå ud i køkkenet og lave mig en kop kaffe i dag, men følelsen af ensomhed er altså den samme!"⁷²*

⁷¹ Transskriberingsnote, s. 137.

⁷² Transskriberingsnote, s. 60.

Følelsen af ensomheden i fængslet, som Tommy beretter om, kommer også til udtryk i Jannicks fortælling, hvortil han tilføjer, at politiets uanmeldte tilsynsbesøg har betydet, at han kun ganske sjældent forlader sin lejlighed: *"(...) jeg ved jo aldrig, hvornår de kommer, så jeg tør ikke rigtig at forlade min lejlighed (...) i hvert fald ikke særlig lang tid ad gangen."*⁷³ Politiets uanmeldte tilsynsbesøg medfører altså både, som tidligere beskrevet, at dømte seksualforbrydere føler sig overvåget i deres hjem, samtidig med at de også føler sig fanget i deres hjem.

De interviewedes fortællinger, om hvordan politiets uanmeldte tilsynsbesøg indskrænker deres privatliv, samtidig med at de både føler sig overvåget og fanget, eksemplificer, hvordan dømte seksualforbrydere, der er omfattet af politiets tilsynsordning, forsat er en slags 'kvasi-frihedsberøvet' (se Comfort 2007).

At de interviewede forsat føler sig en form for frihedsberøvet eller frihedsbegrænset, medfører samtidig en oplevelse af, at politiets tilsynsordning fastholder dem i deres kriminelle fortid uden nogle muligheder for at komme videre med deres liv (se fx Levenson & Cotter 2005). Tommy fortæller:

*"Jeg synes, der er så meget uretfærdighed i det her, fordi man har jo fået en straf, og det skal man også have, men man skal altså også have lov til at komme videre, og det gør man altså ikke med det her [tilsyn]. Jeg bliver jo hele tiden mindet om, hvad jeg har gjort, man kommer jo aldrig videre (...) man kan slet ikke forestille sig, hvordan det er!"*⁷⁴

Tommy uddyber, at han helt har opgivet at komme videre med sit liv, hvilket skræmmer ham, fordi han føler, at politiets tilsynsordning har sat ham tilbage til: *"(...) hvor det hele startede. Det er ligesom at starte forfra, og jeg kan slet ikke overskue det."*⁷⁵

At politiets tilsynsordning fastholder dømte seksualforbrydere i deres kriminelle fortid er ikke mindst et resultat af politiets uensartede praksis for gennemførelse af tilsyn, hvor de tilsynsførende udgør en konstant risiko for at afsløre dømte seksualforbryderes kriminelle identitet (se Goffman 1963).

⁷³ Transskriberingsnote, s. 132.

⁷⁴ Transskriberingsnote, s. 64.

⁷⁵ Transskriberingsnote, s. 64.

7.3.3 Gennemførelse af tilsynet så skånsomt som muligt: Politiets uensartede praksis og dømte seksualforbryderes 'eneste' rettighed

Flere af de dømte seksualforbrydere, som jeg har interviewet, har efter deres løsladelses taget nyt navn, er flyttet til et nyt lokalsamfund og har fået hemmelig adresse samt telefonnummer. Hertil bruger stort set ingen af dem nogle former for sociale medier. Dette er i en forhåbning om at kunne skjule deres kriminelle fortid og etablere en sikker fremtid, fortæller flere af de interviewede. Derfor er de ganske frustrerede over situationer, hvor de tilsynsførende fra politiet tiltrækker sig unødigt opmærksom. Tommy fortæller:

"Jeg vil bare gerne holde mig på god fod med alle og vise, at jeg er så normal som mulig, og det er ikke ligefrem normalt, at man har sådan nogle [politibetjente] rendende. Det er også derfor, jeg insisterer på, at de skal komme så normalt som muligt, for som jeg siger til dem: 'I kører igen, men det er mig, som skal leve her i miljøet', og jeg skal trods alt have en hverdag til at fungere! (...) og det er svært, når de så dukker op med synlige våben, for det er altså ikke normalt (...) og her hvor jeg bor, der kan genboen hurtigt se ud ad vinduet, hvem der kommer herovre (...) og det rygtes altså hurtigt, hvis der kommer to mænd med våben." ⁷⁶

Tommys beretning er ikke enkeltstående, faktisk fortæller flere af de interviewede, at de både har haft besøg af de tilsynsførende i uniform og med synlige våben. Sågar har få af dem endda haft besøg af de tilsynsførende i en patruljebil. Dette har for Troels allerede fået omfattende konsekvenser: *"Jeg er blevet opsagt af min udlejer, fordi han fandt ud af, hvad jeg har siddet inde for (...) jeg ved ikke, hvordan han har fundet ud af det, men det var ca. et halvt års tid efter, politiet var startet med det her tilsyn."*⁷⁷ Selvom Troels ikke med sikkerhed kan bekræfte, at det er på grund af de tilsynsførende fra politiet, at hans udlejer fik kendskab til hans kriminelle fortid, så synes Troels, at det virker påfaldende, at han efter adskillige år hos samme udlejer bliver opsagt seks måneder efter, at politiet er begyndt at komme på tilsynsbesøg.

At politiet er blevet pålagt at gennemføre tilsynet med dømte seksualforbrydere så skånsomt som muligt, handler for de interviewede ikke kun om, at de tilsynsførende udviser hensyn i forhold til

⁷⁶ Transskriberingsnote, s. 60.

⁷⁷ Transskriberingsnote, s. 139.

deres aktuelle livssituation, der handler også om, at de tilsynsførende viser respekt for de få rettigheder, som dømte seksualforbrydere har, når de er underlagt politiets tilsyn. Det kommer bl.a. til udtryk i denne beretning fra Nicklas:

*"(...) den her gang kom den ene i en vindjakke, hvor man ikke kunne se noget, og den anden kom så med helet udstyret fremme (...) og så siger jeg til ham, at det der er vist ikke helt efter bogen! 'Hvad jeg mente med det? Jamen, det er da ikke at udføre tilsynet så skånsomt som muligt, at bære synlige våben, for det måtte ikke tiltrække opsigt eller noget, det havde jeg da både hans chef og sågar justitsministerens ord for' (...) jeg ved godt, jeg ikke har mange rettigheder, men alligevel!"*⁷⁸

Det er helt generelt for de dømte seksualforbrydere, som jeg har interviewet, at de er meget bevidste om, at politiets tilsynsordning er en indskrænkelse af deres rettigheder. Derfor er det også helt principielt for dem, at de tilsynsførende gennemfører tilsynet så skånsomt som muligt, da de anser dette som deres eneste rettighed. Det kan derfor være ganske nedværdigende for dømte seksualforbrydere, hvis de tilsynsførende ikke respekterer dette, fortæller Nicklas: *"(...) det gør bare ekstra ondt, når de så træder på de få rettigheder, som jeg har (...) det er så nedværdigende."*⁷⁹

Blandt de interviewede er der flere, som har klaget over såvel politiets tilsynsordning samt de tilsynsførende både til den ansvarlige tilsynsførende i den lokale politikreds, til justitsministeren og sågar ombudsmanden. Det er de interviewedes erfaring, at deres klager bliver mødt med en forklaring om, at tilsynet er en ny type opgave for dansk politi, der er under forsat implementering.

At politiets tilsynsordning er en indskrænkelse af dømte seksualforbryderes rettigheder, fører samtidig til en oplevelse af, at politiets tilsynsbesøg er den ultimative umyndiggørelse, fortæller de interviewede.

⁷⁸ Transskriberingsnote, s. 139.

⁷⁹ Transskriberingsnote, s. 140.

7.3.3.1 Politiets tilsynsbesøg: Den ultimative umyndiggørelse

Flere af de interviewede fortæller, at det er den totale umyndiggørelse, at politiet til enhver tid kan skaffe sig adgang til deres bolig og kigge i deres ting. Dette fortæller bl.a. Jannick om:

*"Alle normale - NORMALE - borgeres rettigheder er fuldstændig sat ud af spil. De må komme ind uden dommerkendelse, de må gå i skabe og skuffer, de må åbne dine breve, gå i din computer, de må gå i dit loftrum og din garage og i din bil. Du er som menneske helt sat ud af spil, du kan bare sætte dig på en stol og se til. Og det er også det, som jeg gør hver gang, og siger til dem 'Jamen, I skal ikke spørge om noget, I kan gøre, hvad I vil!' Og så sidder jeg bare der i min stol, og ser på, at de åbner mine skabe."*⁸⁰

I et senere interview med Jannick fortæller han yderligere: *"(...) bare det her med, at hvis man ikke er hjemme, så kan de skaffe sig adgang til ens hjem med en låsesmed (...) jeg har været nødt til at give dem en nøgle og en kode til min dør, og det føler jeg altså virkelig er en umyndiggørelse!"*⁸¹ Jannicks oplevelse af ikke at have ret til egen bolig eller samme rettigheder som andre borgere bidrager til en fortælling om, at politiets nye tilsynsordning reducerer dømte seksualforbrydere til en slags 'ikke-borgere', der lever et liv uden for loven og uden rettigheder (se også Spencer 2009, Agamben 1998).

Oplevelsen af at have få frataget alle sine borgerlige rettigheder og blive reduceret til en 'ikke-borger' får Tommy til at komme med en noget kontroversiel sammenligning: *"Jeg sammenligner det lidt med at være jøde under krigen, hvordan det er at være et forfulgt folkefærd (...) for de kunne jo heller ikke gøre for, at de var jøder, og så kunne de også bare stå der og kigge på, hvordan deres hjem blev invaderet, og de havde heller ikke nogen rettigheder"*⁸² Uanset hvor kontroversiel Troels sammenligning måtte være, så cementerer den, at politiets tilsynsordning fører til en selvfortælling blandt dømte seksualforbrydere, at de er en helt særlig og forfulgt gruppe i samfundet, der både er misforstået og reduceret til 'ikke-borgere'. En 'ikke-borger' som resten af samfundet ønsker

⁸⁰ Transskriberingsnote, s. 131.

⁸¹ Transskriberingsnote, s. 132.

⁸² Transskriberingsnote, s. 63.

ekskluderet, hvilket samtlige af de dømte seksualforbrydere, som jeg har interviewet, er ganske bevidste om.

Opsummering

For dømte seksualforbrydere er politiets tilsynsordning en uventet 'tillægsstraf', der fører til en selvfortælling om, at dømte seksualforbrydere er en helt særlig og forfulgt gruppe i samfundet. Denne fortælling bliver blot yderligere udbredt, når dømte seksualforbrydere ikke kan få hjælp hos de myndigheder, som hjælper andre grupper af dømte. Dette fremprovokerer en systemfjendskhed overfor myndighederne, hvilket bl.a. påvirker dømte seksualforbryderes tilgang til deres sexologiske behandling. Derudover fastholder politiets tilsynsordning dømte seksualforbrydere i deres kriminelle fortid, hvor de tilsynsførende udgør en konstant risiko for at afsløre deres kriminelle identitet. Dertil fører politiets uanmeldte tilsynsbesøg til en mere eller mindre vedvarende stresstilstand hos dømte seksualforbrydere og en oplevelse af at være under konstant overvågning. Dette afholder dømte seksualforbrydere fra at etablere nye sociale forhold, og en følelse af isolation og ensomhed gennemsyrrer deres liv under politiets tilsyn, hvilket afføder en oplevelse af at være 'kvasi-frihedsberøvet'. Dertil oplever dømte seksualforbrydere, at politiets tilsynsordning er en markant indskrænkelse af deres rettigheder, hvor politiets tilsynsbesøg er den ultimative umyndiggørelse. Dette reducerer dømte seksualforbrydere til en slags 'ikke-borgere', der ikke har samme rettigheder som deres medborgere, hvilket blot cementerer dømte seksualforbryderes selvfortælling om, at de er en helt særlig og forfulgt gruppe i samfundet.

8. Konklusion

Dette speciale belyser, *hvordan politiet håndhæver tilsynet med dømte seksualforbrydere, og hvilke utilsigtede virkninger der følger af politiets tilsynsordning*. Ved at generere en nuanceret forståelse af sammenspillet mellem straffen og det sociale liv er det specialets ærinde at øge kendskabet til og opmærksomheden på den reviderede udgave af straffelovens § 236, stk. 8, der giver politiet adgang til at føre tilsyn med, om dømte seksualforbrydere overholder et opholds-, bolig-, besøgs- og kontaktforbud. Politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere, der er pålagt et opholdsforbud, bliver dog ikke behandlet i dette speciale, og bør derfor undersøges nærmere.

Den politiske opmærksomhed på dømte seksualforbrydere, som har begået seksuelle overgreb på børn, har været ganske synlig over de seneste år, hvilket i 2019 resulterede i regeringsudspillet *Styrket indsats mod pædofilidømte*. Udspillet indeholdt syv politiske tiltag til at forebygge nye seksuelle overgreb på børn, der med en udvidelse af straffelovens § 236 alle blev indført i januar 2020. Tiltagene bestod bl.a. af et øget fokus på at motivere dømte seksualforbrydere til at modtage sexologisk behandling og indføre uanmeldte tilsynsbesøg hjemme hos dømte seksualforbrydere udført af politiet uden retskendelse (Justitsministeriet 2019). Med en fornyet opmærksomhed på dømte seksualforbrydere ønsker regeringen at udvide disse syv tiltag med yderligere ti tiltag, da Justitsministeriet i maj 2021 lancerede endnu et regeringsudspil i kampen mod seksuelle overgreb på børn. Dermed er der lagt op til endnu en udvidelse af straffelovens § 236, da regeringsudspillet *Værn mod voksne der krænker børn*, bl.a. lægger op til, at straffen for visse seksuelle overgreb på børn skærpes med op til 50%, og de allerede eksisterende opholds-, bolig-, besøgs- og kontaktforbud udvides med et rejseforbud, der giver politiet adgang til at inddrage passet hos dømte seksualforbrydere (Justitsministeriet 2021).

Der er dermed den politiske overbevisning, at seksuelle overgreb på børn kan forebygges ved at reformere straffelovens bestemmelser og skærpe straffen (Dalberg-Larsen 2005) samt indskrænke dømte seksualforbryderes borgerlige rettigheder. Det er samtidig den politiske holdning, at straffen for seksuelle overgreb på børn både skal virke afskrækkende, i form af strafskærpelser, helbredende, i form af øget fokus på behandlingsordningen, og uskadeliggørende, i form af indskrænket ret til

privatliv og fri bevægelighed, hvormed dømte seksualforbryderes muligheder for at begå nye overgreb på børn begrænses mest muligt (Hauge 1996).

Der er dog noget, som tyder på, at det i praksis kan give udfordringer både at skærpe straffen for seksuelle overgreb på børn og øge fokuset på behandlingen af dømte seksualforbrydere. Specialet finder bl.a. i tråd med Winck (1996), at den øgede kontrol, der følger politiets nye tilsynsordning, har en negativ indvirkning på dømte seksualforbryderes motivation for at modtage behandling. Derimod kan den uvished, der opstår pga. politiets uanmeldte tilsynsbesøg, være en så tung psykisk byrde for dømte seksualforbrydere, at den helt blokerer for den behandlingsmæssige tilgang. Med andre ord kan den øgede kontrol hæmme behandlingseffekten blandt dømte seksualforbrydere, da politiets nye tilsynsordning og den behandlingsordning, der kan indgå i straffen for visse seksuelle overgreb på børn, er baseret på ganske modstridende logikker (Aubert 1958). Hvor behandlingsordningen opfordrer dømte seksualforbrydere til få kontrol over egne handlinger, så sender politiets tilsynsordning et klart signal om, at det har samfundet ikke den store tiltro til ved i stedet at øge kontrollen. Dette får dømte seksualforbrydere til at stille sig selv spørgsmålet: *"No one believes I can change, so why even try?"* (Levenson & Cotter 2005). Med disse modstridende logikker kan man ligefrem risikere at politiets nye tilsynsordning udhuler behandlingsordningen (Aubert 1958), hvilket kan virke ganske paradoksalt, da begge ordninger er en væsentlig del af regeringens helhedsorienterede indsats over for dømte seksualforbrydere (Hauge 1996).

Endvidere finder specialet, at politiets tilsynsordning forgrener sig til mange aspekter af dømte seksualforbryderes privatsfære (Hayes 2018) og hæmmer dømte seksualforbryderes reintegration i samfundet, hvilket afspejler tidligere forskning (Lasher et. al 2012, Levenson et al. 2007, Levenson & Cotter 2005). Derved udgør politiets tilsynsordning (endnu) en barriere for det resocialiserende arbejde med dømte seksualforbrydere. Det fremgår bl.a., at politiets regelmæssige tilsynsbesøg medfører ustabile boligforhold og efterlader dømte seksualforbrydere bekymrede om egen sikkerhed. Disse uanmeldte tilsynsbesøg afføder både stress og isolation blandt dømte seksualforbrydere og fører til en følelse af magtesløshed, der fastlåser dømte seksualforbrydere i tid og sted. Sågar kan politiets tilsynsordning, være med til at fastholde dømte seksualforbrydere i deres kriminelle fortid. Den magtesløshed, der rammer dømte seksualforbrydere, afholder dem tilmed fra at investere i sig selv eller etablere nye sociale relationer. Ligeledes afholder politiets tilsynsordning

også dømte seksualforbrydere fra at etablere nye parforhold, og specialet finder i tråd med Zilney (2021), at for de dømte seksualforbrydere, der er i et parforhold, forgrener politiets tilsynsordning sig også til partnerens liv. Dette bør dog undersøges nærmere, da datagrundlaget herfor er ganske spinkelt.

Der er altså meget, som tyder på, at den øgede overvågning af dømte seksualforbrydere modarbejder etableringen af de prosociale forhold (Hayes 2018), som også blandt dømte seksualforbrydere kan forebygge ny kriminalitet. Hertil finder specialet, at den øgede stigmatisering og marginalisering, der rammer dømte seksualforbrydere, mindsker deres tilknytning til samfundet, hvilket afspejler forskning af Uggen et. al (2004), der i denne sammenhæng påpeger, at en stærk tilknytning til samfundet kan forebygge ny kriminalitet. Endvidere finder specialet i tråd med Spencer (2009), at den skærpede kontrol med dømte seksualforbrydere reducerer deres medborgerskab og indskrænker deres borgerlige rettigheder (Hayes 2018), hvilket efterlader dømte seksualforbrydere i et 'lawless space' uden samfundsmæssig beskyttelse. Dette fører til en udbredt vrede over for samfundet, hvor dømte seksualforbrydere føler sig konstant overvåget og forfulgt.

Endelig vidner specialet om, at tilsynet med dømte seksualforbrydere er en atypisk politiopgave, der efteralder de tilsynsførende i et politifagligt 'no-mans land'. De tilsynsførende fører kontrol med dømte seksualforbrydere efter bedste politifaglige evner samtidig med, at lovkompleksiteten i politiets tilsynsordning tvinger dem ud i kontroversielle kompromisser og uofficielle aftaler med dømte seksualforbrydere. Tilmed er der noget, der tyder på, at selvsamme lovkompleksitet - eller manglende regulering heraf - har åbnet op for en vilkårlig tilsynsvirksomhed. Det bør undersøges nærmere, om dette er den aktuelle retstilstand for politiets tilsynsordning. Endelig finder specialet, at en væsentlig del af politiets tilsynsopgave består i at risikovurdere dømte seksualforbrydere. En opgave der hidtil har været pålagt andre fagprofessioner med særegne kompetencer og et mere indgående kendskab til dømte seksualforbrydere. Med indførelsen af politiets tilsynsordning blev der således skabt en hybrididentitet ud af den tilsynsførende politibetjent, hvor relationen til dømte seksualforbrydere er uundgåelig. Specialet finder således i tråd med Nash (2016): *"Police OM's [Offender Managers] do need to continue utilizing traditional policing skills in many respects but also have to enter something of a netherworld where close relationships with a vilified group of offenders are necessary if the job is to be done effectively"*. Politiets tilsyn med dømte

seksualforbrydere forgrener sig altså ikke kun til dømte seksualforbryderes privatsfære, men også de tilsynsførendes arbejdssfære (Hayes 2018), hvor særligt relationen til dømte seksualforbrydere er byrdefuld for de tilsynsførendes politifaglige identitet.

Som fremhævet indledningsvis er det et udbredt ønske med dette speciale at bidrage med nyttig viden til den politiske dagsorden. Hertil ønsker jeg ud fra konklusionen at synliggøre, at:

1. Politiets tilsyn og den øgede kontrol med dømte seksualforbrydere modarbejder den sexologiske og terapeutiske behandling, hvormed politiets tilsynsordning på sin vis udhuler behandlingsordningen. Lov påvirker lov.
2. Politiets tilsyn og den øgede overvågning fastholder dømte seksualforbrydere i deres kriminelle fortid, begrænser deres muligheder for at etablere prosociale forhold og afgrænser deres medborgerskab.
3. Tilsynet med dømte seksualforbrydere er en udfordring for politiet at håndhæve i praksis, hvor en væsentlig del af tilsynsopgaven består af at risikovurdere dømte seksualforbrydere.
4. Lovkompleksiteten der kendetegner tilsynsordningen - og den manglende regulering heraf - har resulteret i en vilkårlig tilsynspraksis.

Litteraturliste

- Agamben, G. (1998). »Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life.« Stanford University Press.
- Aubert, V (1958). »Legal Justice and Mental Health.« Legal Justice and Mental Health 21
- Beier, K. M., Ahlers, C.J., & Goecker, D. (2009). »Can Pedophiles be Reached for Primary Prevention of Child Sexual Abuse?« Forensic Psychiatry Psychol 20
- Bengtson, S. & Lund, J. (2008) »Kriminelt recidiv blandt s.delighedskriminelle.« Ugeskrift for Læger 170
- Birgden, A. & Cucolo, H. (2011). »The Treatment of Sex Offenders: Evidence, Ethics, and Human.« SAGE Publications
- Bitna, K., Benekos, J. P. & Merlp, V. A. (2016). »Sex Offender Recidivism Revisited: Review of Recent Meta-analyses on the Effects of Sex Offender Treatment.« SAGE Journals
- Bitna, K., Benekos, J. P. & Merlp, V. A. (2016). »Sex Offender Recidivism Revisited: Review of Recent Meta-analyses on the Effects of Sex Offender Treatment.« SAGE Journals
- Christoffersen, L. (2019). »Samfundsjuridisk metode.« I Kristensen, J. C. & Hussain, A. M. *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur
- Comfort, M. (2007) »Punishment Beyond the Legal Offender« Annual Review of Law and Social Science 3
- Craven, S., Brown, S. & Gikchrist, E (2006) »Sexual Grooming of Children: Review of Literature and Theoretical Considerations.« Journal of Sexual Aggression 12
- Cubellis, A. M., Douglas, N. E & Fear, G. A. (2018). »Sex Offender Stigma: An Exploration of Vigilantism against Sex Offenders".« Deviant Behavior 40
- Dahlerg-Larsen, J. (2005). »Love og Livet. En retssociologisk grundbog.« Jurist- og Økonomforbundets Forlag
- Dennis, J.A., Khan, O. & Ferriter, M. (2012). »Psychological interventions for adults who have sexually offended or are at risk of offending.« Cochrane Database Systematic Review
- Elbogen, B. E., Patry, M. & Scalora, J. M. (2003). »The Impact of Community Notification Laws on Sex Offender Treatment Attitudes.« International Journal of Law and Psychiatry 26
- Foucault, M. (2002). »Overvågning og straf.« Det lille Forlag
- Furby, L., Weinrott, M.R. & Blackshaw L. (1989). »Sex Offender Recidivism: a Review.« Psychol Bull Journal

- Goffman, E. (1963) »Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity.« Simon & Schuster
- Grange, T. (2003). »Challenges for the Police Service« In Matravers, A. *Sex Offenders in the Community*. Routledge
- Grønnerød, C., Grønnerød, J.S., & Grøndahl, P. (2015). » Psychological Treatment of Sexual Offenders Against Children: a Meta-Analytic Review of Treatment Outcome Studies.« *Trauma Violence Abuse* 16
- Hammerslev, O. & Nielsen, P. P. S. (2020). »Retssociologisk metoder.« I Hamer, R. C. & Schaumburg-Müller, S. *Juraens Verden*. Djøf Forlag
- Hanson, R. K., Bourgon, G. & Helmus, L. M. (2009). »A meta-analysis of the effectiveness of treatment for sexual offenders: risk, need, and responsivity.« Public Safety Canada
- Harrits, G. S., Pedersen, C. S. & Halkier B. (2012). »Indsamling i interviewdata.« I Andersen, B. L., Hansen, M. K. & Klemmensen, R. *Metoder i statskundskab*. Hans Reitzels Forlag
- Hauge, R. (1996). »Straffens begrundelser.« Universitetsforlaget Oslo
- Hayes, D. (2018). »Prowimity, pain and State punishment.« *Punishment & Society* 20
- Henriksen, A-K & Prieur, A. (2019). »'So, Why am I Here?' Ambiguous Practices of Protection, Treatment and Punishment in Danish Secure Institutions for Youth.« *British Journal of Criminology*
- Ilea, A. (2018). »What About 'the Sex Offenderes'? Addressing Sexual Harm from an Abolitionist Perspective.« *Critical Criminology* 26
- Jacques, S. & Wright, R. (2008). »Intimacywith Outlaw. The Role of Relational Distance in Recruiting, Paying, and Interviewing Underworld Research Participants.« *Journal of Research in Crime and Delinquency* 45
- Johnson, H., Hughes, G.J. & Ireland, J.L. (2007). »Attitudes Towards Sex Offenders and the Role of Empathy, Locus of Control and Training: a Comparison between a Probationer Police and General Public Sample. « *The Police Journal* 80
- Junker, B.H. (1960). »Field work: An Introduction to the Social Sciences.« University of Chicago Press.
- Jørgensen, K. & Olesen, A. (2021). »Unødig lang sagsbehandlingstider i danske straffesager: Uformel straf før dom.« *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* 1
- Kewely, S. (2017). »Policing registered sex offendders.« *Journal of Forensic Practice* 19

- Klein, L. J., Bailey, S. J. D. & Cooper, T. D. (2020). »Moral Panics and the Community Attitude Toward Sex Offenders (CASTO) Scale: Does the Perpetual Panic Over Sex Offenders Predict Participant Attitudes Toward this Group?.« *Criminology, Criminal Justice, Law & Society* 21
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). »Interview - det kvalitative forskningsinterview som håndværk.« Hans Reitzels Forlag
- Lasher, M. P. & McGrath, R. J. (2012). »The Impact of Community Notification on Sex Offender Reintegration: A Quantitative Review of the Research Literature. « *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 56
- Layder, D. (1998). »Towards Adaptive Theory.« *Sociological Practice*
- Levenson, J. S. & Cotter, L. P. (2005). »The Effect of Megan's Law on Sex Offender Reintegration.« *Journal of Contemporary Criminal Justice* 21
- Levenson, J., Zgoba, K. & Tewksbury, R. (2007). »Sex Offender Residence Restrictions: Sensible Crime Policy or Flawed Logic?« *Federal Probation* 71
- Looman, J. & Abracen, J. (2013). »The Risk Need Responsivity Model of Offender Rehabilitation: Is There Really a Need For a Paradigm Shift.« *International Journal of Behavioral Consultation and Therapy* 8
- Madvig, F., Kristensen, E. & Bengtson, S. (2021). »Behandling af seksualkriminelle.« *Ugeskriftet for Læger* 183
- Meloy, M., Curtis, K. & Boatwright, J. (2013). »The Sponsors of Sex Offender Bills Speak Up: Policy Makers' Perceptions of Sex Offenders, Sex Crimes, and Sex Offender Legislation.« *Criminal Justice and Behavior* 40
- Mpofu, E., Athanasou, J.A., & Rafe, C. (2018). »Cognitive-Behavioral Therapy Efficacy for Reducing Recidivism Rates of Moderate- and High-Risk Sexual Offenders: a Scoping Systematic Literature Review.« *SAGE journals*
- Nash, R. M. (2016). »'Scum Cuddlers': Police Offender Managers and the Sex Offenders' Register in England and Wales.« *Policing and Society* 26
- Neergaard, H. (2007). »Er det muligt at generalisere fra casestudier?.« I H. Neergaard. *Udvælgelse af cases i kvalitative undersøgelser*. Samfundslitteratur
- Noaks, L. & Wincup, E. (2009). »Interviews. « In Noaks, L. & Wincup, E. *Criminological Research Understanding Qualitative Methods*. SAGE Publications.
- Olesen, A. (2013). »Løsladt og gældsat« Jurist- og Økonomforbundets Forlag
- Rabinowitz-Greenberg, S., Firestone, P., Bradford, J. & Greenberg, D. (2002). »Prediction of Recidivism in Exhibitionists: Psychological, Phallometric, and Offense Factors.« *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 14

- Reppetto, T. A. (1976). »Crime Prevention and the Displacement Phenomenon.« *Crime & Delinquency* 22
- Rinke, D. J & Dennison, S (2017). »Recorded Offending among Child Sexual Abuse Victims: A 30 Year Follow-Up.« *Child Abuse & Neglect* 72
- Ruess, M. (1994). »Offenders Fear Vigilantism: Say Megan's Law Would do More Harm Than Good.« *The Record*
- Rydberg, J., Grommon, E., Huebner, B. M., & Bynum, T. (2014). »The Effect of Statewide Residency Restrictions on Sex Offender Post-Release Housing Mobility.« *Justice Quarterly*, 31
- Seto, M. C., Hanson, R. K. & Babchishin, K. M. (2011). »Contact Sexual Offending by Men with Online Sexual Offenses.« *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 23
- Sexton, L. (2015). »Penal Subjectivities: Developing a Theoretical Framework for Penal Consciousness. *Penal & Society* 17
- Spencer, D. (2009). »Sex Offender as Homo Sacer.« *Punishment & Society*
- Terry, K. J. & Ackerman, A. R. (2009). »A Brief History of Major Sex Offenders Laws.« In R.G. Wright. *Sex Offender Laws: Failed Policies, New Directions*. Springer Publishing Company.
- Terry, T. (2016). »Sex Crime. Sex Offending and Society.« Routledge
- Terry, T. & Marshall, J. D. (2021). »The Sex Offender Register. Politics, Policy and Public Opinion.« Routledge
- Tewksbury, R (2012) »Stigmatization of Sex Offenders.« *Deviant Behaviour* 33
- Tewksbury, R. & Jennings, W. G. (2010). »Assessing The Impact of Sex Offender Registration and Community Notification on Sex-Offending Trajectories.« *Criminal Justice and Behavior* 37
- Tewksbury, R. & Less, B. M. (2006). »Perceptions of Sex Offender Registration: Collateral Consequences and Community Experiences.« *Sociological Spectrum* 26
- Tewksbury, R. & Levenson, J. (2007). »When Evidence Is Ignored: Residential Restrictions For Sex Offenders.« *Corrections Today* 69
- Ugelvik, T. (2011). »Fangenes friheter.« Universitetsforlaget Oslo
- Uggen, C., Manza, J. & Behrens, A. (2004). »Less than the Average Citizen: Stigma, Role Transition, and the Civic Reintegration of Convicted Felons.« In S. Maruna, & R. *Immarigeon. After Crime and Punishment: Pathways to Offender Reintegration*. Willan Publishing
- Vess, J. & Skelton, A. (2010). »Sexual and Violent Recidivism by Offender Type and Actuarial Risk: Reoffending Rates for Rapists, Child Molesters and Mixed-Victim Offenders.« *Psychology, Crime & Law* 16

- Waldram, B. J. (2007). »Everybody Has a Story: Listening to Imprisoned Sexual Offenders.«
Qualitative Health Research
- Walton, J. S. & Chou, S. (2015). »The Effectiveness of Psychological Treatment for Reducing
Recidivism in Child Molesters: a Systematic Review of Randomized and Nonrandomized
Studies.« Trauma Violence Abuse 16
- Weinberger, R. (2019). »Residency Restrictions for Sex Offenders in Minnesota: False Perceptions
for Community Safety.« Minnesota Association for the Treatment of Sexual Abusers.
- Winick, B. (1996). »The Side Effects of Incompetency Labeling and the Implications of Mental
Health Law.« In Wexler, B. D. & Winick, J. B. Winick. *Law In a Therapeutic Key:
Developments in Therapeutic Jurisprudence*. Carolina Academic Press.
- Yin R. K. (2013). »Case study research: Design and methods.« SAGE Journals
- Zilney, A. L. (2021). »Impacts of Sex Crime Laws on the Femal Partneres of Convicted Offenders. «
Routledge

Love, lovforslag, bekendtgørelse, cirkulærer, vejledninger m.v.:

- Lbkg.nr. 1007/2012. »Straffeloven« (Historisk)
- Lbkh.nr. 1650/2020. »Straffeloven« (Aktuel)
- Lbkg.nr. 1425/2019. »Om ændring af straffeloven (forbud til dømte seksualforbrydere).«
- Bkg.nr. 1500/2019. »Om politiets tilsyn med dømte seksualforbryderes overholdes af forbud.«
- Vejl.nr. 9766/2018. »Om politiets tilsyn med dømte seksualforbryderes overholdes af forbud.«
- Vejl.nr. 8/2007. »Vejledningen om løsladelse af dømte, der udstår fængselstraf
(løsladelsesvejledningen).«
- Rigspolitiet (2020). »Midlertidig vejledning om politiets tilsyn med personer meddelt § 236-forbud«
- Folketinget (2018-2019a). »Lovforslag L173 forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud til
dømte seksualforbrydere)«
https://www.ft.dk/ripdf/samling/20181/lovforslag/l173/20181_l173_som_fremsat.pdf
- Folketinget (2018-2019b). »Ordfører- og ministertaler ved 1.behandling af lovforslag L173 d. 15.
marts 2019.«
<https://www.ft.dk/samling/20181/lovforslag/L173/BEH1-72/forhandling.htm>
- Folketinget (2019-2020). »Lovforsalg L9 forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud til dømte
seksualforbrydere).«
https://www.ft.dk/ripdf/samling/20191/lovforslag/l9/20191_l9_som_fremsat.pdf

Domme:

Højesterets Kendelse (Tfk 2020.730). Afsagt onsdag den 13. maj 2020.

<https://www.domstol.dk/media/1soie1j5/158-19-anonym.pdf>

Besvarelser af § 20-spørgsmål:

Justitsministeriet (2021a). »Besvarelse af spørgsmål nr. 874 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.«
Strafferetskontoret

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/874/svar/1774769/2381285.pdf>

Justitsministeriet (2021b). »Besvarelse af spørgsmål nr. 875 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.«
Strafferetskontoret

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/875/svar/1774770/2381287.pdf>

Justitsministeriet (2021c). »Besvarelse af spørgsmål nr. 978 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.«
Strafferetskontoret

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/978/svar/1780617/2391021.pdf>

Justitsministeriet (2021d). »Besvarelse af spørgsmål nr. 876 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.«
Strafferetskontoret

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/876/svar/1774727/2381201.pdf>

Justitsministeriet (2021e). »Besvarelse af spørgsmål nr. 838 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.«
Strafferetskontoret

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/838/svar/1771419/2375370.pdf>

Høringssvar:

Advokatsamfundet (2019). »Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven
(Forbud til dømte seksualforbrydere).« Sagsnr. 2019-150

Institut for Menneskerettigheder (2019). »Høring over udkast til forslag til lov om ændring af
straffeloven (Forbud til dømte seksualforbrydere).« Dok. Nr. 19/00191-2

Landsforeningen af Forsvarsadvokater (2019). »Justitsministeriets sagsnr.: 2018-731-0041, Høring
over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud til dømte seksualforbrydere).«

Justitia (2019). »Bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (forbud til
dømte seksualforbrydere).«

Joan-Søstrene (2019). »Vedrørende høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven
(Forbud til dømte seksualforbrydere), jeres sagsnr. 2018-731-0041«

Retspolitisk Forening (2019). »Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven
(Forbud til dømte seksualforbrydere).« Sagsnr. 2018-731-0041

Rigspolitiet (2019). »Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud til dømte seksualforbrydere).«

Red Barnet (2019). »Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud til dømte seksualforbrydere).« Sagsnr. 2018-731-0041

Regeringsudspil, rapporter m.v.:

Justitsministeriet (2018). »Styrket indsats mod pædofildømte«

https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2018/styrket_indsats_mod_paedofilidømte.pdf

Justitsministeriet (2021). »Værn mod voksne der krænker børn«

<https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/05/Vaern-mod-voksne-der-krænker-boern.pdf>

Direktoratet for Kriminalforsorgen (2015). »En undersøgelse af behandlingsordningen - Delrapport 1, visitationsundersøgelsen.« Kriminalforsorgen

<https://www.kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2018/12/en-undersogelse-af-behandlingsordningen-delrapport-1-visitationsundersogelsen.pdf>

Direktoratet for Kriminalforsorgen (2016): »Kriminalforsorgens recidivstatistik 2015.« Kriminalforsorgen

<https://www.kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2018/12/recidiv-2015.pdf>

Presseklip mm.

DR, 28 jan. 2019. »De skjulte overgreb.«

<https://www.dr.dk/nyheder/tema/de-skjulte-overgreb-0>

Folkebladet Lemvig, 2 feb. 2019. »Styrket indsats mod pædofildømte for ofrenes skyld.«

<https://folkebladetlemvig.dk/artikel/styrket-indsats-mod-paedofilidømte-for-ofrenes-skyld-2019-2-2>

Tv 2 Lorry, 20 feb. 2019. »Justitsminister om pædofili-sag: "Simpelthen ikke godt nok".«

<https://www.tv2lorry.dk/tv2-ostjylland/justitsminister-om-paedofili-sag-simpelthen-ikke-godt-nok>

Bilag 1: Specialebeskrivelse

Kriminologiuddannelsen ved Aalborg Universitet // Foråret 2021

Specialestuderende Kasper Jørgensen // Kjorg10@student.aau.dk // 2983 2503

Specialevejleder, Professor i Kriminologi, Annick Prieur // <https://vbn.aau.dk/da/persons/105955>

Speciale om virkninger af straffelovens § 236 vedr. seksualforbryders kontakt, ophold og færden

Folketinget udvidede i 2019-20 straffelovens § 236, der omhandler forbud til dømte seksualforbrydere. Udvidelsen giver hjemmel til at indskrænke dømte seksualforbryderes privatliv i form af opholdsforbud, uanmeldte kontrolbesøg udført af politiet (på ubestemt tid og uden retskendelse) samt videregivelse af seksualforbryders personlige oplysninger. Hensigten med denne udvidelse er, at forebygge nye overgreb mod børn. Udvidelsen af § 236 har ikke fået meget omtale i medierne, men Institut for Menneskerettigheder og den uafhængige juridiske tænketank Justitia har blandt flere påpeget, at en sådan udvidelse ikke kun er en markant svækkelse af borgerens fundamentale rettigheder - mere specifikt retten til beskyttelse af privatliv og privat bolig - men at den samtidig stigmatiserer og ekskluderer en borgergruppe, der i forvejen er yderst marginaliseret.⁸³ Endvidere udtaler psykolog og konsulent hos Kriminalforsorgen, Marianne Fuglestad, at nyeste forskning på området viser, at det, der kan forebygge nye overgreb mod børn, er behandling, programindsatser og hjælp til de store sociale og samfundsmæssige udfordringer, som mange seksualforbrydere har.⁸⁴ Der er således ikke umiddelbart noget, der tyder på, at udvidelsen af straffelovens § 236 bliver understøttet af forskning på området, men vores viden om, hvordan indskrænkninger af privatlivet, som loven giver hjemmel til, kommer til at påvirke seksualforbrydere og deres reintegrationsproces, er forsat yderst begrænset.

Derfor vil jeg i løbet af foråret 2021 undersøge virkningerne af straffelovens § 236 i mit speciale. Dette vil jeg gøre ved at anlægge et dobbeltsigte, og dels undersøge hvordan udvidelsen indvirker på seksualforbryderes retssikkerhed efter de har udstået deres straf, og dels undersøge hvilken betydning det får seksualforbryderes reintegration i samfundet, at få frataget almene rettigheder og være underlagt tilsyn på ubestemt tid. Derudover vil jeg undersøge, hvilken betydning det får, når lokalpoliti og lokalsamfundet bliver inddraget i tilsynsarbejdet med seksualforbrydere. Specialets data og empiri vil bestå af relevante retskilder samt ca. 3 kvalitative interviews med førende eksperter på området, 3-5 interviews med lokale tilsynsførende hos politiet samt andre relevante aktører, og 5-10 interviews med dømte seksualforbrydere. Data vil blive indsamlet i perioden februar - maj 2021. Specialet vil blive indgivet i juni 2021, og i perioden 2021-22 omskrevet til en artikel, der sendes til

⁸³ Justitia (2019): *Bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (forbud dømte seksualforbrydere)*; Institut for Menneskerettigheder (2019): *Høring over udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (forbud til dømte seksualforbrydere)*.

⁸⁴ Iwankow, J (2020): *Mere retfærdig rettergang til europæiske sædelighedsdømte*.

et juridisk/kriminologisk videnskabeligt tidsskrifte. Empiriindsamling og datahåndtering efterlever de gældende GPDR-regler, og specialet følger forskningsrådets etiske retningslinjer.

Kort CV:

2020 -	Ansæt Justitia
2019 -	Kandidatstuderende i Kriminologi, Aalborg Universitet
2019 -	Studenterforskningsassistent, Barrieres to Justice Project ved Lektor i Kriminologi, Annette Olesen
2019 - 2020	Studenterforskningsassistent, Penal Voluntary Sector Project ved Lektor i Kriminologi, Annette Olesen
2016 - 2019	Bachelor i Sociologi, Aalborg Universitet

Derudover førsteforfatter på artiklen Jørgensen, K & Olesen, A (2021) Unødige lange sagsbehandlingstid i danske straffesager: Uformel straf før dom. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, samt medredaktør og medforfatter på antologien Olesen, A et al. (2020) Sagsomkostninger i straffesager – ny viden om et gammelt problem. Fjerritslev: Forlaget1.dk. https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/402593247/Sagsomkostninger_i_straffesager.pdf

Bilag 2: Interviewguides

Interviewguide til dømte vedr. seksualforbryderes kontakt, ophold og færden.

Interviewguiden er fokuseret omkring tilsyn om bolig- og besøgsforbud.

TEMA	FORSKNINGSSPØRGSMÅL	INTERVIEWSSPØRGSMÅL
1. Livssituation Afdækker borgerens livssituation, herunder livet før tilsynet blev meddelt, og i hvilket omfang borgeren har erfaring med tilsyn. Desuden spørges der indtil de andre betingelser der fremgår af tilsynet, og som har betydning for af tilsynets omfang mv.	- Hvor længe er det siden at borgeren blev løsladt/fik dom? - Hvordan er borgerens liv før tilsynet trådte i kraft? Sociale forhold? Tilknytning til samfundet? Arbejde? - I hvilket omfang er borgeren underlagt tilsyn efter § 236? (tidsbestemt/tidsubestemt)	- Hvor længe er det siden du blev løsladt/fik dom? - Hvordan var dit liv inden dom/tilsyn? - Hvor længe har du været omfattet af tilsynet? - Er dit tilsyn tidsbestemt/tidsubestemt? Og er det 1 eller 2 gange om måneden? Sexologisk/medicinsk behandling?
2. Meddelelse om tilsyn Angår hvordan borgeren er blevet informeret om tilsyn, formålet med tilsyn, herunder hvordan borgeren oplever at bliver rådført og vejledt om tilsyn. Yderligere spørges der indtil hvordan borgeren er blevet rådgivet og vejledt ift. tilsyn, og om borgeren er bekendt med klagemuligheder?	- Hvordan fik du meddelelse om, at du var omfattet af betingelser om tilsyn med bolig- og besøgsforbud? - Forstod du formålet med tilsynet? Og omfanget af tilsynet? Og dine rettigheder/mulighed for at klage over tilsynet? - Fik du vejledning i hvordan du kunne håndtere tilsynet? Fx i forhold til naboer, socialt liv mm. - Oplevede du at have mulighed for at få råd og vejledning om tilsynet? Hvor søgte du råd og vejledning?	- Hvordan og hvornår fik du at vide, at du var omfattet af tilsyn om bolig- og besøgsforbud? - Hvordan føler du, at du blev informeret om, hvad tilsynet gik ud på/omfattede/formålet? - Hvad var din reaktion på at tilsynet var tidsbestemt/tidsubestemt? - Hvad var din reaktion på, at politiet sådan uden videre kan møde uanmeldt op? / ransage computer mm? - Har du haft nogle spørgsmål til tilsynet (før/under/efter)? Hvis ja, hvordan forsøgte du at få disse spørgsmål besvarede? - Hvordan reagerede du på meddelelsen om tilsynet? Hvad var dine umiddelbare tanker? At tilsynet fx skal være min. 2 gange om måneden hvis man ikke er i sexologisk/medicinsk behandling og ellers 1 gang?
3. Tilsynet Denne del afdækker borgens erfaringer med selve tilsynet, herunder hvordan tilsynet påvirker borgeren og indvirker på borgerens liv. Der spørges også indtil hvordan	Hvordan oplevede borgeren det første tilsyn af politiet? Var de informativ om hvorfor de var der, hvad de ville foretage sig, følte borgeren at han kunne spørge politiet om råd og vejledning?	- Hvordan oplevede du politiets første tilsyn? Og de efterfølgende? - Hvordan oplevede du politiet informerede dig om hvorfor de var kommet?

borgeren oplever mødet med politiet, og hvilken rolle politiet indtager overfor borgeren i forhold til fx andre myndigheder som kriminalforsorgen og sexologisk klinik.	• Hvordan oplever borgeren relationen/kommunikationen med politiet • Hvordan borgeren oplever, at politiet udfører tilsynet " <i>så skånsomt som muligt</i>") • Hvordan oplever borgeren, at Politiet til enhver tid kan forlange adgang til borgerens hjem/computer/telefon mm?	• Har du været i tvivl om noget under et tilsyn? (spurgte politiet?) • Hvordan har du det med de betjente der fører tilsyn? • Har du oplevet, at politiet også har ransaget computer/telefon mm? (hvis ja, hvordan har det foregået?). • Hvordan påvirker det dig, at politiet også må ransage din telefon mm.? • Er der noget mønster i hvornår politiet dukker op? (hvornår på dagen etc.?)
4. Utilsigtede virkninger af tilsynet Angår hvordan tilsynet påvirker borgeren, og hvilken betydning der har for borgerens liv at være under tilsyn. Herunder spørges der også indtil hvilke overvejelser borgeren gør sig om tilsynet, og om borgeren har udviklet nogle strategier til at håndtere de uanmeldte tilsyn på?	• Hvordan påvirker politiets tilsyn borgerens liv? • Har det fået nogle utilsigtede konsekvenser for borgeren? • Hvordan håndterer man, at politiet til enhver tid kan ransage ens bolig?	• Har det påvirket dig, at politiet fører tilsyn med dig? (uddyb) - påvirker tilsynet dig mentalt? socialt? • Hvordan håndterer man, at politiet kan dukke uanmeldt? (fx om man konstant er bevidst om det?). • Hvordan håndterer man, at politiet udfører tilsyn i ens hjem? • Har der fx været nogle konkrete situationer hvor politiet fx er dukket om imens du har haft gæster, familie på besøg eller andet? (uddyb). • Har tilsynet påvirket andre end dig også? (fx familie, venner, naboer m.fl.) - Hvis ja, uddyb hvordan? • Har det haft betydning for fx tilknytning til arbejdslivet? • Har tilsynet nogen betydning for din fremtidsplanlægning? Investering i dig selv? (kæreste fx).

Interviewguide til tilsynsføre i Kriminalforsorgen vedr. seksualforbryderes kontakt, ophold og færden.

Interviewguiden er fokuseret omkring tilsyn om bolig- og besøgsforbud, og tager udgangspunkt i den tilsynsførende generelle erfaring/refleksioner.

TEMA	FORSKNINGSPØRGSMÅL	INTERVIEWSPØRGSMÅL
5. Kriminalforsorgen tilsynsrolle Omhandler Kriminalforsorgens generelle tilsynsrolle med seksualforbryder, herunder hvad tilsynets generelle formål og hvad tilsynet omfatter. Yderligere spørges der indtil hvilke problemstillinger, Kriminalforsorgen oplever, dømte seksualforbryder har i deres reintegration i samfundet efter endt afsoning. Herunder afdækkes der også seksualforbryderes behov for tilsyn.	- Hvad er formålet med Kriminalforsorgens tilsyn med seksualforbryder? - Hvad indbefatter Kriminalforsorgens tilsyn? - Hvilke potentiale-/udfordringer har tilsyn ift. at få borgeren tilbage i samfundet/ forebygge nye overgreb? - Hvad er det for nogle problemstillinger seksualforbryder oplever ved deres tilbagevendende til samfundet? - Hvad er det for en støtte/hjælp seksualforbrydere har særligt behov for? - Er der et behov for dette tilsyn med seksualforbrydere? Er der et behov som ikke dækkes?	- Hvordan fører Kriminalforsorgen tilsyn med seksualforbryder/ og i hvilket omfang? - Hvilke potentiale-/udfordringer har tilsyn med seksualforbrydere? - Hvad er det for nogle udfordringer, som seksualforbrydere generelt står overfor? Hvordan håndterer seksualforbrydere generelt disse udfordringer? - Er der et behov for tilsyn med seksualforbrydere? Er der et behov som tilsynet ikke dækker? (uddyb).
6. Tilsyn jf. strfl. § 236 Angår udvidelses af tilsynet med seksualforbrydere. Herunder spørges der indtil hvordan Kriminalforsorgen er informeret om politiets tilsyn, herunder hvilken rolle politiet har i forhold til Kriminalforsorgen og hvordan Kriminalforsorgen oplever der tværsektorielle myndighedsarbejde.	- Hvilke roller oplever Kriminalforsorgen, at politiet indtager i det forbyggende arbejde? - Oplever Kriminalforsorgen, at der adskilt hvilken opgave politiet varetager? - Er der en grund til, at denne udvidet tilsynsrolle bør varetages af politiet fremfor fx kriminalforsorgen? - Hvem har de bedste kompetencer til at løse denne forbyggende tilsynsrolle? - Har fx kriminalforsorgen selv kompetencerne til at løse tilsynsopgaven, eller er der andre grunde til, at tilsynet bedst varetages af politiet?	- Hvilken opgave er det som politiet varetager ved denne tilsynsrolle i det forebyggende arbejde? - Hvordan adskiller politiets rolle sig i forhold til fx kriminalforsorgen, sexologisk klinik? - Hvilke fordele/ulemper er det ved at være flere myndigheder, der deler det forebyggende arbejde? (uddyb). - Hvordan er samarbejdet med politiet i det forbyggende arbejde? - Hvilke forebyggende opgaver bør varetages af politiet fremfor kriminalforsorgen? (begrund) - Er der nogle opgaver, som bør varetages af Kriminalforsorgen? - Hvilke krav stiller det til politiet at kunne føre tilsyn med

		seksualforbrydere? (personlige, faglige mm).
7. Borgerens oplevelse af § 236 tilsyn Omhandler hvordan de borgere, som Kriminalforsorgen oplever, håndter og reager på politiets tilsyn af bolig- og besøgsforbud. Herunder spørges der indtil, hvilke problemstillinger Kriminalforsorgen har erfareret at tilsynet giver borgeren.	• Hvordan oplever borgeren at blive meddelt om politiets tilsyn? • Hvordan borgeren er informeret om tilsynet, formål med tilsyn, omfang af tilsyn og muligheder for at klage over tilsyn? • Hvordan reagerer borgeren på tilsynet? • Hvordan er borgerens relation til de betjente som udfører tilsyn? • Hvilke problemstillinger talesætter borgeren, at politiets tilsyn har medført? • Hvordan påvirker det borgeren, at politiet kan møde uanmeldt op hos borgeren? • Hvordan talesætter borgeren at tilsynet er tidsbestemt? • Hvilke strategier udvikler borgeren til at håndtere tilsynet?	• Hvordan og hvornår bliver borgeren meddelt at politiet fører tilsyn? • Hvordan bliver borgeren informeret om selve tilsynet? • Bliver borgeren tilstrækkelig informeret? (hvis ikke, hvor søger borgeren så information?) • Hvad er det for nogle fortællinger, I hører om politiets tilsyn? • Hvordan har borgeren det med dem. der fører tilsyn? • Hvordan har borgeren det med, at politiet kan møde uanmeldt op? • Har det nogen betydning for borgeren, at politiet ikke skal have nogen retskendelse? (uddyb). • Hvordan talesætter borgeren tidsperioden på tilsynet? (tidbestemt/tidsbestemt). • Ændrer borgerens tilgang til politiets tilsyn over tid? (uddyb) - Hvilke strategier udvikler borgeren? • Hvilke problemstillinger medfører politiets tilsyn? • Påvirker politiet tilsyn andre end den dømte selv? (familie mm.) Hvordan?
8. Politiets tilsyn indvirkning på Kriminalforsorgens arbejde med seksualforbrydere og det resocialiserende arbejde. Denne del omhandler hvordan politiets tilsyn indvirker på Kriminalforsorgens arbejder med seksualforbrydere, herunder hvordan tilsynet påvirker det resocialiserende arbejde og borgens reintegration i samfundet.	• Har udvidelsen af tilsynet med seksualforbrydere, hvor politiet indtager en rolle i det forebyggende arbejde haft nogen indvirkning på Kriminalforsorgens arbejde med disse borgere? • Har Kriminalforsorgen oplevet at der er opstået nye problemstillinger/udfordringer for deres klienter? • Hvordan er Kriminalforsorgen blevet klædt på at håndtere disse?	• Har tilsynet indvirket på Kriminalforsorgens tilsynsarbejde? (uddyb). • Har tilsynet medført nye problemstillinger Kriminalforsorgen skal håndtere? - Hvordan er Kriminalforsorgen blevet klædt på til disse? • Hvordan ser Kriminalforsorgen dette nye tilsyn i en større forebyggende/resocialiserende indsats? (uddyb).

Interviewguide til politiet vedr. seksualforbryderes kontakt, ophold og færden.

Interviewguiden er fokuseret omkring tilsyn om bolig- og besøgsforbud, og tager udgangspunkt i politiets generelle erfaring/refleksioner.

TEMA	FORSKNINGSSPØRGSMÅL	INTERVIEWSSPØRGSMÅL
9. Politiets tilsynsrolle Omhandler politiets nye tilsynsrolle, herunder hvilke potentialer og udfordringer politiet oplever ved dette tiltag. Derudover spørges der indtil hvordan politiet oplever at udføre dette tilsyn uden de processuelle krav (retskendelse og mistankegrundlag), der normalt er gældende for politiets arbejde.	- Hvordan oplever politiet deres nye tilsynsrolle? Hvor meget fylder tilsynsrollen i politiets generelle arbejde? - Hvilke potentialer og udfordringer erfarer politiet ved dette udvidet tilsyn? - Hvordan er politiet blevet klædt på til den tilsynsrolle? - Hvordan oplever politiet at udføre tilsynet (der er forholdsvis sammenlignelig med en ransagning) uden retskendelse eller mistankegrundlag?	- Hvor ofte udfører politiet denne form for tilsyn i løbet af en uge? /Hvor meget fylder tilsynsrollen i politiets arbejde? - Hvordan oplever politiet denne nye tilsynsrolle? - Hvordan er politiet blevet klædt på til denne nye tilsynsrolle? (fx tilegnet sig viden om borgerens situation, herunder risikofaktorer, stigmatisering mm.) - Hvilke potentiale- og udfordringer oplever politiet ved denne tilsynsrolle? - Hvordan oplever politiet at skulle udføre tilsyn (ransagning) uden retskendelse? - Hvordan oplever politiet at skulle udføre tilsyn (ransagning) uden mistankegrundlag? - Ud fra politiets erfaringer med at arbejde med seksualforbrydere, hvor et af formålene med denne nye lov er at forebygge nye overgrab mod børn, er det så en god ide, med dette tilsyn og at dette tilsyn varetages af politiet? (begrund).
10. Rollefordeling Angår det tværsektorielle myndighedsarbejde mellem politiet og andre implicerede aktører som fx kriminalforsorgen, sexologiske klinik m.fl. i det forebyggende og støttende arbejde.	- Hvilke roller oplever politiet at have i det forbyggende arbejde i forhold til andre implicerede myndigheder? - Er der en grund til, at denne udvidet tilsynsrolle bør varetages af politiet fremfor fx kriminalforsorgen? - Hvem har de bedste kompetencer til at løse denne forbyggende tilsynsrolle? - Har fx kriminalforsorgen selv kompetencerne til at løse tilsynsopgaven, eller er der andre grunde til, at tilsynet	- Hvilken opgave er det som politiet varetager ved denne tilsynsrolle i det forebyggende arbejde? - Hvordan adskiller Politiets rolle sig i forhold til andre aktører såsom kriminalforsorgen, sexologisk klinik? - Hvilke fordele/ulemper er det ved at være flere myndigheder, der deler det forebyggende arbejde? (uddyb). - Hvilken opgaver er andre aktører såsom kriminalforsorgen eller sexologisk klinik mere

	bedst varetages af politiet?	kompetent til at løfte end politiet? - Hvilke opgaver, mener politiet, at de andre aktører bør varetage - og hvorfor? - Ville det være bedre, hvis fx kriminalforsorgen overtog tilsynsrollen? (uddyb).
11. Behov Angår de generelle behov politiet har oplevet, der har været for tilsynsrollen. Herunder spørges der indtil om politiet oplever en udvikling i tilsynssager, ligesom der også spørges indtil politiets erfaring med op og nedjustering af omfanget af tilsyn.	- Hvilke behov oplever politiet at tilsynet dækker? - og er der også et behov som ikke dækkes? - Oplever politiet en udvikling i tilsynssager? - Betragter politiet dette tilsynsarbejde som forbyggende? - Erfarer politiet at andre aktører oplever politiets tilsynsarbejde som forebyggende? (fx kriminalforsorgen, retspsykiatrien m.fl.) - Hvordan vil politiet beskrive behovet for tilsyn ved hver enkelt borger? Erfarer politiet en generel op- / nedjustering af behovet for tilsyn ved den enkelte borgere?	- Oplever politiet at der er behov for dette tilsyn? (uddyb) - Oplever politiet der er et behov som tilsynet ikke omfavner? (uddyb) - Oplever politiet at der er sket en udvikling i tilsynssager? (uddyb) - Erfarer politiet at dette tilsynsarbejde er forbyggende? (uddyb) - Oplever politiet, at andre aktører som arbejder med målgruppen, betragter politiets nye tilsynsrolle som forbyggende? uddyb gerne, hvis politiet oplever, at nogle bestemte aktører oplever, at tilsynet er unødvendigt. - Hvad er politiets erfaring med hver enkelt borgers behov for tilsynet? - Hvilket erfaringer gør politiets sig i forhold til op- og nedjustering af tilsyn?
12. Mødet med borgeren Denne del omhandler politiets møde med borgeren ved et tilsyn. Herunder spørges der indtil hvordan borgeren er informeret om politiets tilsyn, hvordan borgeren reagerer og håndterer tilsynet, hvilke spørgsmål mm. politiet møder, og hvordan politiet oplever, at tilsynet påvirker borgeren.	- Hvordan oplever politiet at borgeren er blevet informeret om tilsynsbesøget? - Hvilket tanker gør politiet sig forud et tilsynsmøde? - Hvilke spørgsmål møder politiet vedr. tilsynet? - Hvilke refleksioner gør politiet sig efter et tilsyn? - I hvilket omfang giver politiet råd og vejledning om tilsynet til borgeren? (særlig i forhold til de tidsbestemte tilsyn) - Hvordan reagerer på/oplever borgeren politiets tilsyn? Oplever politiet et borgeren udvikler forskellige håndteringsstrategier? - Hvordan oplever politiet at tilsynet påvirker borgeren?	- Oplever politiet, at borgeren er (tilstrækkelig) informeret om politiets tilsyn? (formål med tilsyn, omfang af tilsyn, mulighed for at klage mm). - Oplever politiet at skulle give borgeren råd og vejledning om tilsynet, betingelse, rettigheder mm.? (uddyb) - Hvilke tanker gør politiet sig forud for et tilsyn? (jf. " <i>tilsynet skal foregå så skånsomt som muligt</i> ") - Hvilke refleksioner gør politiet sig efter et tilsyn? (evt. om det påvirker borgen?). - Hvordan oplever politiet at borgeren reagerer på det første tilsynsmøde? (ændrer borgerens reaktion over tid?)

	Herunder - evt. borgerens familie? evt. tilknytning til samfundet?	• Hvordan oplever politiet at borgerne generelt reagerer på tilsynet? • Hvordan oplever politiet, at borgeren reagerer på, at politiet til enhver tid kan gøre krav på adgang til borgerens hjem? • Oplever politiet at borgeren udvikler forskellige håndteringsstrategier? • Hvilken relation har politiet til den enkelte borger? (ændres over tid?) • Hvordan oplever Politiet at tilsynet påvirker borgeren? (herunder borgerens familie, sociale liv, tilknytning mm.) • Hvilke udfordringer omtaler borgeren, at tilsynet medfører for denne?
--	---	--

Bilag 3: § 20-spørgsmål til justitsministeren

Spørgsmål nr. 874 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

"Vil ministeren oplyse, hvor mange der i årene 2016, 2018 og 2020 blev dømt for overgreb mod et barn under 15 år eller person under 18 år efter straffelovens §§ 216-225, § 228 og § 232, og vil ministeren samtidig oplyse, hvor mange af de dømte der tidligere var dømt for en lignende lovovertrædelse?"

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/874/svar/1774769/2381285.pdf>

Spørgsmål nr. 875 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

"Vil ministeren oplyse, hvor mange af de personer, der i årene 2016, 2018 og 2020 blev dømt for overgreb mod et barn under 15 år eller person under 18 år efter straffelovens §§ 216-225, § 228 og § 232, blev i årene 2016, 2018 og 2020 ved dommen meddelt et opholds-, bolig-, besøgs- eller kontaktforbud, jf. straffelovens § 236, stk. 1, og hvor mange af disse forbud var hhv. tidsbestemt og tidsubestemt, jf. straffelovens § 236, stk. 4?"

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/875/svar/1774770/2381287.pdf>

Spørgsmål nr. 978 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

"Kan ministeren oplyse, hvor mange seksualforbrydere der har fået ophævet et idømt bolig- besøgs- eller kontaktforbud, herunder politiets tilsyn dermed, efter udvidelsen af straffeloven § 236 trådte i kraft?"

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/978/svar/1780617/2391021.pdf>

Spørgsmål nr. 876 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

"Vil ministeren redegøre for, hvor mange domfældte politiet udførte tilsyn med i 2020, jf. straffelovens § 236, stk. 8, herunder oplyse i hvilket omfang politiet i 2020 i forbindelse med tilsyn har kunnet konstatere overtrædelse af et meddelt forbud og i hvilket omfang det har medført nye sigtelser?"

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/876/svar/1774727/2381201.pdf>